

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

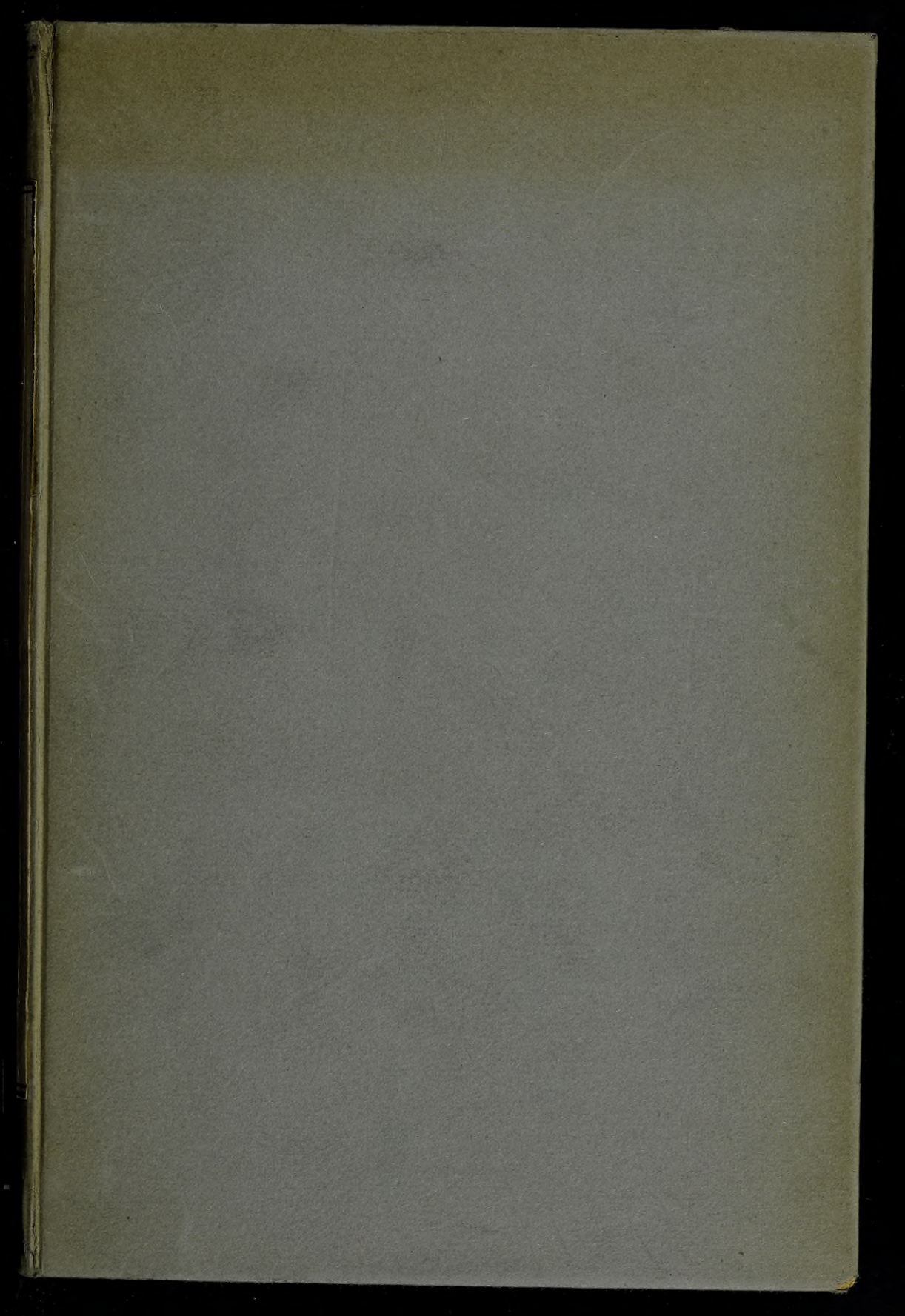
GÖTEBORGS
UNIVERSITET

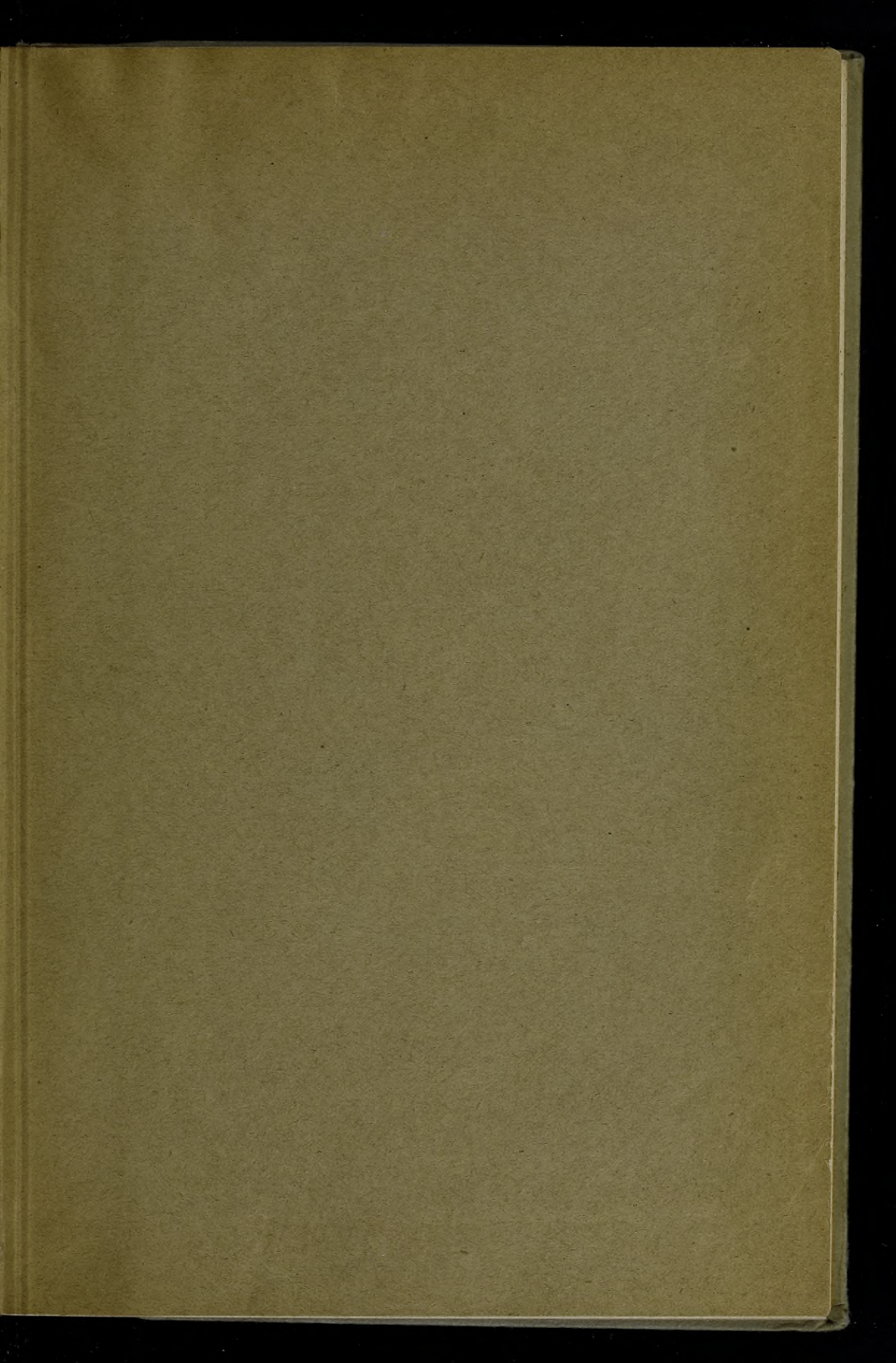
LUNDS
UNIVERSITET

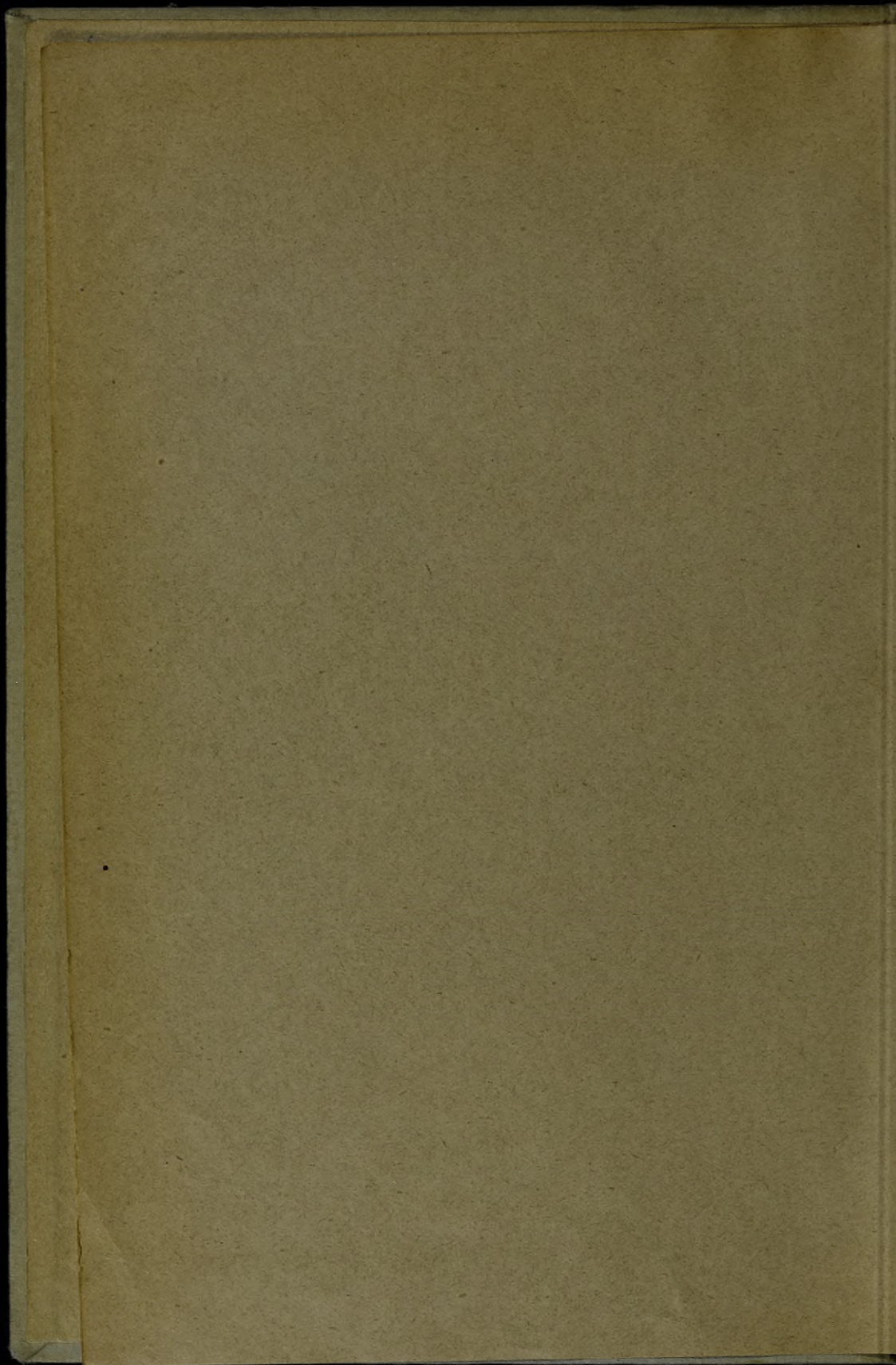

UPPSALA
UNIVERSITET

Vitt.
Sv.

BSAND

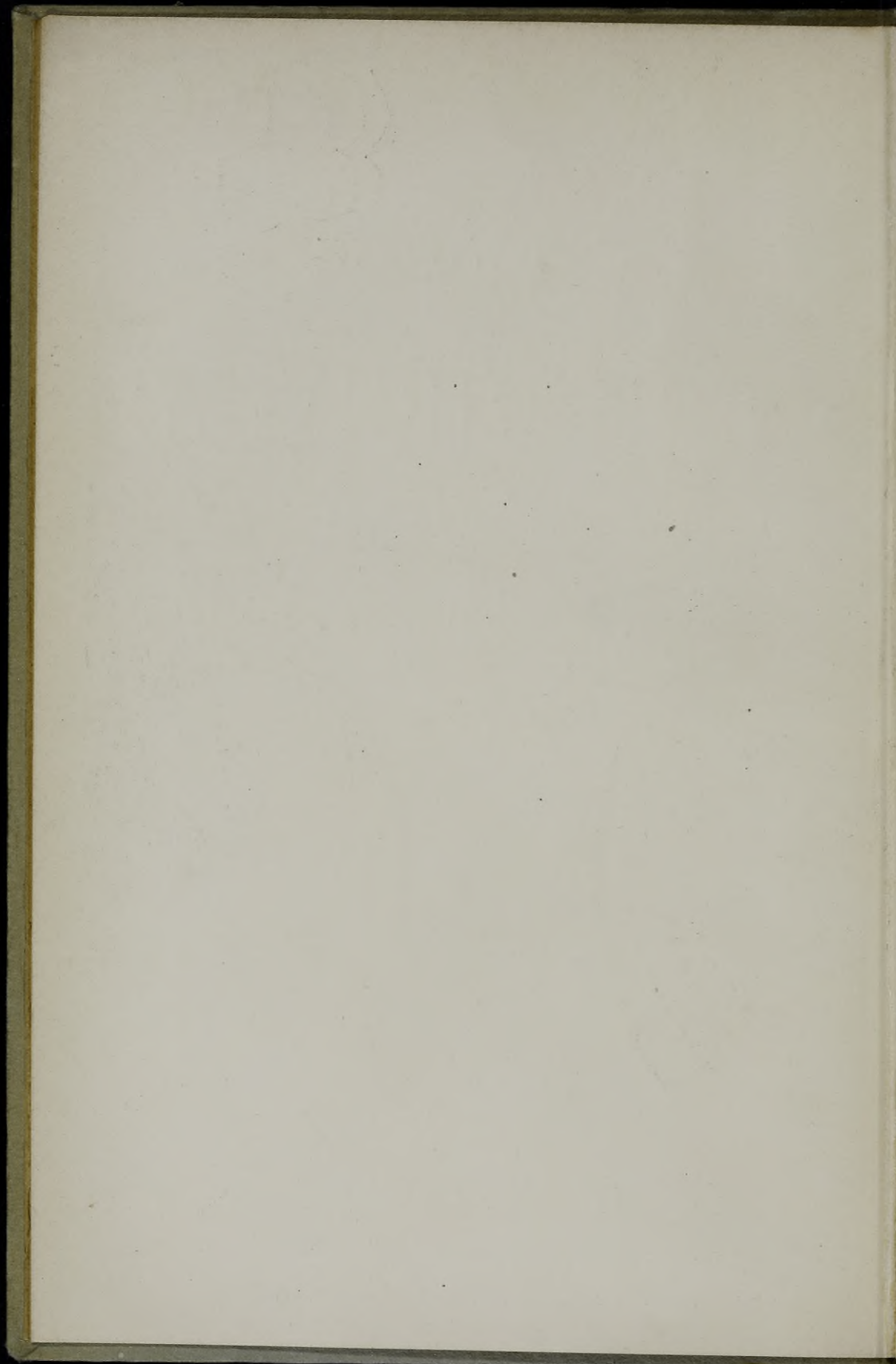
SOCKENKUNGAR och BACKSTUGUSITTARE

Historier från bygden af Thure Sällberg

Illustrerade af
T. Heurlin och
G. Stoopendaal

T. Heurlin

BLAND SOCKENKUNGAR OCH
BACKSTUGUSITTARE

HISTORIER FRÅN BYGDEN

AF

THURE S.(ÄLLBERG)

STOCKHOLM

C. & E. GERNANDTS FÖRLAGS AKTIEBOLAG

STOCKHOLM
KÖERSNERS BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG 1899.

Vägsyn.

När de säga, att allting går så hiskligt fort framåt nu för tiden, så säga de inte precis hela sanningen.

Ty i åtskilligt gå vi allt baklänges ändå.

Det påstås, att Johannes Uppenbarelsebok ska' vara den värsta bok, som finnes att tolka, och jag har hört karlar, hvilka varit vådliga i lärdom, förklara, att detta beror därpå, att hon skrefs för så ofantligt längese'n, då det inte var så värst väl beställdt med lärdomen, och då man inte hade så stora pretentioner på tydlighet i uttryck och klarhet i tankar, som man nu har det inom den bildade världen.

Men uppenbarelseboken är klar såsom springkällövatten, emot de författningar och lagar, hvilka nu för tiden skrivas här i landet.

Om de »sjuttio uttolkare» kunde väckas upp från de döda, och om man förelade dem att förklara, t. ex. den nya väglagen eller »lagen om krigshärens ställande på krigsfot», så skulle de sjuttio, trots deras snillens skärpa, bli galna, innan de hunnit läsa igenom dessa dunkla skrifter.

Och det underligaste och obegripligaste är, att hvarje ny lag och hvarenda ny författning bara ställer till oreda, bråk, krångel, kostnad och ledsamhet, där de egentligen skulle bringa lättnad och reda.

Hur bra hade vi det icke fordom t. ex. med vårt vägunderhåll, och huru treffliga voro inte då vägsynerna för såväl underhållningsskyldige som läns- och nämndemän!

Åh, det minnas vi nog!

På den tiden höllos vägsynerna i de vackraste vårdagarne, åtminstone här i orten, och jag, som var nämndeman på den tiden, minnes grant, hur det gick till.

Folk hade kantänka i vårtiden inte tid att se till sina vägstycken, men det gick ändå, gualof, galant.

Länsman svor, förstås, ämbetsplikten likmätigt, när kärren höll på att stjälpa eller gå i kras.

Och vi nämndemän sekunderade honom, så godt vi kunde samt lofvade, att det skulle bli andra bullar af för den väghållningsskyldige.

Men när vi kommo fram till hans vägmärke och under en liten rishög vid detsamma funno en ost och en flaska bränvin, så stod det ju inte till att vara arg längre eller att skriva upp den beskedlige karlen, som så väl visste, hvad en synenämnd behöfde och åtrådde.

På det viset gick det hela vägen utefter. Vid hvarje vägmärke bereddes oss alltid någon öfverraskning.

Var det klent med grus på vägen, så fanns det så mycket mera gudsgåfvor vid vägmärkena, så att vi behöfde gualof, inte vara nyktra en minut, så länge vägsynen pågick.

Ju längre vi kommo, dess mildare blef länsman i själ och hjärta, fast han röt och svor som en stolle, midt ute på vägbitarna.

Och vi nämndemän, gungade hit och dit i vårt vagnsäte, och voro fulla af godhet, fast vi sågo myndiga och djädriga ut, när vi mötte någon.

Och när vi återvände om kvällarne, hade vi häckarne fulla af limpor, fläskskinkor, ostar, bränvin och fåralår.

Länsman tog naturligtvis det mesta, efter han var herre och ordförande. Roligt och godt var det i alla fall.

Men skam tog den, som inte hade gjort i ordning med förning vid sitt vägmärke.

Om han rätt hade sin sträcka aldrig så väl iordning, tog länsman upp sin bok och sa':

— Vi syna väl på 145 lass grus?

— Visst i attan göra vi dä! Och han kan va' gla', att han slipper ifrån för så godt pris! svarade vi.

Och när vi återvände om kvällarne.

— Visserligen, men vi ska' inte vara några flåbusar! sa' länsman och skref:

»Dikena ränsas, hjulspåren igenkrattas och 145 lass groft, godt grus påköres genast.»

Jojo, det var en rolig tid det där. Men hon är förgången. Nya författningar, konstiga och obegripliga, hvilka

skulle göra vägarna bättre och underhållet lindrigare, ha' förstört och fördärfvat alltsammans, både vägar och länsmän och nämndemän. De gamle sucka nu och säga:

— Di vill förbättra allting, men tacka vill ja' den tiden, då en kunde broa sin väg med en liten ost och ett halfstop bränvin — eller om han var rätt led — med en fläskskinka!

Nu på sistone ha' de gjort en författning, som föreskrifver, att vägsynerna ska' hållas på efterhösten.

Det visste icke hundan om, att länsmannen skulle kånka omkring härute i de dagarne, och för den sakens skull kommo jag och ett par andra gubbar i elände en oktober-afton.

Vi hade varit inne i sta'n med skållingar samt voro inte så värst absoluta på hemvägen, och vid Hallabo vägsäl skulle vi skiljas åt och ta afskedssupen.

Det var jag och Sven i Gölen, Måns i Stigåsen, Manuel i Sölje och Per i Nessabo.

— Serratre, där ställde vi åkdonen på vägen och öppnade matsäckarna samt spände till att äta sådan där väl-signadt go' kryddsill från Karlshamn, som vi köpte oss i kaggavis, Adel Söderlunds sill, vet jag, som fått guldmedalj i Stockholm och Norge. Smalt gjorde hon i munnen på oss som smör, men simma ville hon ändå. Och så drucko vi och åto samt oppsalverade inte, att solen höll på att gå ner. Men man har ju inte mer roligt och godt än man gör sig, hvilket inte kommer så ofta på nu för tiden.

Det var inte utan att vi också trallade och hojtade ett grand vid vägskälet och voro stormodiga och vidlyftiga, så att vi märkte inte, att där kom en skjuts i skymningen, förr än en karl ropade:

— Kör ur vägen, drumlar!

— Kör du åt helseke, för här ä' ingen, som tänker stiga på sne, för dej rätt hvem du är, fast du är vider i truten. Vi ä' nämndemän och körkevärdar allihop! genmälde Manuel i Sölje!

— Kör ur vägen, fyllebultar, ropades det än en gång.

— Reta oss inte, för då går dä' dej illa! Hade du kommit som en mänska, skulle du fått bå' bränvin och Söderlundssill, men nu får du tacka Gu' och slicka tummarna, om du får krafla dig förbi oss som en hund på vägkanten! röt Måns.

Sven for af som en blix.

Den resande blef väl stött, kan jag tro, ty han hoppade ur sin schäs, sprang bort till oss samt började hölja på oss med sin smällpiska, rätt så storgubbar vi voro.

Då blefvo vi alldeles förbaskade samt togo också slutligen till piskorna. Men Per, som alltid varit en utstuderad karl, dängde, så godt han i skummet kunde, en hel näfve snus i ögonen på fienden, så karlen såg inte hur han slog, utan dräpte till Svens fölunge i gölen, så att denne satte af som en raket.

Till all lycka satt Sven i häcken, och när vagnen skulle förbi den ilskne resanden, ville Sven, gubevars, grabba håll i karlen och gifva honom ett nyp. Och det måtte han ha gjort, ty i detsamma skrek främlingen:

— Vell du ge' mig igen min mössa, din bandit!

Men Sven for af som en blix.

Då tänkte jag, att vi väl borde ha reda på, hvem det var, som kvalde oss i vägafriden, och ref fördenskull upp en tändsticka.

— Godt folk, det var länsman, som vi skällt och kastat snus i ögonen på. Han stod där utan mössa och peruk och röjd och ilsk som ett bi.

— Han kom ifrån vägsyn, sa' han, och nu skulle hin onde anamma oss, påstod han.

Vi stodo där som katoliker inför påfven i Rom och tiggde om nåd och förskoning samt svuro på att vi inte kunde ana, att nådig befallningsmannen var ute på vägsyn i oktober.

Till sist lofvade han oss likväl, att vi skulle få fara i frid, om vi gåfvo 20 kronor hvar till de fattige. Detta fingo vi äfven gå in på, ty det gafs ej annat råd, och Per fick därtill lof att låna länsman sin skinnhätta.

Allt det här äro de förhärdade nya författningarna skuld till, ty hade vägsynerna fått hållas som förr i världen, hade detta elände naturligtvis aldrig händt.

Jojomän, sådana grannlåter och treffigheter ställa de till nu för tiden.

Men det värsta af allt var ändå, att när Sven kom hemskenande till Gölen och hustru hans kom ut och fick se honom ligga full i häcken med länsmans mössa och peruk i näfven, så fick hon, Gu' förlåte mina synder och skam till sägandes, inte mer och inte mindre än missfall.

Så vägsynerna äro då i denna regeringens tid inte mycket att hurra för, — det är då säkert och fullleligen bevisadt genom denna redogörelse.

Källarmästaren i Skrikebo.

På de branter, hvilka leda upp till samfundslifvets höjder, ser man dagligdags stora människohoppar sprattla och klättra och klänga sig fast och svettas och illfänas.

Alla vilja dit upp, ty där tro de all härlighet vara tillfinnandes. Större delen når dock aldrig dit, utan ramla tillbaka under de fruktlösa klättringsförsöken. De ha inte nog kraftiga och hvassa klor att hålla sig fast med, och därför falla de åter antingen krossade eller svårt skamfilade till den enkla, men lugna dalen därnedanför.

Men de oupphörliga olycksfallen förmå inte ändå att varna och afhålla andra från att störta dit upp och utbyta

det fridfulla lugnet i de obemärkta dælderna mot stormarne och farorna på lifvets höjder.

Att det emellertid inte är så godt däruppe som mången tror, det har Isak Petterson i Skrikebo, minsann, fått erfara och röna, sedan han krånglat sig upp till fjärdingsman här i socknen.

Så länge han nöjde sig med att vandra fram utan äretitel framför sitt namn, så länge han fann behag i sin låga och anspråkslösa ställning som brukare i Skrikebo, hade han ro och frid.

Men sedan stormodigheten och högfärdsanden drifvit honom att uppsöka höjderna kring länsmanen och i närheten af kronofogden, har han fått känna på annat staccars karl.

I denna tid, då synden öfverflödar, finnes det för de exekutiva myndigheterna, bland hvilka fjärdingsmanen ingalunda, är den obetydligaste, ingenting, som är förenadt med större vedermöda än att indrifva prästlönerna.

Folk bli galna, när man kommer och kräfver dem på sådana medel.

— Si, min käre, sedan vi byggde missionshuset, har jag, tack och lof, inte satt min fot i kyrkan; intet dödsfall har jag haft, och broder Jonsson döper mina barn! Hvarför skall jag då betala prästlöna? säger den på restlängden uppförde »kristlige» personen.

— Ska' ja' betala 12 kronor te prästen? Åh hut i helsefyr fjärdingsman! Jag var bara i julottan en enda liten vändning! Det är den enda gång jag varit i kyrkan i år. Dra' in hakan fjärdingsman! För tolf kronor får jag flera stycken konsert- eller cirkusbiljetter och flera halfvor punsch! Gå hem och lägg sig och hölj nå't varmt på sej, fjärdingsman. Nå'n valuta ska' en väl ha för sina pengar Tolf kronor för trefjärdedels predikan ä' för styft! håna världens barn.

Så sådant sätt blir fjärdingsmannen mottagen, när han kommer ut i socken med restlängden. Ovetta men inga pengar vankas i stugorna.

En dag kom Isak Petterson bort till Fästampen med sin restlängd. Maffig trädde han in i stugan, satte ut truten och sa:

— Hva' ä' Petter? Han ska' ut mä prästskatten i dag, annars tar skam honom?

Men Petter och hans käring hade naturligtvis sett Isak på långt håll, och så hade de i hast gjort upp en syndaplan.

På Fästampen är det nu ställdt på det viset, att Petter har en liten slöjdstuga hvilken han fört upp vid gafveln. Och under golfvet i den stugan ha' de sin potatiskällare, i hvilken man kryper ner genom en lucka innanför dörren.

Så fort Petter fick se Isak komma, kilade han ut och tog bort källarluckan samt bredde en mattstump öfver hålet.

— Säj honom att jag är därute, Lisa! sa' Petter till hustru sin.

— Jaha, ja' begriper nock schäsen! Men när han kommer upp igen! Hva' ska' ja' då ta' mej till?

— Ah dä går inte så kvickt för honom heller. Ja' har lagt undan källarstegen! Men säj se'n, att ja' har gått bort te Johannes i Poarp! grinade Petter och undstack sej på loftet.

Nå, allt gick efter uträkning.

När Isak, som sagdt, kom in och frågade efter mannen och förkunnade sitt fruktansvärda ärende, nöp Lisa på mun och pep med sorglig ton:

— Jo, han ä' la vesst ute i slöjdstuga' och täljer räfsespinnar.

— Då går ja' ut te' honom! lät Isak och massade dit så gravetetiskt som hans myndighet fordrade.

Men när fjärdingsmannen kom inom dörren och började titta åt vrårna efter sin man, trampade han snart på mattan och rakade ner i källarn så fort som en blix. Och det

värsta var, att han i fallet slog hakan mot gluggkanten och fick tungspetsen så illa handterad, att han inte var människa att skrika på en lång stund.

Jo, han ä la vesst ute i slöjdstuga.

Men rätt hvad det var, fingo Petter och Lisa höra ett gruffligt väsen ifrån slöjdstugan. Fjärdingsmannen vrålade och bölade och slog i källartaket med käppen samt hotade och frambesvor tillika flera milliarder onda andar till anam-

mande af icke blott källaren utan hela Fästampen i gemen. Och när Lisa lyssnat en stund och tråkat undan grinet, som ville kväfva henne, gick hon dit ut och ropade i dörren:

— Hva' i Guss' namn gör ni i källaren karlar? slöss ni?

— Vi? Här ä' ingen mer än jag! tjöt fjärdingsmannen.

— Jo, visst ä' väl Petter med, för hva' i alla tider har fjärdingsmannen ensam där nere att göra?

— Ja' dråsade ju ner igenom hålet som en torsk och har fördärfvat bå' tänder och tunga. Gack efter en stege käringehäxa!

— Ah, han göcklar bara!

— Ja' ska', min själ ge dej för göckla jag, din gamla benget, om du inte ror hit med en stege i rappet! röt Isak.

Men Lisa var månn-tro inte så bängen af sig, utan stod och trätte med fjärdingsmannen och »skymferade» honom en lång stund, så att karlen blef allt argare och argare därnere.

Stog och trätte med fjärdingen.

— Hm, hm, — nu förstår jag! Han ska' kräfva källarrättorna på prästaskatt också! Jaha', de ha min själ, bättre rå' att betala än vi, för di ha' stulet hälften af våra potater i vinter! hånade Lisa.

— Håller du inte din synda- och tannalöse trut, så häktar ja' dej för förgripelse på i ämbetsutöfning stadd tjänsteman, vet du dä! gnisslade Isak.

— Ha ja' rört dej kanske därnere i din embetslokal? Ha ja' förgrepet mej på dej så möcke som mä min lille-

finger en gång? Nähä du, Isak lelle, ja, vell knappast ta' i dej mä en tång rätt så hög ämbetsman du ä!

På det viset bjäbbade käringen och till sist blef Isak så pass, att han rent af höll på att krevera af ilska, hvilket ingen kan undra på.

När då Lisa tyckte, att han lidit nog, slängde hon ner

Började ramla på henne utesfer ryggtaffan.

en byktafla och en såstång i källaren och menade att Isak som, vore en sådan karl och matador och fjärdingsman, nog skulle taga sig opp i ljuset medelst de sakerna.

Det gjorde han också. Men när han, blodig om munnen, kom ut på gården, var han så anfäktad af ilska och förargelse, att han bestämdt inte visste hvad han gjorde, utan högg käringen i kaluffven och började ramla på henne utesfer ryggtaffan med käppen, det värsta han förmådde.

Och det var ju inte mer än rättvist och bra och väl förtjänt.

Men olyckan var den, att grannkvinnan och hennes piga stodo i sin kålgård och åskådade dansen. Och fastän de tyckte, att det var roligt och godt nog åt Lisa, så voro de i alla fall ett par goda vittnen.

Det var emellertid inte det värsta för Isak, att han, när Petter kom med stämning för hemgång, nödgades muta ner

saken med femton kronor. Ej heller var det något att så särdeles fästa sig vid, att han i tre veckors tid hade ondt i tungan och gick och suddade på målet.

Allt det där var ju rena bagateller. Men det värsta var, att folket i hela socknen efter det där äfventyret i Fästampen tagit sig till att kalla Isak Petterson i Skrikebo för — »*Källarmästaren.*» Och i vår tid och i vår ort har det ordet, gualof, en förskräcklig klang.

Jojo, farligheterna och stormarna stryka fram på samhällets höjder.

— Ja' vell hellre va' simpel bonne och kallas rackare än va' fjärdingsman och skällas »källarmästare!» sa' också Per i Nyby.

Löftesbrytarens straff.

I vårdagarne, just när det var som allra brådst med såningen, låg Greta i Runseryd och drogs med döden.

Mannen hann icke mycket med att se efter henne om dagarne, ty han nödgades ju gno med vårarbetet det värsta han kunde och passa sig väl mellan regnskurarna, om han skulle hinna få ut allt i rätter och vederbörlig tid.

Pigan måste hjälpa till ute på åkrarna, och så hade karlen, den stackarn, tvingats att lega gamla Maja på Hörnet att se om den sjuka och styra till med maten och andra affärer inomhus.

Mannen kunde sålunda icke vara annat än vid dåligt och okristeligt humör. Ty Maja brydde sig just inte om att hushålla med smulorna, utan for fram som en barbarisk och hednisk kvinna med både sofvel och bröd och kaffe och hvetemjöl. Medicinen kostade också slantar, så det var då inte underligt om Jonas, när han gick och trälade, mumlade och brummade allt ibland:

— Vräka sej sjuka medt i våren, dä' ha di håg te'. Kunna di inte görat på ventertien, när en inte har så brådt? Men fruntemmer ä' fruntemmer och dä' bli' di te' dess våra går om styr! Tvi den dålie! Här går ja te' förlust för hvareviga da', och dä står ingen annan hjälp te' buds än att ja' får lof söka repa opp mina affärder mä' ett förmån-

ligt gefte, äss Herren i sin nåd skulle låta lifvet renna ur Greta!

På så sätt gick den syndabocken och grunnade öfver antingen han skulle fria till den eller den samt gjorde öfverslag öfver de fruntimmers ägodelar, hvilka möjligen kunde passa honom, medan Greta ännu lefde och låg och vändades inne i stugan. —

Ibland kunde Maja komma ut och hojta:

— Gack in en vändning, Jonas! Ho' jämrar sig efter er och påstår att det lindrar henne, när I setter på sängkanten!

— Dä' ä' bara fruntimmersgriller! Ja' ä' väl ingen helbregdagörare eller doktor eller apetekare heller. Och inte har ja' ti' å setta fånöttig, när potaterna ska i jora — utan in mä dej du, Maja, å logna henne och häf i henne meklamént, så bättrar hon se nock attan, äss dä ä Guss veljel svarade Jonas.

Men en afton, strax före solakvällen, kom Maja utrusande på kornåkern till Jonas och skrek och stammade:

— Nu får I lof in lell, för nu ä' dä' på utspel mä' henne riktigt ändå! Ho själas bestämdt innan sol går i skog!

— Åh, dä' går nock inte så kveckt heller, mente Jonas.

Men Maja grep honom i tröjan och släpade in honom till den sjuka, som verkligen låg i själatåget.

— A'jöss mä' dej, Jonas lelle! Lofva mig nu en ting, så kan ja gå bort i logn. Men lofvar du inte dä, så ä' ja rädd att ja allri får ro i grafven! stammade den sjuka.

— Hva' ä dä då?

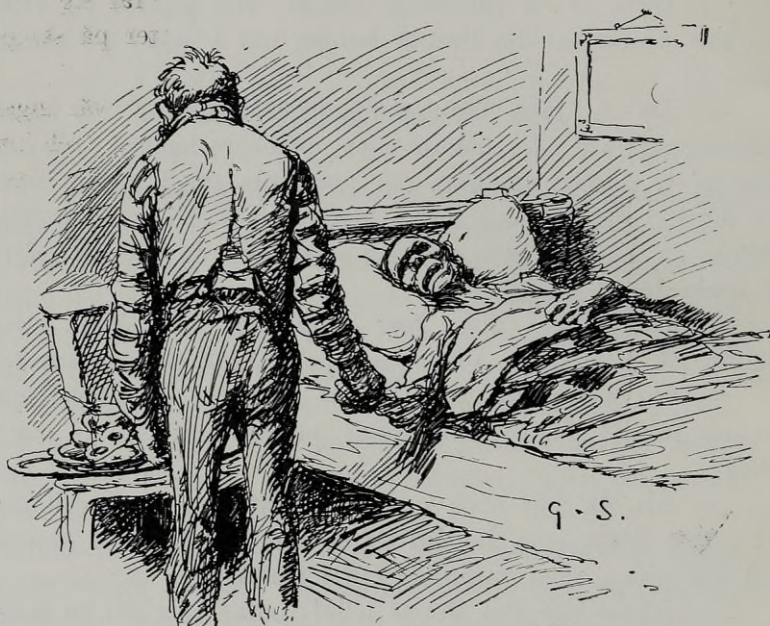
— Jo, lofva me nu i dödsstunna, att du all'ri, all'ri går å gefter om dej!

— Ja, gubevars! lät Jonas. Men han tittade åt annat håll, så man kunde då förstå, att han inte hade allvar med sitt löfte.

— Tack, tack för dä ordet. Nu ska' ja' dö i ro! Och den sjuka såg nöjd ut och tröt strax därpå.

— A' du inte vettig Jonas, som ger så'na löften. Hvem kan veta hva' du kan få för grillen eller hva' du kan bli tvingad te'! suckade Maja.

— En ska' aldri' neka en döende nå'nting. Kan en hållat, så är det så, annars får då' gå som då' kan! genmälde Jonas och började rådgöra med Maja om tillrustningen till begrafningen.

Ajöss mä dej, Jonas lelle!

Det dröjde inte så värst länge efter det Greta var kommen i jorden, förrän Jonas började titta sig omkring efter en annan gemål.

— Den, som har ett hemmansbruk, kan inte undvara fruntemmer! mente han.

— Men du kan väl reda dej mä' en piga, så slipper du göra den affidna emot i hennes yttersta vilja! Tvi dej skönlige, som löper efter kvinna, när Greta knappt ä'

kallnad! förmanade Maja, som hade stannat kvar på gården en tid efter jordölet.

— Piger stjäla och runera husa. Ska' en kunna lita på och ha' redit gagn utå fruntemmer, får en lof gefsta sej mä dom! förklarade Jonas och fortsatte efter vårarbetets afslutande att drifva omkring på frieri i trakten.

Men det gick jämt och ständigt olyckligt för honom. Än drefvo fruntimren skoj med honom och gäfvo honom korgen, än fingo pojkarne i byarne fatt i Jonas och gjorde honom allehanda hyss och förfång, när han var ute och vandrade om kvällarne. Han kom alltid långnäst och ofta sönderrifven och illa handterad från sina giljarefärder.

— Dä' kan inte gå på annat vis för honom, när han ljög och bedrog Greta i själfva dödsmenuten! mumlade Maja.

Efter många om och men lyckades emellertid Jonas få Lena i Sjöbo så pass på trafven, att hon stämde möte med honom här och där i markerna, där de ostördt kunde få tala om sin blifvande sällhet uppe i Runseryd. Men hur inpiskade och försiktiga de voro, lurade dock de sabla pojkarne i Sjöbo ut, att kärleksmötena höllos i skuggan af ängsladan, som låg i madkanten.

Och så drogo de dit neråt en lördagskväll för att föra nojs med Jonas och Lena. Ty pojkar ä' ett illtyg, som knappt ha' försyn för något heligt. Hur det var fick dock det förälskade paret i god tid se pojkaskocken, och så gömde de sig och sin kärlek inne i den tomma ladan.

Men pojkarne släpade i sin ondska fram en stor stock och stöttade inne Jonas och Lena.

Lördagsnatten gick, söndagen likaså. I Sjöbo saknade man Lena och i Runseryd fördes väsen efter Jonas. När dessa heller inte under natten till måndagen återkommo, blef det oro i bygden och på måndagseftermiddagen anordnades skallgång efter dem.

Man inringade alla ägorna, hojtade, vrålade och skrek, som om domen kommit öfver bå' Sjöbo och Runseryd, och

till sist slöt sig ringen kring ängsladan, där man fann de tu, snopna och skamsna och så uthungrade, att det var totalt förbi med kärleken i dem.

Lena var topp tunnor rasande och fräste som en katta.

— Dä' ska' en hund och inte ja' gefta mej mä' en karl, som ä' alle mans gäck! sa' hon och gick hem, medan Jonas, öfvergifven och förskjuten, stapplade af åt sitt håll under allt dreffolkets flin och homeriska grin.

Men tror ni att Jonas gaf sig efter den betan, så bedrar ni er. Fjorton dagar efteråt hade han verkligen tjusat den tjocka Mina i Brogård.

— En ska' få si, att dä' löckas för honom te' sist. Ja' trodde, att dä' hvilade en förbannelse öfver hans friande efter han ljög för Greta, men dä' töcks ge mä' sej! lät Maja när hon erfor hur väl det vurnade sig med Jonas och Mina.

Så en söndag var han hos henne igen. Dagen var stekande het. Jonas och Mina gingo upp på gafvelrummet för att språka i ro och skymundan, medan gubben i Brogård tog en tidning och satte sig på »gongebraet» vid gafveln för att läsa lite grand.

Dagen var, som sagdt, het och tjocka Mina började svettas på kammaren, så att hon satte sig i det öppna fönstret för att svalka sig.

Jonas kunde förstas inte längre styra sig, utan satte sig bredvid henne och försökte hålla henne om lifvet.

Så sutto de en vändning och mädde bra i tvärdraget.

Men så fick Jonas olyckligtvis i sitt hufvud, att han skulle kyssa sin tilltänkta ett spadtag.

— Styr de', stolle! Far setter ju här nere och kan få si'et, log Mina och böjde sig undan.

Men Jonas var envis i det som i allt annat och ville inte försaka det goda. De glömde nog också båda två, att de sutto i fönstret. Mina böjde sig bakåt och Jonas följde efter med spetsad mun. Och hur de konstrade, oviga och klunsiga som de voro, dråsade de bägge två baklänges ut

genom fönstret och kommo öfver gubben, som satt i sin oskuld och läste i sitt blad.

Han trodde, att en bomb eller granat var öfver honom och började vråla och gallskrika, så att det hördes öfver halfva socknen.

Och i hans skrån intonerade snart bå' Mina och Jonas.

Det var en härlig och osedvanlig syn, som tedde sig sabbatsaftonen å marken vid Brogårds gafvel.

Tre förskrämda människor lågo där bleka, förfärade och skrikande så att de kunnat skrämman en fiendehär på

Tre lemmalytta i samma häck.

flykten. Gubben tittade på de båda älskande och vrålade och dessa bligade på hvarandra och bölade.

Omsider kom en hel hop folk till, och då befanns det, att olyckan var större än man trodde. —

Jonas hade slagit af sitt vänsta lår mot gungbrädan. Mina hade brutit sin högra arm strax ofvan handleden och gubben hade fått axeln ur led, när de älskande ramlade öfver honom af höjden. Och allt folket förfasade sig öfver detta tredubbla olycksfall.

Det var emellertid ingenting annat att göra än sätta för oxarna och köra dem alla tre ner till lazarettet.

Och den foran såg sorglig och märkvärdig ut. Aldrig har väl ett kostligare lass blifvit framkördt på den vägen. Tre lemmalytte i samma häck, och så vidt plågorna det tilläto skällde de tre på hvarandra hela vägen.

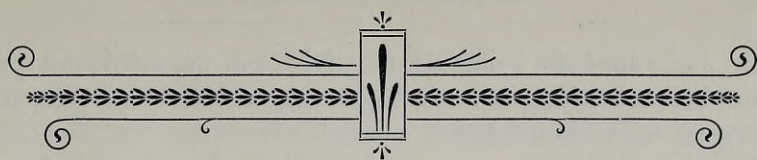
Sen lågo de i samma rum å sjukstugan och grälade.

Mina gaf sig katten på att hon inte skulle äkta en man som vred af henne armarna före vigseln, och Jonas påstod sig vara lika nöjd om en hustru, som ville lära honom flyga.

Jonas blef på grund af den där manövern halt och illavuren, hvarigenom hans giftermålsutsikter än ytterligare förminskades.

Men det kunde ju icke gå honom på annat sätt, när han lögnade för Greta i hennes dödsstund. Vi se alltså, att vi böra vakta oss för att bedraga våra hustrur, när de hålla på att dö.

Annars är det just inte så noga.

»I vettnes närvaro.»

På den tiden, då jag var en liten pojke som rann upp till vedermödor i en syndig värld, och var snäll samt kanske i någon föga mån mera oskyldig än hvad jag nu kan vara, så då gick äfven jag och förde skoj i en skola.

Ifrån dessa af inga hustrur eller växlar eller andra rackartyg skymda och förmörkade dagar erinrar jag mig framför mångt och mycket Kalle i Hagenborg.

Och han är mig ett ljufveligt och gladt minne, ty Kalle var skolans driftkucku och syndabock, åt hvilken vi hade ogement roligt.

Där växte förstås i den där byskolan vid min och Kalles sida många frön till blifvande kyrkovärdar och nämndemän jämte moror till dem, om hvilka det med föga fog kunde sägas, att de voro födda snillen.

Men Kalle var i alla fall den dummaste i hela skolan, hvilket icke vill säga så värst litet, när man tar i betänkan, att jag var med.

Det skulle dock varit lättare, tusen gånger lättare för den gamle skolmästaren, hvilken vi uti vår nedärfda synd kallade än »Tassen» än »Vargen», att raka sig med ett gammalt stekpanneskaft än att få lärdom och annan katekes till att bita ett dugg på den goda och trogna Kalle i Hagenborg.

Jag vågar än i dag slå mig i backen på, att denna under hela skoltiden icke gaf ifrån sig ett enda acceptabelt svar på en lärdomsfråga.

Hvaraf är katekesen tagen?

För att nu göra denna inledning kort och med ens visa hurudan Kalle var, vill jag bara anföra denna lilla katederblomma från nu åsyftade småskola.

Det hände nämligen en gång, att »Vargen» ställde sig framför Kalle och sporde:

— Hvaraf är katekesen tagen? Det blef dock löx, att den tillfrågade fick sig af att gå in i något svaromål, utan han satt där och glodde rummet rundt och ref sig i luggen.

Först efter det »Vargen» stampat i golfvet åtskilliga resor och slutligen drabbat på Kalle med käppen öfver ryggen, lät denne beveka sig till att öppna sin mun och tjuta:

— Jo dä va' så sannt! Snus-Jösse har, min själ, köpt henne åt me' inne i Vexiö!

— Ä'r du då alldeles galen och totalt vetlöser pojke? skriade skolmästaren.

— Dä' må va', men sanning talar ja', för dä' har mor allti' bedt me' göra! genmälde Kalle och såg så belåten ut, som om han gjort en välgärning,

Ja, sådan var Kalle i Hagenborg. Men om han inte hade sådana anlag, att han kunnat stiga till kommunalordförande eller biskop här i världen, så vardt han i alla fall en obegripligt bra arbetare, som verkat så troget och sträfsamt i sitt kall, att jag hoppas vår Herre en gång ska' se öfver med hans stapplande i katekesen.

Kalle dängde och svängde alltså till den grad på åker och äng, att han omsider snodde sig till en åtting. Och han betalade honom också.

Han var, kantänka, alldeles för enfaldig att använda hvad han förtjänade på annat sätt än till att göra rätt för sig.

Någon riktig nutidsmänniska var han alltså inte, ty dessa nyttja sällan sina pengar till någon rättgörelse, förän lagkarlarne i förmågo af sin myndighet börja lirka med dem.

Men om det var något i denna värld, som föreföll Kalle fasaväckande, så var det lagen och dess nattväktare.

För de senare gick han ur vägen och den förra trodde han sig följa.

Men hans förstånd var ju inte så väldigt, och därför hände det honom en gång ett sådant djädrans spektakel,

att han bestämdt mistat sitt vett för'et, om han hade haft något sådant att mista.

Sven Månssons kor och stutar hade en sommardag brutit sig in i Kalles hafregärde och åstadkommit en ganska bra ödeläggelse därstädes.

— Du får lof betala mej skadan, för du har ovana kreatur och gärdsgårn var redig! sa' Kalle.

— Aldrig får du en styfver förrän du visat bå' dä' ena och andra. Syn och domstol få lägga emella' oss, för ja' betalar inte utan att ja' blir dömdet te't! svarade Sven.

Men domstolen ville Kalle inte till. Hellre hade han väl anropat hin håken om hjälp än den, och därför gick han och grubblade i sorg och själskval en långlig tid.

Slutligen fick då äfven han en dag en idé, och med den gick han till Manne i Lunden, som anses för en klyftig jösse i församlingen.

Men en skälm är han ju i bå' själ och hjärta.

— Undras om dä' skulle va' farligt, om ja' klådde upp Sven Månsson rejält, för ja' får ingen frid inom mej, hvarken natt eller da', så länge han inte fått sota nå't för dä' där våldbetandet i min hafreåker! frågade Kalle.

— Farligt! Nä' gubevars! Men du får lof göra't ärligt, och så är dä' tvång att du gör'et i vettnes närvaro! rådde Manne

Öfver det rådet blef Kalle så glad, att han gick hem mycket bå' tröstad och vederkvickt.

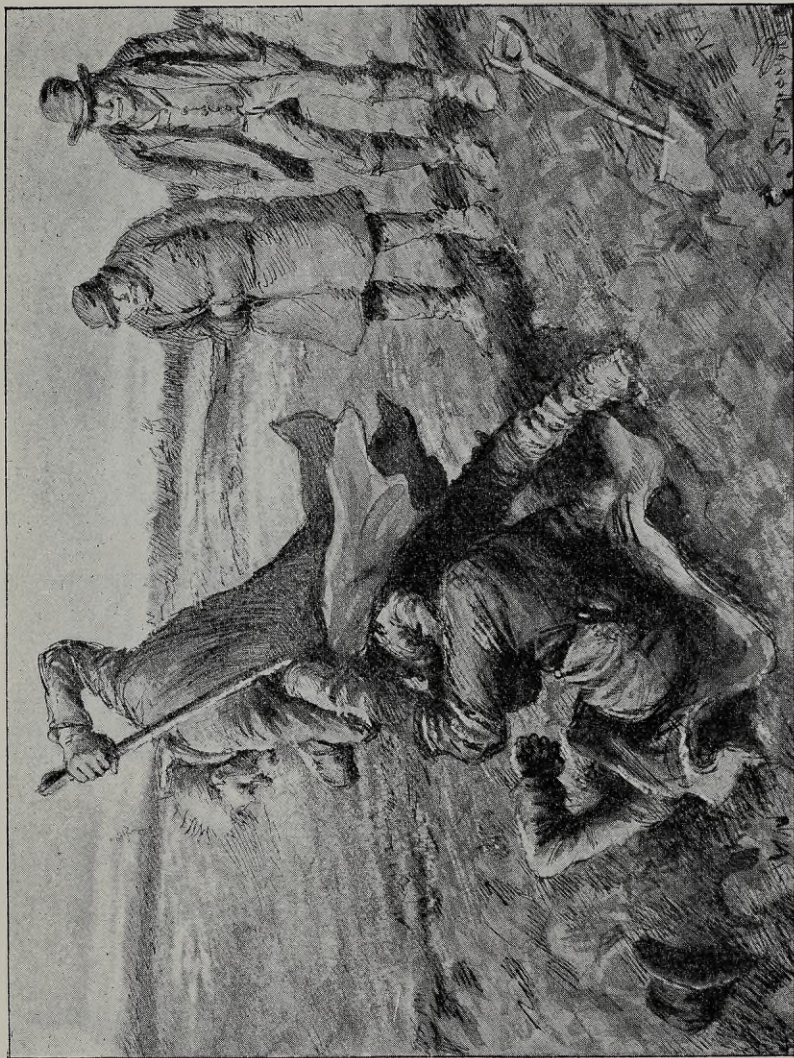
Serradö, två dar efter tog Kalle med sig ett par bra karlar och masade ner till Måns, som just gick och redde sin träda.

Kalle gick rätt på'n, och när han kom fram, klippte han till Måns med sin staf, så att karlen blef både flat och förgad.

— Vet du inte hut? Ska' du slöss? röt Måns.

Men han fick intet annat svar än stryk immer badd tills han nästan var fördärfvad.

Då sa' emellertid vittnena:
— Nu kan dä' va' nok, Kalle.

I vettnes närvaro.

— Ä' i säkra på att dä' är lagligt gjordt så är dä er
ensak! flämtade Kalle.

— Vesst ä' dä' lagligt, sa' vittnena samt menade på, att den utdelade stryken varit fullkomligt giltig. Och så gingo de dädan.

Nå, tinget därpå stod Kalle midt emot Måns inför dombordet, men han såg just inte så ledsen ut. Det var

»Ja' slog honom i två vettnes närvaro.»

lätt att se, att han förmenade sig hafva rätten på sin sida.

— Har ni slagit käranden! sporde domaren.

— Ja, men lagligt och giltigt, så dä kan ingen lag döma mig för!

— Kan ingen lag döma er, när ni själf tillstår våldet.

— Nähä, för jag slog honom i två vettnes närvaro och dä' måtte väl räcka!

— Får man slåss i vittnens närvaro? Nej min gubbe, hos oss tillåtas inga dueller! sa' domaren.

— Men ja' har allti' hört, att en inte ska' ge ut pengar utan i vettens närvaro, och då ska' en väl inte heller ge ut stryk utan i vederhäftigt folks åsyn! lät Kalle.

Domaren tittade på'n bå' länge och väl.

— Antingen är du en dumbom eller söker du öfva dig till advokat! Nu tror jag snarast, att du är det förstnämnda, och därför vill jag säga dig, att man icke alls må slåss, vare sig i vittnens närvaro eller ej.

— Då' va' Manne i Lunden, som lurade mej till'et. Får ja' då inte heller klå honom, om ja' tar ett par rejåla karlar mä mej?

— Du låter allt bli det! log domaren.

Så blef det utslag i slagsmålet emellan Måns och Kalle och det blef djädrans så höga böter för den sistnämnde.

Kalle höll som sagt, på att bli galen, inte minst därför att han inte visste, om han skulle våga lämna böterna till länsmannen, utan i »vettens närvaro»

Amerikanska björnen.

En efterhöst gick Anna-Greta i Fällan omkring uti hela grannhället och visade ett bref, som hon fått från Kalle, sonen hennes, hvilken för åtta år sedan »satte öfver pölen» och slog sig ner i Norra Amerika.

Det var lite konstigt, det där brefvet, hvadan gumman väl behöfde hjälp för att tyda det, och dels tyckte den stackars änkan det var så behagligt att få gå omkring och tala om sin ende pojck samt kunna nämna, att han nu skulle hem och hälsa på till julen.

Ty sådant stod det i brefvet. Måntro, en större nyhet kunde hon visst inte tänka sig, stackars goda själ, och därför ansåg hon, att äfven andra skulle sätta värde på att få spörja den.

Hon hade därför ingen ro i kroppen, sedan hon fått brevet, utan trippade omkring hit och dit i roten med det samma och med sin nyhet.

Och det får ingen förundra sig öfver. Hvem som helst af oss, som bodde ensam i en liten stuga, fjärran i en skogskant, skulle nog af vida mindre skäl finna anledning att komma ut för att få språka med menniskor.

— Jaha, nu kommer Joan hem emot helgen! sa' Anna Greta i stugorna.

— Åh färkelen! Dä ska' bli roligt å se om en känner igen honom. Har han skrifvet? lät folket.

— Ja, si här ska' I få läsa brevet!

Och så räckte den stackars stolta och hjärteglada gumman fram den skrifvelse, i hvilken »mister John Swansson» skref, att han, som nu hade månny, tänkte »go» hem till Sveden på en »little trip», emedan han tyckte det skulle bli »bjuteful» å »spika» med gamla »fränds».

Vid sjutiden en söndags afton rådde mycken frid hos gamle Karl Bengtsson i Granåsen.

En väldig brasa flammade och sprakade å den stora hvalfspisen, så att Kalle måste sätta sig midt på golfvet för att inte bli helstekt. Här satt han och vaggade på stolen och mådde väl i värmen, medan han gnabbades med kärringen, som satt på soffan och predikade om hvad Kalle skulle köpa hem från stan, dit han följande dag i ottan skulle fara för juluppköp.

Dottren höll sig på soffan vid bakfönstret, i hvilket hon tittade och tittade ett par tre gånger i minuten. Hon bidade kantänka, A'gust i Bjälkabo, och hoppades hvar stund få se honom skymta nere vid la'gårdsknuten.

Och hon tycktes inte hafva bedragit sig på A'gust, ty rätt som hon satt där och skrufvade och vred sig på soffan i älskogsfeber, for hon upp liksom hade någon stuckit henne i benet med en syl, slätade till håret, ordnade kjolarne, tog hufvudklädet och slank ut genom dörren som en ål.

När de gamle sálunda blifvit ensamma, hämtade gumman fram psalmboken och började läsa igenom »vangelet» högt och rent. Och ju längre hon kom in i'et ju värre gäspade Kalle, där han satt och duttade och nickade på stolen. Men gumman fortfor att stafva, sucka och läsa, och det var blott en tidsfråga, när Kalle skulle somna in på allvar och dråsa omkull med stolen.

Då, just som det var allra högtidligast, skramlade det till i förstun, dörren slogs upp och in stormade Anna-Greta i Fällan, blek, utan hufvudkläde samt med den förskräckligaste ångest och bäfvan målade i hvarenda ansiktsskrynkla.

Mor i Granåsen hann knappast tappa psalmbok och glasögon, eller Kalle vagga sig i jämnvikt på stolen, förrän Anna-Greta störtade i famnen på gubben.

— Fräls mej, hjälp mej för himmelens skull ifrån' lejonet eller björnen! — stammade hon.

Och Kalle och Anna-Greta och stolen tumlade om på golfvet i en röra.

— Hva', hva', hva', i Guss' nam' står på! A' skam ella' länsman ella' bägge två efter dej! mumlade Kalle, och satte sig upp på golfvet, under det Greta fortfarande höll sig fast vid halsen på'n och darrade som ett asplöf.

Mor på stället bara gapade. Hon visste inte hvad hon skulle säga eller taga sig till i en sådan stund.

Och hvad skulle hon väl tänka heller. Måntro att sitta i sin andakt och få se ett annat fruntimmer komma in såsom ett yrväder och knyta sig om halsen på ens egen och endast karl!

Hvilken hustru som helst skulle bli bå' förvånad och perplex vid en sådan syn.

Kalle var emellertid inte människa att stiga upp. Så argt höll sig Anna-Greta fast om halsen på'n och stammade:

— Kalle, Kalle, käre välsignade Kalle lelle!

Men när Inga i Gransåen hade sett på tillställningen en vändning, och hunnit sansa sig ett grand, blef hon het

och ilsk, fast det inte gått fem minuter se'n hon läst »van-gelet» och varit from.

— Släpp karlen, släpp honom på eviga momangen, för min ä' han! Annars ska' ja' fresta, om inte mortlastöten kan hjälpa karlagalenskapen ur kroppastollen på dej, ditt gamla laja och evinnerlia skrälle! fräste Inga.

För det är minsann skinn på den gummas näsa.

Men hon hade knappt fått det sista ordet ur sin mun, förrän hon gaf till ett illvrålande, så att fönsterrutorna skallrade. Och idetsamma föll hon framstupa på golvet och började krypa på händer och fötter bort under sängen. Samtidigt började också Anna-Greta att hoa och illgrömma sig och suga sig fast som en blodigel vid Kallestackaren.

— Si, nu ä' han i dörra! tjöt hon.

Och när Kalle tittade ditåt, fick han syn på en luden varelse, luden från ofvan till nedan.

— Dä ä' en björn, som går på bakbena! Och ingen bössa har ja! flämtade han, när han synat vidundret en vändning.

Och så började äfven han att krypa under den andra sängen och stönade och pustade och stretade förskräckligt, ty han fick lof att släpa Anna-Greta med sig. Hon släppte honom inte, kan'veta.

Och där lågo de nu allesammans under sängarne och skälfdde samt hörde hur vilddjuret tassade fram på golvet under ett murrande, hvilket lät som ett människogrin.

De tordes inte röra en lem eller ge ett ljud ifrån sig.

Rätt som de så lågo där och höllo på att förgås af skrämsel, fingo de höra liksom en karlaröst.

— Well, well, kom ni fram! Va' inte blyga för me. Ja, ä' John Swansson from Fällan and är inte mer än en mänska fast ja' är from Nortamerika!

— Ä' du där, Joan lilla? Ja' töcker ja' känner igen dett mål! Har du kört ut lejonet eller björnen! hviskade Anna-Greta.

— Yes! Kom I fram bara!

Och så kröpo de fram. Men om inte mister John Swansson kastat af sig pälsen på en stol i detsamma de tittade fram under sängbottnarne, hade där nog blifvit ett elände till.

Nu kommo de emellertid utkraffandes, dammiga och grymma samt snopna och skamflata.

[Där lågo de nu allesammans under sängarne.

— A' dä' mänskligt att klä' ut sej på dä' viset, när en ska' hälsa på mor sin! Sannerligen trodde ja' inte dä' var ett vilddjur, som kom in genom stugudörren! Och så satte jag å som en pil genom köket och hit för att söka hjälp, och freda lifvet! snyftade Anna-Greta, fastän dä' nu egentligen var gjädjetårar hon fällde.

— Ja' trodde, att dä' va' en en björn! lät Kalle och borstade af sig damm och spindelväf.

— Å ja' trodde, att dä va' hin onde, som gett sig ut efter vanligheta emot jul! mente Inga.

— Oh not! men vi ha' dä ludna ut på de fine pälsarne i Union States, och dä begriper ni inte i Sweden! kraxade mister John, satte sig på framsoffan och kastade upp fötterna på chiffoniersklaffen, som var nerfälld.

»Han slog» sig fram.

Aldrig i lifvet har jag blifvit så förbluffad, som när jag en dag i tidningen såg, att Kalle Brokvist hade blifvit kallad till fjärde profpredikant vid återbesättande af kyrkoherdebeställningen i Ringåsa pastorat, som är af andra klassen och ger fyratusen.

Och det var nära på att jag svimmat, då jag en tid efteråt las i telegramafdelningen, att Kalle vid valet fått tre fjärdedelar af alla rösterna.

Nog vet jag, förstås, att prästval är någonting underbart och oberäkneligt, att till och med den störste profet inte kan ställa horoskopet för ett sådant, men jag skulle då mycket förr trott, att jag själf en vacker dag kunde utses till biskop öfver det halfva Hernösands stift, ifall det delas, än att Kalle Brokvist skulle bli vald till kyrkoherde och detta i en tid och uti ett land, där det andliga lifvet är så pass högt uppdrifvet, som det gualof är i vårt.

Ty Kalle har hundingen så mycket mera skärpa i armar, rygg och ben än i hufvudet.

När han gick i skolan, förstod han sig väldigt bra på gymnastik, men inte ett dugg på vetenskapen.

Kalle Brokvist kunde på den tiden ge en hel klass den allra yppersta smörj på mindre än tio minuter, men han skulle icke på en vecka kunnat lära sig förstå det onto-

logiska beviset för Guds existens eller skriva en sida latinsk stil på folkavis.

Det hände en gång, att Kalle en kväll vardt öfverfallen af åtta stycken gjutare. Inom fem minuter hade han hemburit den härligaste seger.

Fyra af dem slog han ner och de öfriga fyra slängde han hufvudstupa i hamnen samt gick därpå sin väg lugn och majestätisk som en imperator.

Men blef det fråga om att sätta ihop en kria, så vardt han bet, gruffigen bet och stukad, såvida det icke gällde kalabaliken i Bender eller den Viborgska smällen eller Bråvalla slag.

Men Kalle slog sig ändå igenom skolan och maturiteten, och det gjorde han formligen med armstyrka och med sina näfvar.

Vi fingo hviska hvart eviga ord till honom och desslikes skriva hvarenda prick, som han skulle skrifvit, annars fingo vi den hiskligaste smörj.

Och så fruktansvärda voro hans rapp, att vi af bäfvan och räddhåga för desamma öfvade upp oss till ett sådant mästerskap i hviskningskonst och annat »smitande», att de skarpsyntaste lärare i världen sällan kommo underfund med undersleffen.

I studentskrifningarna fingo vi löfte att bjuda Kalle på bakelser. Det kunde ju icke förmenas.

Men i bakelset låg en kladd, och Kalle skref sig igenom.

Se'n hviskade vi till honom i den muntliga examen och själfva censorerna märkte ingenting, så fint bedrefvo vi det. Och på så sätt blef Kalle student.

Hur han vände sig vid akademien, det vete Herren, för jag lagade mig utom örfilahåll för honom. Men efter tolf års sträfvan blef han präst och allt sedan dess har han flackat omkring såsom en skjutshäst i stiftet och predikat så att han kunnat spräcka kyrkorna, ty han hade ett mål

såsom en domsbasun. Och koncept har han nog skrämt sig till af kamrater.

Men hvem i attan kunde tro, att han skulle få ett pastorat!

— En ska' få si, att han slagit sig till det med armkraft och eröfrat det med knytnäfvarna, tänkte jag, då jag las notisen. Och så började jag höra mig för uppåt Ringåsa, för att spörja hur undret tillgått.

Jo, bevars, min tankegång hade inte varit så galen i detta stycke, såsom den beklagligen är i många andra fall.

I Transjö by af Ringåsa församling hade ungdomen jämt och samt gjort sig känd för råhet och oordentlighet.

Transjöpojarna hade alltid varit en skräck för den stillsammare befolkningen, ty om lördagskvällarne drogo de kring i socknen som vilda djur, skrånade och slogs och fögrepo sig på hvad de kunde komma öfver.

Lekstugor och lottdragningar voro deras element och slagsmål deras njutning.

Att nattetid fylla brunnar, spika igen stugudörrar och släppa ut kreatur, bryta sönder fruktträd, bära bort grindar och rifva ner stengärdesgårdar hade alltid utgjort obeskrifliga nöjen för dessa Transjögossar. Hvarken kyrkorådet eller kommunalnämnden eller länsman rådde på dem, utan de blefvo tvärt om allt djädrigare efter hvarje varning och förmaning, som bestods dem.

Guds ord bet inte ett dugg på dessa vilda sällar, hvilka tvärtom drefvo såsom en sport att störa andliga sammankomster, hvadan de voro på vippen, att både andligen och lekamligen fördärfva hela socknen. Ty inga talare eller predikanter vågade sig åt det hållet, emedan de aldrig voro säkra för stryk.

Så dog emellertid den gamle kyrkoherden i Ringåsa samt vardt begraven, och Kalle Brokvist skjutsades dit såsom vice pastor samt började dundra fram sina gamla koncept.

Nu hade Kalle alla dar haft för princip att företaga långa promenader om aftnarna. Hans herkuliska lemmar behöfde verksamhet och det var en pina för honom att sitta stilla.

Fördenskull kom han ofta om kvällarne att vanka förbi Transjö, och pojkarne fingo därför i sina hufvuden, att han gick ut för att spionera på dem.

»bära bort grindar»

— Vi ska nog vänja honom af med dä' och hålla honom från knutarne? mente de samt kommo öfverens om att ge' honom smörj, om de råkade på honom, när det var mörkt och vette till.

De hade, förstås, ingen aning om hvad pastorn dugde till utan trodde att de lätteligen skulle reda upp honom.

Så hände det sent en lördagsafton, att Kalle Brokvist, som gjort en lång tur, på hemvägen fick höra ett gruffigt

stim utanför Packebo, där hans kyrkovärd bodde. Och när han kom fram fick han se en hel skock Transjöpojkar göra sig redo att binda kyrkovärdens dräng och piga vid hvar sin pelare i verandan.

Det öfriga husfolket hade de tydligen bommat inne i byggningen.

Pastorn gick sakteliga fram till våldsverkarna. —

— Hvad ha'n i för er? sporde han.

— Dä' veta vi bäst själfva, genmälde en synddrypande Transjöson.

— Gå'n nu hem med er! befallde pastorn.

— När vi bli tillreds! svarade pojkarna och började skocka sig kring Kalle Brokvist. Det såg ganska hotande ut. Men pastorn var lugn som en filbunke och tycktes mera i sitt esse än när han stod i predikstolen.

Pojkarna trängde sig allt närmare in på'n.

De tycktes ha' för afsigt att tråka honom bort mot verandan.

— Om vi rätt skulle ta' och surra fast honom också vid en pelare, så kunde han ju uppbygga Packebo med ett litet tallät en.

— Likast vore väl å hifva upp honom på taket och surra fast honom ve' pipa, så kunne han höras öfver hela sockna. Höga herra ska' stå höjt! inföll grinande en annan.

— Gå'n hem genast, dumnot! röt pastorn, som började ilskna till.

— Ja, kom så få vi sällskap! hånade den värste bjässen i högen och skulle lägga sin arm om lifvet på pastorn för att draga honom åt verandan till.

Men det tempot skulle han aldrig hafva gjort.

Ty i detsamma vardt han gripen af Kalle, lyftad i höjden och slungad såsom utur en kanon öfver de andras hufvuden långt bort åt en krusbärsbuske, där han blef liggande.

Och sen kom turen till de andra.

Smack, smack, smack! lät det på Packebo gård. Kalle Brokvist kände sig gruffligen lifvad och inspirerad af sitt ämne, och det dröjde inte många minuter förrän allesamman syndaträlarna från Transjö lågo där såsom strö på gården.

Men det var inte nog med det, utan Kalle Brokvist tog desslikes upp sin käpp från marken och bearbetade ytterligare hvarjom och enom af dem tills de knappt kunde röra

»bearbetade ytterligare hvarjom och enom af dem»

en lem och till dess hvars och ens lekamen var på det härligaste marmorerad.

Där lågo de nu tillintetgjorda och stukade och slagna sönder och samman.

Pastorn öppnade dörren åt kyrkvärden, som kom ut på gården och lofvade himlen med allt sitt husfolk, när han såg huru fridstörarne vältrade sig stönande och vanmäktiga på hans gård.

— Pastorn är såsom Simson. Filisteerna äro till spillo gifna! jublade kyrkovärden.

Därefter bäddades en höhäck med halm, Transjöpojarna lades upp däri och kördes dädan efter oxar i natten samt levererades hvar i sitt hem.

Men när ryktet om denna prästerliga smörj och tuktan kom ut i pastoratet, så stod det inte till att hejda folket.

De höllo Kalle Brokvist för en halfgud med förmåga att göra underverk.

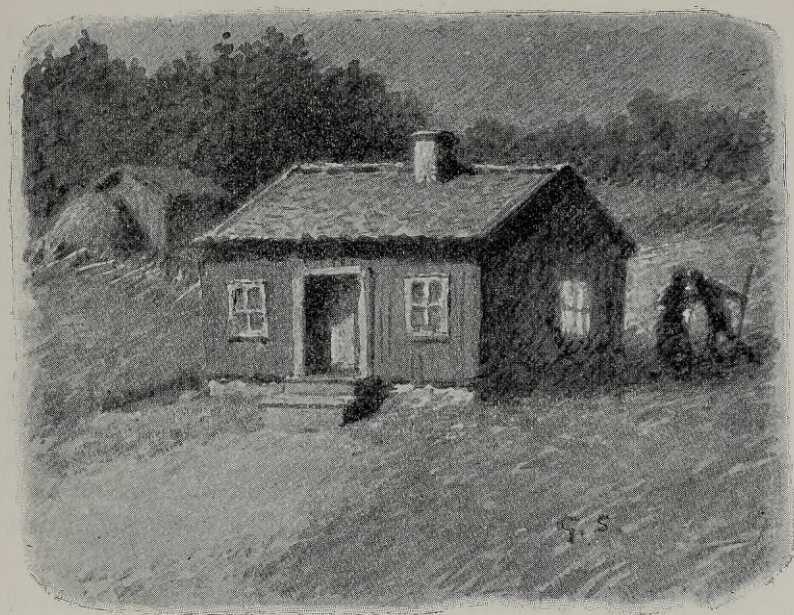
— Dä ä' präst hela da'n, han kan föra en vettvillig ungdom på rätta vägar. Honom ska' vi ha i evig tid! läto de.

Och så kallade de honom till »fjärde» och valde honom med storm och förtjusning till sin »körkeherre».

Transjöpojarna gå nu där och hänga sina hufvuden såsom sjuka hönor samt våga ej lyfta händerna till slagsmål och illtyg eller öppna munnen till vrål. De äro omvända och vordna som annat folk.

Och Kalle Brokvist har alltså i sanning »slagit» sig fram här i lifvet.

Gack du, min vän, och sök göra sammaledes.

Fårakullsdramat.

Man kan inte tänka sig ett gårdanamn, som låter mera fromt och beskedligt än Fårakull. Det klingar blygt och förskrämdt, menlöst och dumt för alla, som höra det och inte känna till stället och folket, som bor där.

Men för oss, som ha' gården med alla dess mångfaldiga rövvar- och kärlekshistorier midt i socknen, för oss har det en helt annan klang.

Manuel i Fårakull var i sin tid en högfärdsande, hvadan man jämt och samt spådde honom ofärd. Ty det kan man ju veta, att när högfärden är inne i stugan, så står olyckan redan och lurar ute i förstun.

Manuel var högmodig och stursk på det sättet, att han ovillkorligen skulle ha' finare och grannare doningar än vi andre bönder.

Han fälte inte, att någon hade spanskare stutar, yrskare hästar eller vackrare åkdon och grejor än han. Allting skulle han ha' utaf prima, som man säger.

Och när hans hustru dog, så att han fick gifta om sig, tog han minsann och letade ut åt sig den mest rödletta och granna och trindlagda tös, som fanns på långa vägar omkring.

När då vi andre sporde honom, hvad han gamle karlen, skulle med den flickslängan, grinade han, den högmodsandens, och sa':

— Ska' en ha' nå't, ska' en ha' dä, som sir nå't ut. Man ska' ha' smidig och granner don, och det kostar i alla fall inte mer att föda en välfuntad än en led hustru!

Precis de orden hof han ur sig.

Men han fick allt se ändå, hvad det kostade honom; ty det kan inte vara farligt att säga det nu: det kostade honom inte mer och inte mindre än lifvet.

Kristin, flickan, som han tog till äkta, var just ingenting att skräppa med. Det var det fina skinnet, förstås, som gaf henne något värde, men ett skinn skrumpnar gånås snart. Annars var hon full af dårskaper och en riktig hamsa och slampahej både med pojkar och i sina gärningar. Men att förvrída hufvudet på manfolk, det var hon inte oduglig till, och det hade hon sin lust uti, det hjärtlösa stycket.

Alla pojkar i trakten sprungo såsom tosingar efter henne, och grenadier Nords son, volontären, sköt sig tvärt igenom bröstet med geväret, när det blef kunnigt, att hon skulle flytta till Manuel i Fårakull.

Det hette visserligen, att det olyckat sig för pojckstackarn på en älgjakt. Men de, som hittade honom i skogsbrynet, och sågo hur han låg och allt det där, de begrepo

nog, att han krånglat med det själf, stackars barn. Men för föräldrarnes skull och för att den arme volontären skulle komma som en kristen åt jorden, rördes det icke i den saken.

Alla voro vi dock öfvertygade om hur det gått till, och öfverallt växte oviljan mot Kristin.

— Hon får nog betala't och det med ränta ändå! hette det. Och det har hon också fått.

Nå, Manuel och Kristin blefvo gifta med stor gamman. Men bröllopet var i alla fall kusligt, ty alla hennes gamle friare sköto om kvällen så ilsket och vårdslöst utanför knutarna i Fårakull, att de flesta fönsterrutorna i huset sprungo sönder.

Så gick det en liten tid, och allt var godt och väl, fast Manuel började åldras och se oolrig ut.

Rätt hvad det var spordes det, att han slagit sig till att dricka och de, som vankade dit, påstodo, att Kristin lockade honom till det.

— Man ska' få se, att hon vill ha' honom att supa ihjäl sig! hviskades det.

Och det var nog inte så orätt det. Jämt och samt ställde hon flaskan till honom.

— Ta' dig en knaber till, så lättar det lifvet! mente hon. Och till sist gick det så långt, att hon satte kruset bredvid sängen om nätterna och lurade Manuel att supa, så ofta han vaknade. Drängen hjälpte och understödde henne i uselheten, ty han och matmodern hade blifvit alldeles galna i hvarandra.

Det dröjde heller icke länge, förrän hon fick Manuel så slö, att hon kunde purra af honom testamente på fastigheten, och sen rent af hällde hon brännvin uti honom.

Det var klart, att karlen inte skulle stå emot ett sådant ständigt fruktansvärdt drickande. Också dog han knall och fall en dag.

— Där har hon en själ till på sitt samvete! sa' folket och insinuerade, att hon nog på sista tiden inte skytt att

till och med i förbund med drängen krångla »lite hvitt» (arsenik) i hans bränvinsglas.

Ifrån den tiden tyckte vi rent, att det var hemskt därnere i Fårakull, och ogärna ville man vanka förbi där, sen det blifvit mörkt.

Men ändå skulle det bli värre därborta.

Kristin hade nätt och noga gått ut änkeåret, när hon gifte sig med drängen.

Det sades tvärt, att denne strax efter giftermålet tog tömmarna i sina händer, och att Kristin fick dansa efter karbas ibland.

Hon hade varit så toseter efter honom — mente man — att han väl omsider började bli ked och äcklas vid henne och därtill hängde nog det, som de gemensamt utfört med Manuel, såsom något naggande och kyligt dem emellan.

Lika medgörlig, som Erik varit, när han var hennes dräng, lika katig och svår blef han som husbonde. Och det går ju så till ibland.

Så kom Mina Fyr, husarens flicka, dit upp i tjänst en vår, och det dröjde inte länge förrän denna fick mera att säga i huset än matmodern.

Tidt och tätt hörde man talas om det ena spektaklet värre än det andra från Fårakull.

— Kristin har börjat skörda nu, och det är då inte för tidigt, efter allt hvad hon sått ut i sin dag! yttrade grannarne, och de hade rätt däruti.

Kristin hade bedragit sin förste man i kompani med drängen. Nu höllo denne, sedan han blifvit herre på täppan, och pigan ihop emot henne.

På det viset lefde de i Fårakull värre än de laglösaste tattare. Slagsmål och gräl voro hvardagsmat på det stället.

Kristins skönhet gick med ens all världens väg. Fräsande som en katta och vårdslös sprang hon omkring och vakade natt och dag på Erik och Mina. Men ju värre hon blef mot dem, dess hårdare snörades syndabanden åt om de två.

Så dunstade det en morgon ut, att Kristin dött efter endast en dags sjukdom.

I Fårakull förklarade man, att hon dött utaf kramp, som kommit åt henne, och Erik tjöt och grät och laddes att han aldrig skulle få en glad dag mer, bara för att det gått så kvickt med Kristin, att han inte hunnit hämta läkare.

Det var på en torsdagmorgon hon dog, och redan på söndagen ställde han till grafölet och fick henne ganska hederligt åt jorden.

— Det var märkligt, hvad han är bråd med det, ytttrade pastorn, när Erik bjöd till begrafningen. Ty på landet brukar man annars taga tid på sig för att rusta till kalas.

— Ja, det är så'n väderlek, så en kan inte förvara ett lik länge, suckade mannen.

Men på måndagen efteråt var det Måns i Grönelund, närmaste grannen till Fårakull, som klef in till länsman och bedyrade, att det inte stode rätt till med det dödsfallet.

— Visst fick hon sig tillmätt med samma skäppa, som hon nyttjat, så det skedde henne bara rätt. Men lagen ska väl hållas i helgd ändå! lät Måns.

Ja, go vänner, se'n blef det den gamla historien, liköppning och arsenik i mängd.

Men samma dag obduktionen verkställes, dunstade Mina Fyr och Erik af.

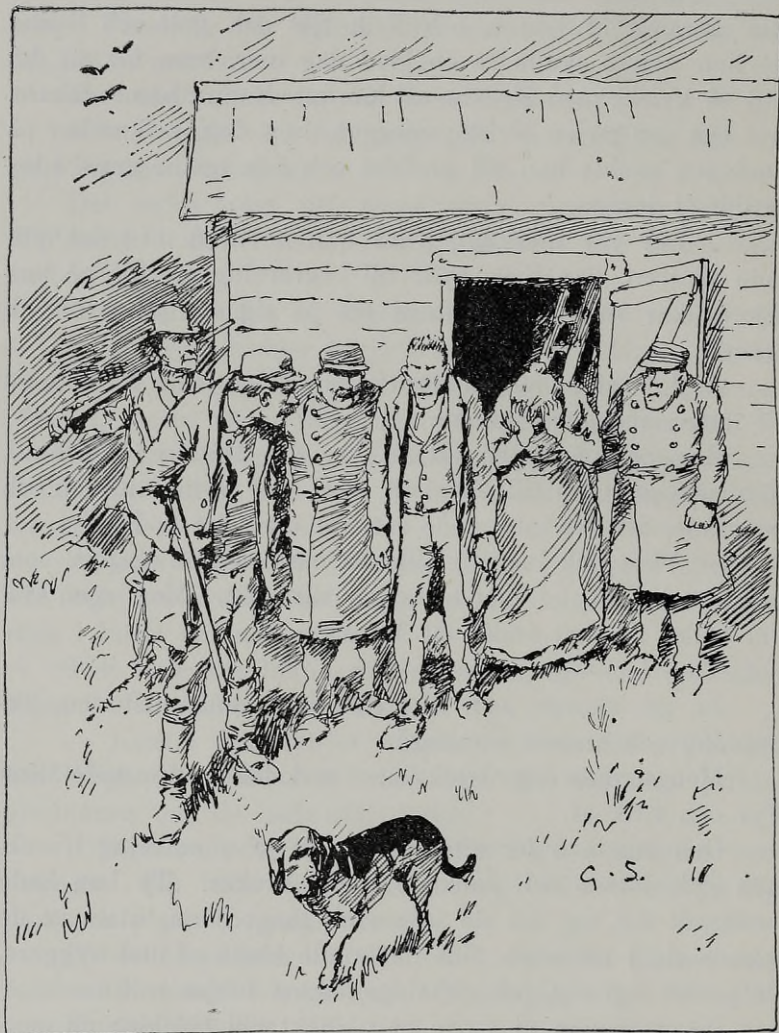
Och länsman for efteråt som ett jehu omkring i socknen och letade och snokade i alla krokarna. Ty han hade bestämdt för sig, att de inte voro långt borta, utan att de gömde sig i närheten, tills de kunde smita af litet tryggare, då pratet lagt sig, och ordningsmakten börjat tröttna.

Nå, just som vi gingo ut på jakt vid tvåtiden en morgon, mötte vi länsman och fjärdingsmannen i skogen.

— Det var bra, sa' han, följ med ett grand ner till Fyrens torp.

Ja, vi följde med och ställde upp oss i en kedja utom

synhåll från stugan, medan länsman smög sig fram och lurade kring ladugården.

Följde honom skälfvande på gängstigen...

Bäst hvad det var, sågo vi honom stå en lång vändning med örat mot väggen, och strax därpå vinkade han

oss fram. Vi gingo såsom det gällt att smyga på en tjäderkull.

— Det snarkar däruppe på höskullen, här har jag fåglarna! hviskade han.

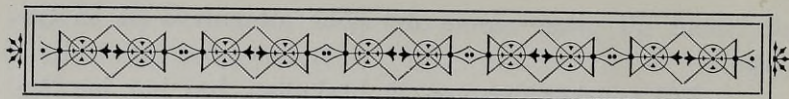
Aldrig skall jag glömma den blekhet, som bredde sig öfver ansiktena på Erik och Mina, när de fingo se oss komma uppkrypande genom foderhålet.

Det var det hemskaste jag sett! Men länsman log och sa':

— Det är så godt som en bekännelse!

Aldrig sa' de ett ord, utan följde honom skälvande på gångstigen genom skogen.

Men i den morgonväkten darrade vi för häftigt på manschetterna för att kunna skjuta någon tjäder, fastän det eljes inte, gualof, var ondt efter dem neråt mossalaggorna bortom Fyrens husartorp.

Ett öfverdådigt valgille.

Hjälten i den här berättelsen, som nu gripes direkt ur verkligheten, är hvarken mer eller mindre än en riksdagsman uti den första kammaren.

Därför ska' jag ödmjukast anhålla att få slippa utsätta det namn han har i mantalsförteckningen och möjligen också i lifsens bok. Ty en riksdagsman är en matador med makt och väldighet, och det duger inte för skribenter att ställa sig illa med en sådan. Han skulle ju lätteligen kunna hämnas förmedelst munkorgslag.

Och komme en sådan till stånd, skulle jag minsann snart svälta ihjäl.

Jag ska' sålunda be att få kalla den förhandenvarande hjälten för Jösse Svensson, så går jag klar, ty det finns så många, många Jössar och Svenssöner bå' i lifvet och i riksdagen.

Den Jösse, som nu helt kort och flyktigt skall varda föremål för vår betraktelse, var äfvenledes märklig och framstående därutinnan, att han, före riksdagsmannaskapet, var nämndeman och desslikes ledamot uti det välvisa och i allo djupsinniga och hedervärda landstinget, hvares hufvudsakliga synd består i ett jämt och stadigt höjande af landstingsskatten.

Men det är ju i alla fall för öfvandet af sådant, som de utkoras och få lyfta sina reseersättningar och traktamenten.

Så begaf det sig vid ett tillfälle att Jösse Svensson, rik och väldig som han var, helt oförhappandes slank med vid ett förstakammarval.

Sir man på bara!

Jösse Svensson vardt själf högeligen förbluffad och glad öfver denna utgång af saken, så glad, att han icke höll för rof att bjuda halfva landstinget på tuting densamma aftonen.

Och det kan jag då till den nytkorade riksdagsmannen, Jösse Svenssons heder och beröm säga, att ett storståtligare toddydrickande hvarken förr eller senare blifvit spordt i den goda residensstaden. Ty detta är säkert, och jag befarar intet beriktigande med anledning af detta mitt påstående.

Landstingsmännen drucko alltså tuting å stadskällaren.

Låtom oss hålla fast vid detta faktum. Tuting efter tuting.

— Spä' på, spä' på mina herrar! Här hvilar hvarken knussel eller ledsamheter! skrek den nytkorade riksdagsmannen, som skinande af glans och ära och toddy gick omkring och dundrade på de stackars kyparne, hvilka i sitt anletes svett framburo floder af skällhett vatten och konjak.

Men Jösse unnade dem ingen ro, utan jagade nästan andan ur halsen på dem med stränga kommandorop.

— Fly di där herrarne sockerskåla! Ta' in mer konjak ock rör på dö'köttet, kypare!

— Si så, nu hof den vårdslöse drummeln ut kokhett vatten öfver näfvarna på Johan Andersson i Marås! Smörj skulle han ha! Skällade du dej, Johan Andersson? Kypare, gack på öjenblinken ut efter rårifna potater å lägg på Johan Anderssons näfvar, så får han inga brännblåser! Skål i alla fall, mine herrar, och tack för hedern och förtroendet, som ja' ska' söka uppfölla te landets fromma och skyddets båtnad och jor'brukets upphjälpande, som är tröckt och åsidosatt! Var go' och föll på lite mer konjak, häradsdomarn, annars får han mask i magen utå vattenslabbet.

»Ehuru» står det till med vår or'förare i tredje utskottet! Ja' tror han dricker inte! Ja, skål mine herrer för hans majestät kong Oscar, Sverges, Norges, Vä... Vänerns och Vättrens konung!

Ja, skål mine herrer!

En sådan omtänksam värd och celeber talare var Jösse Svensson den kvällen. Men det är då, förstås, ingen konst att vara glad och gifrund och snillrik, när man drabbas af lyckan att bli vald till riksdagsman.

Framåt elfvatiden på kvällen hade landstinget fått hvad det behöfde, och endast Jösse och tvenne af hans härads-

bor, hvilka tillsammans med honom delade rum på stads-
huset, voro kvar på valplatsen.

Då hof Jösse upp sin röst:

— Kypare! skrek han.

— Hva' befalls, herr riksdagsman?

— »Ehuru mycket är ja' nu sköldig?

Det dröjde inte länge förrän räkningen kom fram och
hon pekade på 270 toddar samt 1 (säger en) flaska vatten.

Den nyvalde riksdagsmannen tog fram glasögonen och
granskade räkningen, nickade bifallande, då han såg den
första posten. Men vid åsynen af den andra greps han af
en fruktansvärd vrede, om hvilken jag inte dristar säga,
om den var helig och rättmätig eller ej.

— Hvar i helvete har den förbanskade vassflaskan kom-
mit ifrån? skrek han och slog i bordet som den förnämste
talman.

— Hva' befaller riksdagsman? lät kyparen.

— Jag frågar hvar den förhärdade vassflaskan kommit
ifrån! Hö' kan väl inte höra te mitt kalas heller? För här
har inte vankats nåt så usselt som vatten.

Och riksdagsmannen var så arg för »vassflaskans» skull,
att det höll på att aldrig bli väl.

Då bekände i sista stund den ene af häradsborna, att
han fått in henne för att tvätta af sitt ena rockskört med
vattnet.

— Dä va' en i fjärde utskottet, som råkade hvälfva sin
toddy på mej, förklarade han.

— Hm! Jaså! Ja, har du inte haft henne te' annat,
så ska' ja' gärna betala för vassflaskan också! slöt riksdags-
mannen och tog med högtidlig min fram sin plånbok och
betalde de 270 toddarna, och den ensamma »vassflaskan».

— Dä kostar fläsk å bli riksdagsman! sa' den ene
vännen.

— Dä gör dä, dä ä' sannt. Men de här kalaset står
sej i alla fall i nie runda år, äss Gu' vell och ty'a håller, gen-

mälde Jösse Svensson. Och så stretade karlarne upp till sitt och till sina bäddar.

Vi få inte undra öfver, att den gode och väldige Jösse Svensson framåt natten vardt het och varm samt att han fann luften i rummet så kvaf och tung, att han längtade efter friska fläktar.

När de vaknade på morgonen.

Han stod alltså upp af sitt läger för att öppna fönstret och släppa in en smula af septembernattens svalka. Men hur han stabblade omkring i mörkret, dråsade han emot rutan och krossade henne med sin politiska axel.

— Ah! sa' han och drog in, såsom han tyckte, nytt och friskt lif och väder. Ah, ah, ah, så skönt dä ä'!

I detsamma vaknade kamraterna.

— Har du öppnat fönstret? Dä va' då djädran så godt! mente de med en mun.

Och så blundade de ånyo.

Jösse stod emellertid båd' länge och väl kvar på sin plats och drog luft, och rätt hvad det var vaknade de andra åter.

— Nä', stäng nu fönstret och lägg dig. Hu, nu drar här, så att en kan få lunginflation i magen! huttrade de och riktigt hackade tänder.

Det var naturligtvis inte godt att stänga ett utslaget fönster.

Men Jösse var ju politiker och smidigheten hade redan födts i hans hjärna. Alltså tog han tyst och stilla sin hufvudkudde och körde in honom i hålet efter rutan.

— Nu tror jag du, haft igen fönstret, för nu kännes här varmt och lugnt igen! lät den ene af landstingsbröderna.

Jösse lade sig, och så somnade det höga triumviratet ånyo.

Men när de vaknade på morgonen och tittade sig omkring, kunde ingen af dem begripa, hvadan dynan satt i — bokskåpsfönstret.

De refvo sig i hufvudena och grunnade och funderade, och den nyvordne riksdagsmannen allra värst.

— Och jag, som trodde att dä var fönsterrutan jag knäckte och att jag släppte in frisk luft! Jag kände ju »ehuru» det drog, mumlade han.

— Dä va' visst ett styft skålande i går kväll, kan ja' töcka på't? sa' han slutligen till vännerna.

— Dä sir nästan så ut! suckade desse. Och alla tre glodde med en viss bäfvande undran på dynan i bokskåpsfönstret.

Och nu får herrskapet själf dra ut moralen ur den här berättelsen.

Massage.

Jag säger: djädarns stodenter! Men de äro i alla fall min lust och förtjusning.

Ty hvar helst man träffar på en student af den rätta kalibern, blir det alltid något roligt af, undantagandes när den spelevinkern kommer och vill vigma pengar af en.

Vid sådana tillfällen är det nämligen icke mycket lif i honom, utan då är han högtidlig, lägger ansiktet i asketiska veck samt suckar och ljuger äfven något föga.

Är han en sådan student, som har för afsikt att bli en pelare i statskyrkan, talar han städse i det högtidliga viggningsogonblicket om huru afgjord hans kallelse är samt utbreder sig så grufligen öfver huru han känner sig skickad att skrapa synder af folk, att man blir rörd såsom af en predikan samt skäms för att icke skrifva på hans låne-papper.

Kors, man gör ju hela landet och folket och religionen och kyrkan och den högre moralen en dundertjänst därmed.

Men emellan dessa viggningstidperioder är den sabla studenten en glädjebringare och en solstråle ute i socknarne under sommarmånaderna, fastän han, gu'bevars, härjar och ställer till ödeläggelser och elände bland våra döttrar.

Dessa senare vilja emellertid ju själfva så ha' det, stackars töser, annars ginge de väl ur vägen och passade

sig för hvitmössorna, något, som man dock aldrig sett exempel på. Tvärtom, tvärtom, godt folk.

För egen del har jag då aldrig haft annat än glädje af studenter och särdeles i somras var en sådan genom det spratt han spelade min granne, Peter Israelsson, mig till mycken välsignelse och vederkvickelse.

— — — — —

Allt sedan Sven Perssons son, kandidaten, som skall bli lektor och professor, kom hem från akademien i maj, hade det varit ett förbansskadt väsen inne hos Israelssons, för dottrens skull, kan tänka. Gubben Peter, som ville gifta bort sin Jenny med häradsdomarns son och redan gifvit skriftligt på'et, hade varit som ett åskmoln hela som maren, ty kandidaten hade inte väl kommit hem, förrän Peter begrep, att det var något slags maskopi mellan honom och Jenny.

Därför hade de aldrig haft en glad dag inne hos Israelssons, utan där hade varit ofrid och gräl och gråt och skällande och bråk, hvilket allt naturligtvis fröjdade mig i min egenskap af granne.

Om kvällarne regerade Peter och gormade därinne som ett vilddjur, och mer än en gång satt jag under min björk på gårdsplanen och lyssnade med hjärtats förtjusning till ofriden i min grannes hus.

Jag hörde Peter ryta:

— Siså, ska' du nu ut igen, di' förhärdade slyna å nattblacka! Passar dä sej för dej, som snart ska' bli häradsdomarns sonkvinna? Vill du lägga mej i grafven mä grå hår.

— Jag är väl ingen fästningsfånge heller, å inte ä' ja geft ännu mä' nå'n häradsdomareson, gualof, och inte blir jag då' väl håller i denne kongens ti'. Å hva' grafläggandet beträffar, så kommer ni nok inte dit mä' nära grå hår, för di testarne ni har, hinna nok ramla af, innan eran nådati' ä ute, bjäbbade Jenny, som är talför och kvick, som en liten vessla.

Och hade hon inte varit en sådan liten skälmunge och etterbyting, skulle hon nog inte kunnat dåra den blifvande professorn och lägga honom vid sina fötter.

Men när Peter och Jenny trätt och orerat så länge flickan tyckte, att hon hade tid därtill, sprang hon alltid ifrån gubben och fnittrade och jodlade som en liten fogel.

Och Peter stabbade efter ut på förstubron och glodde efter henne neråt ängen.

Där kunde han stå halftimmetals på bron och svära och spotta, rifva sig i håret och känna sig förtviflad, hvilket allt gjorde mig såsom granne godt att iakttaga.

Efter ett par veckor nöjde han sig emellertid icke med att stanna på bron, utan han tog sig före att smyga efter tösen neråt ängen med en väldig påk i näfven.

Men det var alltid stopp för Peter Israelsson att träffa på de unga. Han visste, att han skulle ha' dem i ängen, ty där låg en mad på ena sidan och sjön på de två andra.

Hur Peter dock snokade och letade timtals, som om han velat leta upp en nål, råkade han dem likväl aldrig.

Och det var i alla fall ingenting att undra öfver, ty kandidaten och Jenny höllo till högt uppe i kronan på en lind, som var så lumnig att det fordrats en stjärnkikare för att skönja dem, som sutto bland grenarna.

Men jag visste nog hundingen hvar de hade sitt gömställe.

Om den tosete kandidaten, som visste, hur det stod till mellan Peter och mej i fråga om grannsämjan, frågade mej en dag, om ja' inte ville vara med om att göra Peter ett

Med en väldig påk i näfven.

litet spratt, så att han blefve led vid att springa och spöka och spionera om nätterna.

Det var jag, förstås, bums med om.

Så en kväll, när Peter ånyo skulle stöfla af och vakta på de unga, frågade jag gubben, om han inte ville vara med om att dricka en kaffegök inne hos mitt.

— Hva' går åt dej, har du fått ett krestligare sinne nu? sporde Peter, när han hörde mej tala höfligt och om kaffegök.

— Dä' har jag också fått, och för rästen är ja' så gla' för vår dråpliga grässkörd i år, att jag inte vet till mig! lät jag.

— Tack då, men dä' ska' gå kveck, för ja' ska' ut och skrämma undan en räf, som går här och vill stjåla höns om nätterna! gemälde Peter.

Jag begrep nog hvad han mente med räfven.

Så knäckte vi till med gökarne.

Peter hade dålig ro och tittade gång på gång ut genom fönstret.

Men så tidt han glodde ut, spädde jag på i hans kopp, så att gubben blef inte så illa litet yr i skallen. Ja, till sist blef han så pass, att han talade om hela affären mellan kandidaten och Jenny och svor på, att han slutligen skulle spåra upp dem och klå dem båda två, om de så rätt stämde sina möten in i häcklefjäll, röt han.

— Dä' håller ja' mä' om! Och äss ni vill, ska' ja' gå med i kväll, så vore det väl besatt, om inte ett par så'na som vi bägge skulle kunna ringa in dem, föreslog jag.

Det förslaget blef han glad åt, och så togo vi en reel gök till samt drogo ner åt ängen.

— Nu sätta vi oss under den här linden. Titta ni åt öster, ska' jag kika åt vester! mente jag, när vi kommo till trädet i hvars krona kandidaten satt och vänslades med Jenny.

Peter lade sig på marken och tittade som en tjur åt öster och brummade. Och det kändes så godt att veta

att den sabla studenten kysste dottren hans rakt öfver näsan på'n.

Aldrig har jag erfarit en sådan själafrid, och underligt var det, att jag och fästefolket bara kunde hålla oss för grin.

Om en halftimme somnade Peter som en stock. Gökarne hade varit för styfa, kanveta.

Då kom kandidaten neder ur trädet och så bundo vi hop benen på gubben och girade fast armarne på'n vid trädet. Jenny hade ingenting emot'et, fast hon låddes, att vi gjorde synd. Och så gingo vi dädan och satte oss hemma på gårdsplanen.

Men, du milde, ett sådant larm och skrik vi fingo höra nerifrån ängen vid tolfte tiden på natten! Mycket vrål och mycken solosång har jag hört i min dag, bå' på konserter och i sångföreningar här hemma, men aldrig har jag hört någon drämna till som Peter. Han fyllde nästan hela världen med sitt skral.

Vi rusade dit och frågade hvad det gällde.

— Lefver ja'? Skrek Peter.

— Dä hörs nästan så, men nog ä' det på utspel med Er, fader Peter, svarade studenten.

— Ja, jag kan inte röra en lem! Ben och armar ä' förlamade på mej. Ja' har fått slaget. Aj, oj, oj! Skecka efter barnmorskan och prästen, så att ja' får skreffa mej och bli åderlåten.

— Dä hjälper inte! Men jag kan bestämdt bota er med massage, käre, gamle hederlige fader Peter, sa' kandidaten och lät så trovärdig som en studerad doktor.

— Ja, om du gör dä, så att ja' kommer mej, så får du fleckan för ti' och evighet och jag rifver opp kontraktet mä' häradsdomarn, lofvade Peter.

Och kandidaten till att massera honom, hvilket han gjorde så fint och behändigt, att han skar bort repen och skyfflade undan dem, så att Peter i fyllan och förskräckelsen inte märkte, att han bara varit bunden.

— Känner ni ingen lindring?

— Jo, tack och lof. Nu börjar lifvet komma te'baks bå' i armar och ben. Du, va' mej en välsignad massage-rare! grät Peter.

Han skar bort repen.

— Ja, hade jag bara lite mer pengar, så att ja' kunde ta' mina examina i rappet, skulle jag allt bli redig med tiden! lät kandidaten och masserade Peter och strök honom och rullade honom, så att det stod härliga till.

Efter 10 minuter reste sig gubben, och när han då kände, att han mådde bra och var helfärdig i hela kroppen, erfor han en sådan glädje och tacksamhet, att han tog den förbluffade kandidaten i famn och sa':

— Du ska' få pengar utå mej te ett halft tjog examina, för du blir ett ljus i lannet och en helbrägdagörare och en heder för mej och sockna. Men ja' skrifver opp'et som förtida arf!

— Dä' är inte mer än rätt, genmälte kandidaten, som blef så glad, att han tog till att dansa polska på vägen med Jenny.

Så fick den ynglingen det bra förspändt här i världen Men han har nog mej, att tacka för åtskilligt härvidlag.

Djädrans stodenter!

Otur.

På jorden finnes inte och har inte funnits en älskare med sådan otur, som skomakare-Joans gesäll Adolf, och inte heller någon flickefader, som varit lyckosammare i sin riddarvakt öfver sin dotters ära, än rusthållaren i Mogård.

När det började dunsta ut i socknen, att Adolf slog sina slag för Mina i Mogård, så tyckte vi alla att det var synd om rusthållarn, ty det tager sig ju alltid illa ut, när en rik bondficka af aktningsvärda föräldrar tyar sig till en lös person, som inte har mer än sina tomma händer och inte så stor jordbit, som han kan lägga sin tröja på. Åtminstone visar det, att föräldrarne inte hållit henne i ordentlig tukt och spatsergång. Men talet om Adel och Mina blef minsann snart afbrutet och det på ett lifvadt och bra sätt ändå.

Och läste och läste.

Rusthållaren visste förstås inte ett ord om, att tösen gått och förgapat sig i den granne skomakaren.

Men så gick gubben en dag på sitt loft och letade och svor, spejade och regerade efter sin vänstra långstöfvel, som han inte var människa att hitta. Hur han då ref och trefvade uti bråten däruppe, fick han händelsevis fatt på ett färskt bref, som han inte kände igen. Men han såg, att det stod »Adolf» under det, och då anade han bums oråd, stoppade det på sig, stängde in sig i nattstugan och läste och läste samt blef grön i synen utaf ilska och förtret. Och så underligt var inte det, ty brefvet var till på köpet skrivet på rim, adresseradt till Mina och lydde så här:

Evigt ällskade vän och ungdomsflecka!

»En liten strof jag dekta vell
 Tell lella vännen min.
 När far din låser dörren till
 Hvar gång som jag vill in,
 Så må jag sjonga med min röst
 En stump, som tränger tell dett bröst.

Om far din hafver få och gull,
 Och kvarn och såg också,
 Så kan dä' bli en dag te' mull,
 Och du kan fattig stå.
 Af högfärd ä' han styf å stor,
 Men kärlek i mitt hjärta bor.

Du vet nok hvar jag väntar dej
 Igen om lördag natt!
 När gubben somnat, smyg te' mej,
 — Det är ett ljuffigt spratt —
 Vår kärlekkalk förutan drägg
 Den töms vid Linstads badstuvvägg.

När göken gal i soluppgång,
 Å munter sädesknarr
 I daggigt gräs gör sina språng,

Ä gubbaskam vår narr.
 Han snarkar då å anar ej
 Att du i badstun' ä' med mej.

Ja, kom igen om lörda' kväll,
 När gubben gått te' ro,
 Så ä' du söt å rar å snäll,
 Å natta ska' bli go'.
 Så vaksam som en and på ägg
 Är jag vid Linstads badstuvägg.»

Jess, hvad rusthållaren blef arg och förbanskad. Men han låtsade inte om någonting.

När så lörda'n kom, skickade han hustru sin och flickan bort till släktingar i en annan socken. Mina ville inte gärna följa med, kantänka, men det hjälpte inte. Och rusthållaren var så knepig, att han inte ställde till resan för än det var så in på tiden, att hon inte kunde skicka återbud till Adolfa-lufvern om mötet.

Så fort fruntimren emellertid hade gifvit sig i väg, kallade rusthållaren in sina drängar och tog fram bränvin och kaffe samt talade om för dem, hvilka anslag »skomakare-Adel» hade emot Mina och om mötet vid Lindstad.

— Väll i hjälpa mej, pojka, å spela den pleggande pojeten ett spratt i kväll? sa' rusthållarn och lät flaskan gå omkring.

— Ja serratrecken! grinade drängarne, för sådant tyckte de om.

Nå, när kvällen kom, hade en af drängarne klädt ut sig i Minas kjolar och hållt utaf hennes osevatten på sig, så att han liknade Mina såsom ett bär och osade såsom Mina på långt håll.

Sen togo de med sig så mycken ungdom där fanns i byn och ringade så badstu'an och Adel, som om de skolat ringa björn. Och rusthållaren och hans spanska rör voro med. Men tyst gick det. Rätt som nu Adolf låg och vän-tade vid badstuguknuten, fick han se tösa komma i skummet.

— Gu' välsigne dej, som kom, Mina lella! Gubbastöten märkte väl inget? sporde han.

— Inte! pep den föregifna Mina.

— Nå, då kan vi gualof ha' oss en roli' stund! jubilerade skomakaren och kösste tösen, så att det skrall i hela den tysta naturen.

— Kors, ja' tror du supit brändevin? Har du en tår mä dej, välsignade Mina, sa' Adolf.

Han hade knappt sagt de orden förrän drängen högg honom i kalufven och hojtade till, hvarvid hela högen kom framrusande. Men främst kom rusthållaren själf med lyftad käpp.

— Jo, vesst ha' vi dröckjom te' dej! Du ska' nok tusingen få tömma din »kärlekskalk förutan drägg», din drummel! röt rusthållaren och började dalja den arma skomakarn, så att det var en stor lust och verklig glädje däråt. Men Adolf skrek.

— Böla på vers, äss du kan, så låter dä rarare! sa' gubben. Och alla de andra grinade och tände lyktor och hade så besattandes roligt åt spektaklet, att Lindstad badstuga väl aldrig i lifvet varit omgifven af ett sådant jubel.

— Ja' tror att du spelar »gubbaskams rull» i natt, för dä' sir ut som om du vore narren! fortfor rusthållaren, allt under det att han och pojkarne klente ner den arme skomakaren med tjära och rullade omkring honom i skäktalfallet, som hopats i badstuförstugan.

Se'n roade de sig med honom så länge, att Adolf ovilkorligen måste möta kyrkfolket, när han linkade hem i sitt jämmerliga tillstånd.

Detta förskräckliga spektakel grep emellertid Adolf så pass, att han hufvudstupa lemnade socknen och for i väg till Amerika.

Sen hördes det ingenting af honom. Men skolläraren, som har posten om hand, lät ibland förstå, att det då och då gick bref emellan honom och Mina i Mogården.

Vi hade emellertid nära på glömt bort bå Adel-Sko-makare och äfventyret vid Lindstads badstuga. Men så, serra dö, kom Adolf minsann åter dagarna före pingst ett år.

Ni kan aldrig tro hur fin han var med guldkedja och rock som en svalstjärt. Stöflar hade han alldeles som ett par drögåsar och så hvassa voro de i tårna som spetsarne på en hötjuga.

När rusthållaren fick syn på'n vid kyrkan pingstdagen, tänkte han som så, att han väl kunde bjuda honom hem till middagen.

— Sådan fågelskrämman som han nu är, kan han inte vara farlig för Mina, mente gubben och gick bort och sporde m:r Adolf Swansson, om han inte ville svänga med upp till Mogård efter tjänsten.

— Yes, döbbelju, well! sa' Adolf.

Men innan de satte sig till bords hos rusthållarns, ångrade gubben på att han dragit dit amerikanen.

Ty han såg allt på Minas later och braskande, att hon fortfarande var glad vid pojken.

— Flecka ä' blind, ho' måtte inte si hur den skrangelhanen vetter i ben och hasor! murrade gubben och blef allt mer och mer bedröfvad i sin anda.

Obegripligt fin var Adel emellertid och i allting vände han sig precis som den värste herre. När han skulle äta dängde han i öfverdåd från sig knifven, och gaf sig på köttet efter Mogårds gamla skälleko med bara gaffeln. Men det var då dumdristigt gjordt, och kunde inte aflöpa annat än illa. Ty just när gubben vid ett tillfälle såg hur Minas ögon, alldeles vidöppna af kärlek och beundran, hängde fast vid Adel, fick denne en köttkluns fast i halsen. Han tråkade och sväljde och tråkade flere hvarf, men det half inte. Han blånade tvärt i synen och höll på att dråsa af stolen.

— Slå'n i rögggen, slå'n i rögggen, far, ella' dör han! skrek Mina. Och rusthållarn steg upp och klämde till amerikanen mellan skulderbladen så att det ekade efter'et. Men

köttbiten satt där han satt, och inom en kvart var mister Swansson en död man.

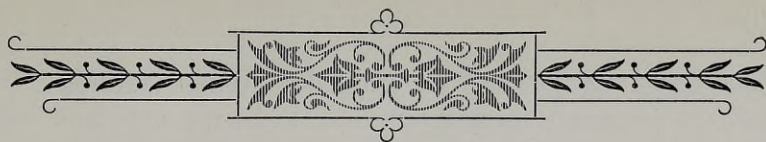
Ja, ni ha' nog sett händelsen omtalad i tidningarna. Vi blefvo förbluffade och bestörta i hela socknen. Mina

Slå'n i röggen, slå'n i röggen.

i Mogård höll rent på att bli toseter. Rusthållarn tog dock saken lugnt och på karlavis.

Men är det inte sannt som jag sa', att Adolf hade en grufvelig otur i sina kärleksföretag, samt att man inte kan tänka sig en lyckosammare flickefar än rusthållarn. Nu ska' man få se, att han ändå drifver flickan att ta' gårdbons vindögde och linhårige Anners Johan!

En skinande nämnd.

Grötlösa häradsrätt sammanträdde till lagtima vinterting den 9 januari, som var en kall och bra dag, sammanträdde med föreskrifven, öffig och sedvanlig pomp och ståt, med tingspredikan och Gu'vete allt.

Komministern i Fårabo predikade om kärlek till nästan samt om försönligheten samt röt och dundrade med knytnäfven i dombordet, så att om t. ex. jag hade gått fram och vändt mig på det viset och sagt sådana ord med en sådan röst, hade jag fått plikta minst 500 riksdaler för störande af tings- och kvinnofrid.

Men komministern ta-

lade likväl — gu'nåde en gång den svenska juridiken — för ett ohörsamt och obotfärdigt auditorium. Hans ord beto inte ett dugg på hvarken nämnd, åklagare, »abekater» eller menighet.

Ogudaktigast och syndfullast på den stunden voro naturligtvis åklagarne och nämnden, hvilka bara sutto och tänkte på den middag, som skulle gifvas för dem af en ny nämndeman.

Hur ska' det väl gå med dessa en gång? Åt häckelfjäll förstås.

Emot slutet af predikan slängde pastorn fram några tröstefulla ord därom, att den, som på grund af det ofullkomliga i mänskligheten icke vunne rättvisa här, han skulle dock för visso komma till sin rätt en gång vid den stora öfverdomstolen.

När prästen yttrat de orden, inföll Hans i Backen, som satt nere vid dörren med en hop smutsiga utslag i näfven.

— Nu skarfvar han så dä' brakar efter'et! Ja' har vräkt in alla mina mål i Jönsepings hofrätt, som ju ä' en öfverdomstol, men allri' fått rätt en enda gång, utan måst plekta eller krypa i häktelse på köpet! Och detta skrek den gamle processmakarn så högt, att det hördes öfver hela tingsalen.

Pastorn blef konfyser och hade nog kommit af sig, om han inte varit en kvicktäncker och resoluter karl.

Så fort Hans emellertid sagt sin replik och tingspredikanten såg, att »abekater» och notarier redde sig till att grina, knäppte han ihop händerna och röt »amen», så att nämnden vaknade därvid och gnuggade sig i ögonen.

Sen »satte sig» rätten — som det heter — reelt och ordentligt och i ärevördighet, och när den satt sig, skulle »Nickodemus» i Rumskulla, som blifvit vald till nämndeman, fram och svärja domareed.

Det begrips, att karlen inte heter »Nickodemus»; men han kallas så, emedan han har spasmer, så att han tidt och tätt *nickar* till med hufvudet. Och på karlar som ha'

det lytet, är Nickodemus ett djädrans så bra vedernamn, tycker jag.

När Nickodemus kom fram för domaren, nickade och svor han alldeles välsignadt rent och bra, ty fast han inte är någon öfverdängare i arbete eller andra affärer, så är han minsann ingen dufunge, när det kommer an på att svärja och bravera med stora ord och åthäfvor

Se'n förekom där just ingenting vidare viktigt vid tingen å denna första rättegångsdag, förrän precis kl. 3 e. m., då Nickodemi första »mål», hans nämndemansmiddag, företogs till behandling, och detta mål blef både vidlyftigt, hedersamt och långvarigt samt synnerligen grundligt och väl utredt.

Ty när Nickodemus beställde middagen på gästgifvaregården, och värden frågade, om det skulle vara det och det och vin och champanj, så nickade förstas den nyvalde nämndemannen. Och krögarn, som inte kände till Nickodemi spasmodiska egenheter, vräkte fram så mycken mat och så många flaskor, att en annan korporation än en häradsrätt och en skock åklagare, hvilka ju samtliga äro vana vid stora och intrasslade mål och kompetente att knäcka kasus, skulle bäfvat tillbaka för så många kraftiga argument.

Nickodemus blef lifvad och humoristisk samt var en dräplig värd.

— Äten och dricken, gubba — nickade han åt sina medbröder i trona och i nämnden — äten bara och gån på, så att magarne stå i treangel på er som rackarehattar! Då kostar lika möcke ändå.

Och nämnden dömde bå' mat och vin till undergång, så att gubbarne blefvo riktigt mätta och påstrukna framåt kvällen samt rökte och bolmade och talade juridik och politik, så att gästgifvaregården kunnat sjunka därvid

Gu'vet, huru de bara kommo upp på nämndemanskammarn i tingshuset den kvällen. Men dit kommo de i alla fall, ty de vaknade där allesammans vid sjutiden i den kalla vintermorgonen, och voro då samt och synnerligen

rätt »illamåannes» efter den genomgripande handläggningen af Nickodemi stora middagsmål.

Häradsdomaren steg först upp och gick och skrabbade i mörkret på kammaren. Därvid kom han underfund med att det inte fanns en droppe vatten i den stora handkannen.

— Hvem ha' druckit ut tvättevattnet? sporde han.

Sen tvättade sig hela nämnden.

— Dä' vete hundan, och för min del bestrider ja' påståendet! svarade hvar och en.

— Då får du, Nickodemus, såsom yngste nämndeman, gå ner åt menighetens rum efter vattenkanna, som står te höger inom dörren! komderade häradsdomarn.

Och Nickodemus laggade af i skummet. Men som han var ny och obekant ännu med juridiska former, fick han fatt i det stora fotogenkruset och bar upp det.

— Häll handfatet fullt! sa' häradsdomaren. Och Nickodemus gjorde så.

Sen tvättade sig hela nämnden och gnodde sig det värsta de kunde, två och två isänder vid handfatet.

— Då' va' helsefyr hva' här egentligen osar »fortisken», utlät sig häradsdomaren, när han torkat sig och stod och redde ut sitt hår, som han äfven genomblött, för att skrämma undan och afkyla kopparslagarna.

— Ja, dä var ryss rasande. Nån har bestämdt vält ikull lampa' i natt! Vi få lof ut i friska lufta', för här kväljer dä' en! yttrade de andra.

Och så gick nämnden ut och fnyste i vintermorgonen. Men det kvalmiga oset förföljde dem likväl.

— Tvi attan! Hela skapelsa ä' bestämdt förtisken-dränkt! suckade nämndemännen och illgrömmade sig. Ty hvart de kommo luktade det lika besatt.

Och när de efter ringningen »satt sig» och domarn kom in, fnyste denne också och tyckte, att domstolen luktade fotogen. Han förvånades, men än mer förbluffad blef han, när han tittade på sina nämndemän och fick se dem så skinande och blanka af olja i ansiktena, att man lätteligen kunnat spegla sig i synen på dem. Allra blankast var Nickodemus, ty han såg ut som en nyförtent kastrull.

Domarn tittade på dem och undrade, hvi de voro så skinande icke blott i ansiktet utan äfven om händer och i hår. De voro såsom nyfernissade kyrkänglar.

Ja, granna voro de, men de luktade inte så värst ljufveligt.

Dock nämnden sken den dagen, och så unnerligt var inte det, när den tvättat sig i — »förtiskén.»

Måla-Svens omvändelse.

Sven i Målen och jag hade varit ena vådliga bussar i långliga tider.

Men nu är det slut med vänskapen och vi komma nog i slagsmål och process också kanhända, hvad det lider.

När vi voro unga i världen, Sven och jag, och växte upp tillsammans här i socknen, hade vi, gumås, mycket gemensamt.

Vi träffades alltid om lördagskvällarna och hade våra hyss ihop i gårdarna,

Det var vi, som agerade spöken nere i Söndra och höllo på att förskräcka samtliga fruntimmer i hela byalaget samt ställde till ett sådant spektakel, att skolmästarn till och med skref om det i tidningarna, och när det sedan blef upptäckt, fingo Sven och jag gemensamt stryk för dessa bravader.

Men vi hade mycket annat gemensamt.

När Sven friade till Mina i Hult, så följde jag med honom och stod på vakt utanför, medan Sven var inne och uppenbarade sitt hjärtas tankar för Mina.

Och kom under tiden Justus i Ågård dit i samma ärende till henne, ty Minas föräldrar ville, att hon skulle ha' denne senare, så var det jag som tog en gapstång och höll

Justus från väggarna tills Sven kom ut och hjälpte till att döpa honom i floddiket nedanför ladugården.

Och jag mins speciellt huru vi buro oss åt en pingst-aftonnatt.

Sven var inne i Hult och jag stod utanför och skulle vakta på Justus. Rätt hvad det var kom han också, och det bar ihop med oss förstås. Den kvällen hade jag ingen gapstång, utan vi barkade tillsammans och togo liftag, så att vi lågo och rullade om med hvarandra på gräsplanen, när Sven kom ut.

— Håll honom en vändning, sa' Sven och sprang ner åt ladugården.

Dädan kom han tvärt med ett par nya oxtömmar, med hvilka vi sen snörade den arme Justus, så att han vardt maktlös såsom en hösäck.

Sedan buro vi upp och lade honom på taket. Och där fick han ligga natten igenom. Han vågade inte skrika eller röra på sig, ty då hade han dumpit till mark och blifvit fördärfvad. Utan där låg han och pinades och var nära halfdöd, när kyrkofolk, som gick förbi framåt morgonen, varsnade honom.

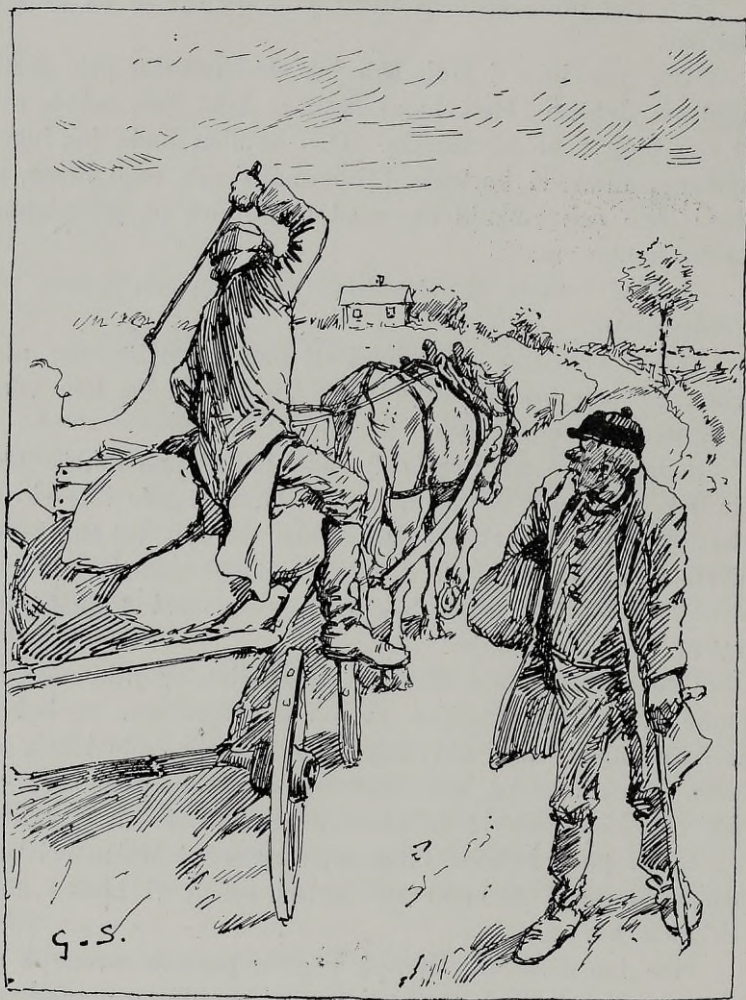
Och när jag, min syndare, gick och slog mina slag för nämndemannens Justitiana, så var det Sven, som låg bakom en hasselbuske nere vid vägskälet och sprutade bläck och andra otäckheter på länsmannens skrifvare, hvilken äfven gick och hoppades få hemföra Justitiana såsom segerbyte.

Så vi hade mycket tillsammans Sven i Målen och jag. Denna vänskap förband oss äfven sedan vi blefvo äldre och reela karlar.

När länsman var ute på vägsyn passade Sven på vid mitt vägmärke och begynte tala med befallningsmannen om en process, som han tänkte anlägga mot svärfar sin, och lofvade länsman en stor summa, om han ville föra saken.

Nå, befallningsmannen log och gladdes, lyddes och snusade, så att han inte fick tid att kasta en blick på min eländiga vägbit.

Men där Svens stycke tog vid, stod jag och tog emot den väldige med talet om en boutredning och ett par auktio-

Är du arg på mej.

ner efter döda släktingar på hustru mins sida, hvilket allt jag sade mig vilja anförtro åt länsmannens visdom och redbarhet.

Aldrig kastade denne då en blick på Svens vägbit, utan den blef sådan den var, gropig och eländig, ty Sven hade aldrig gjort ett grand vid honom.

Jo-jo men, Sven och jag hade inte så litet ihop.

Men så, serradö, blef Sven väckt och omvänd i ett enda tempo, och det gick så kvickt, att vi visste inte ordet af förrän det var gjordt.

Ifrån den stunden gaf han mig på båten och vårdade sig knappt om att hälsa på mig.

— Är du arger på mäj, eller hva' i hundingen går det åt dej, Svänte? sporde jag honom en gång, när vi möttes på kvarnvägen.

— Nä, men nu kan ja' inte dra' i ok mä dej längre; du ä inget sällskap för mej! lät han och dräpte i detsamma till sin häst med piskskäftet tre resor utefter reffbenen, på det att han snarast möjligt skulle komma ifrån min syndiga närhet.

Men hans lass var tungt, vägen djup och hästen utmagrad, så det gick inte fortare än att jag hann slänga i honom någonting om, att »den rättfärdige plägar förbarma sig öfver sitt ök».

Men det ångrade jag sen, ty jag hade icke kommit många steg förrän Sven dängde en sten i ryggen på mej, så att jag fick hicka efter andan en half fjärdingsväg.

Se'n träffades vi inte på vådligt länge, utan jag fick sköta mej själf både med länsman och andra affärer.

Men en dag mötte jag honom likväl på Wernamo marknad och efter som jag, gubevars, var ett grand lifvad, som vanligt är vid sådana tillfällen, när man vånglar med kreatur och får och ger en hop köpskålar, så frågade jag Sven, om han ville dricka öl. Han stod och funderade på't en vändning till att börja med. Men se'n hviskade han:

— Tack du, men ta' då med dej putellen till Molanders stall, så låsa vi in oss och dricka!

Och det gjorde vi.

— Här inne kan en dricka välsignadt, utan att folk får veta ett knyst om'et! lät han och drack och pustade inne i stallet, så att det stod härliga till.

Här inne kan en dricka välsignadt.

— En får lof va' försiktig, när en ä' blåbandist och hör till missionsförbundet! fortfor han och kastade tomflaskorna upp på höskullen.

Se'n torkade han sig om munnen och vi gingo dädan.

Ifrån den betan blef han ett grand sällskapligare emot mig. Och icke långt efter kom han själf och hämtade mig till en predikan i grannsocknen.

När vi kommo in i Vernamo skog, sa' han till mig, att det skulle vara nyttigt för mig, i fall jag omvände mig.

— Kanske det! lät jag.

— Själff har jag förkofrat mig betydligt se'n jag fick mitt nya sinne. Ty sen det blifvit bekant att jag slagit upp med världen, behöfver jag inte lägga upp veden jag säljer, behöfver inte väga mina smörtrillingar, utan folk tror på mig ändå. Och det kan du allt tänka dej, hvad det gör under året för den, som säljer litet i hvar vecka! förklarade Sven.

— Och tror du, — fortfor han, att jag i min lifstid hade kunnat sälja min istadiga mærr, äss jag lefvat i mitt gamla tillstånd. Men nu trodde de mej, när jag sa', att hon hade alla dygder och inte ett enda fel. Och tror du, att August i Bolet stigit i borgen för mitt riksbankslån, om ja' fortsatt att lefva i köttet. Men nu gick det som en dans att få dit honom.

På det viset predikade han för mig hela vägen, så att jag var inte långt ifrån väckt, när vi kommo fram till missionshuset.

Och jag styrktes ännu mer under själfva mötet.

När det var slut och jag kom ut, tittade jag efter Sven och då jag koxat en stund fick jag se, hur han gick af-sides med Johannes på Höjden, som är ledamot i bevillningsberedningen.

Nå, jag gick efter och lyddes på deras prat, och då fick jag höra hur Sven tiggde och bad, att de skulle sänka skatten åt honom.

Men den andre påstod, att det vore den största orättvisa i världen och att det inte kunde gå för sig.

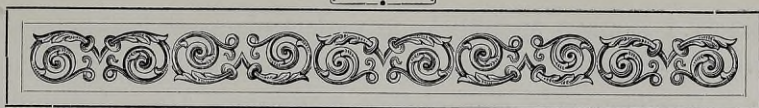
Då knäckte Sven till att gråta och jämra och snyta sig, så det var rent ynkligt.

— Hörde du inte hvad pastorn sa' om mammon och annan afgudadyrkan, och nu står du här och gråter för ett par snöda kronor, som du med all rätt får betala till stat och kommun. Hurdan kresten ä' du? mente Johannes, som i alla fall räknas för en syndare.

— Kresten? Ja' ska' ge dej för kresten, jag, lät Sven och började skälla ut den stackars gubben och fördöma honom, så att jag rent hissnade, och till slut sparkade han honom på benen och gaf honom till och med en örfil. Så ilsk blef den gudsmannen för två kronors skull.

Men den, som inte gick i sällskap med Sven hem, det var jag det. Jag hörde honom dock hela vägen, ty han kom efteråt och sjöng Sankey så att det rungade i skogen. Men hade det inte varit för skams skull och för att han hade en skock folk i sällskap, så hade hans helighet fått smaka en orättfärdig mans kyrkekäpp den aftonstunden.

Men han har det till godo.

Fördärfvad andakt.

Man har framhållit lifförsäkringsagenterna såsom de mest rysansvärda och efterhängsna menniskor på denna jordens klot. Men jag ska' säga er, att symaskinsagenterna äro inte ett enda dugg bättre, utan jag vill snarare hålla dem ännu mera farliga och ödesdigra för menniskor.

Ty deras verksamhet vänder sig hufvudsakligen mot fruntimren, hvilka de rent af förkränga och förvrida, och då kvinnorna börja krångla, är det förbi med hela vårt maskineri härute.

När en symaskinsagent hållit till i en socken under vid pass en fjorton dagars tid, är tillståndet inom den församlingen inte stort bättre än om skam varit framme där och huserat under en lika lång tidrymd.

Pigorna vilja inte mjölka korna eller sköta sina sysslor längre, utan knycka på nacken, säga upp sina platser och vilja burdus flytta bort från de lugna odalhemmen.

Och spörjer man dem då hvad de skola taga sig till, bjäbba de:

— Jo, ja' har fått en maskin nu, så ja' vell inte slita längre åt an'ra utan bli sömmerska.

Ja, den sabla symaskinskarlen är så pass, att han till och med kan inbilla dem, att de förvandlas till fröknar

precis i samma ögonblick de underteckna ett köpekontrakt om en »Singer.»

Vanligen står den rysliga människan äfven i förbund med en hattaffär, hvadan han också för det mesta samtidigt med maskinen levererar de oskyldiga varelserna ett förskräckligt hattskrälle, hvarigenom de, som förut voro så söta i sina små sjaletter, få ett så hiskeligt utseende, att de skrämman oxar och fölungar i sken samt blifva så vidunderliga och hemska, att man kan stämman blod med dem.

Och i stället för att de fordom, när de träffades, talade om sina »ungdomspojkar», om Manne, A'gust och Jo'an och Kalle, rör sig nu deras prat hufvudsakligen om maskinerna.

— Du kan inte tro så grann min maskin ä' och hur lätt han går se'n!

— Åh, han kan väl inte va' likare än min, för han ä då rent herradon!

— — — — —
Och det är då säkert, att ju fattigare folk är, ju vildare ä' de att skaffa sig maskiner.

Nere hos Svens på Dalen är det så usselt, att det knappt brinner i spisen för dem. Men tösa hans kom inte från den af herranom fördömde agenten, förrän hon köpt sig en symaskin medelst ett sådant där galgkontrakt, som satte Sven än mera på kneken.

Härom sistens skulle vi gå ner till Svens med några täcken och annan bråte, eftersom Jöns i Målen, som hade lösöre köp med Sven, hämtat dädan allt hans bohag, den snålvargen, när Sven för afbetalningarne å symaskinen inte kunde förmå betala Jöns ränta längre.

Då vi kommit dit, sutto de allesammans på hvar sin huggkubb kring ett grötfat, hvilket stod på symaskinen, det enda »nöbel», som numera fanns i huset.

— Va' dä' inte en Guds nåd, att vi lade oss te' mä den här välsignade maskinen, annars hade vi inget matbord haft. För maskinen tordes han inte på, den fähunnen! Och

nu äta vi vid dyrbarare bord än själfve Jöns, fast han ä' mäktiger! grinade Sven och såg belåten ut.

Men pojkarne i grannhället voro samt och synnerligen alldeles besatta på både agenten och maskinerna.

Och så underligt var inte det, ty flickorna kunde inte hafva både en symaskin och en pojk i hjärtat på en och

Kring ett grötfat, hvilket stod på symaskinen.

samma gång, och när de nu skulle gå och fundera och grunna på afbetalningarna och hatten och frökenskapet jämt och samt, så fingo de ju ingen tid öfver att tänka på sina ungdomspojkar.

Thy gick agenten aldrig säker för smörj en enda dag, utan det hände honom rätt ofta, att han fick sig ett dängande, när han knallade mellan byarne, särdeles om han vågade sig ut i mörkret.

En lördags kväll hade vi kommit tillsammans en hel skock — ja, väl ett hundra personer — nere i Funtabo, där det skulle blifva ett bra bönemöte. En talare från själfva Stockholm, som under en åtta dars tid varit nere och hvilat sig hos sina släktingar i Grönlid, hade lofvat gå fram till Funtabo vid sjutiden på kvällen och göra ett tal, hvilket vi väl kunde behöfva, eftersom ingen predikant varit på trakten under fjorton dars tid.

Kalle i Funtabo hade burit cirka fem tolfter bräder in i stugan och lagt upp dem på stolar, så att där var bänk intill bänk, såsom i det religiösaste missionshus. Han hade stöttat under det stora slagbordet och satt upp en stol på detsamma för predikanten, så att allt var rejält och passande ordnad. Och sömmerskorna i Skyafall sutto rundt omkring på slagbordskanten med sina guitarrer öfver knäna.

Där var stor andakt, och vi visste inte, att pojkarne samma kväll voro ute för att bota symaskinsagenten.

Och om vi det rätt vetat, hade vi nog inte lagt oss i det, för agenten var ju egentligen en stor rackare.

Medan vi alltså sutto i Funtabo i andakt och gudlighet, lågo pojkarne i dikena nedanför Grönlids brinkar och lurade på agenten, om hvilken de fått veta, att han skulle fram där densamma kvällen.

Mörkt och ledt är det ju alltid därnere i skogsdungen, men detta skedde i adventet och då är skummet därstädes förstås, tjockare än hafregröt.

Där lågo, som sagdt, pojkarne på ömse sidor om vägen med ett rep mellan sig, och så hade de med sig Pelle skomakares gamle maskin, den de hade för afsikt att binda på ryggen på agenten på det att han måtte få känna på, hur tungt maskinväsendet tryckte dem själfva.

Nå, framåt half åtta-tiden fingo de skönja agenten komma traskande med en cigarr i mun. Han trodde tvifvelsutan, att alla menniskor voro på bönemötet och att han kunde gå trygg. Men när han kom midt emellan de svart-sjuka pojkarne, snarade de omkull honom med tömmen, så

att det sa' smack efter'et, och innan han i förbluffelsen hann krafla sig upp och löpa sin kos, hade de fått fatt i honom och krängt skomakare-Pellens tunga symaskin öfver skallen på'n', så att han hade själfva bordet och mekanismen på ryggen, medan benen pekade ut rätt framför bröstet på,n.

— I kväfver mej och bryter å nycklabenen på mej! jämrade han sig.

— Dä ge vi hunsingen! svarade pojkarne och snörde fast maskinen på stackarn, så det ville till ett halft dagsverke att få honom bort.

— Detta är inte menskligt! grät agenten och knäade sig ty Pelles maskin var så tung som ett litet hästlass.

— Känn på, känn på, hur det smakar, när dom tvingar en symaskin på en, grinade pojkarne.

Till sist knöto de på hans hufvud en gammal fruntimmershatt, som de fått låna af Josefa-Britta i Sjöhagen och den de försett med så många konstgjorda pappersblommor de kunnat skrapa ihop i hela roten.

— Gif dej nu i väg! ropade de och kittlade honom i hasorna med sina käppar.

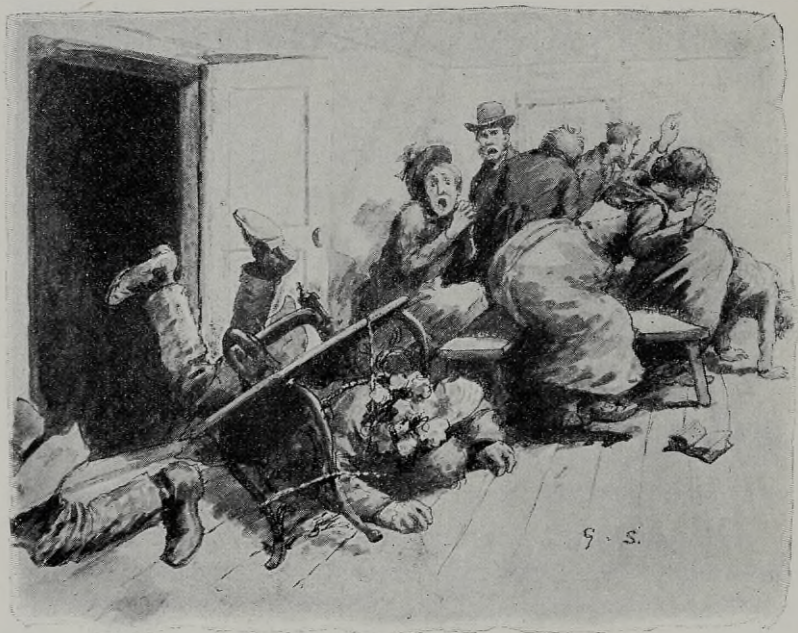
I Funtabo höll vår talare just som bäst på att uttyda våra rödglödgade synder för oss, när vi fingo höra ett fasiligt stönande och skramlande uti förstun. Det dunkade och dunkade och fräste och fräste, så att talaren tystnade och vi alla bäfvade. Det var ingen, som kunde utgrunda, hvad det var för ett dån, och till sist lät det, som om man påtat mot dörren med fyra järnspett.

— Antingen det är skam eller hans sändningabud, så öppnar ja'! sa' Kalle och började skjuta upp dörren.

I början sågo vi bara fyra järnhorn, och man kan tänka sig, hur fruntimren togo till att svimma och hoa vid den synen. Men färdigt blef det först riktigt, när vi fingo se en illröd hatt och det förskräckligaste vidunder, man kan skapa sig i tanken, indråsa i stugan och tumla om-

kull på golfvet med en vådlig skräll. Agenten hade i sin olycka inte haft annat råd än att gå fram till Funtabo och söka frälsning från sin börda, hvilken höll på att döda honom.

Predikanten hoppade ut genom fönstret, och ett sådant ropande och bedjande, som där nu blef i Funtabo under

Omkull på golfvet med en vådlig skräll.

en halftimmes tid, det har ingen hvarken förr eller senare varit med om.

Ty vi trodde alla fullt och fast, att det var den onde själf, som kom på visit, och hvar och en misstänkte, att det just var honom själf skam ville åt.

Men när vidundret inte högg efter någon särskildt person, blefvo vi omsider litet djärfvare, och till sist kände

vi igen både skomakare-Pelles symaskin och den olycklige agenten.

Men vårt möte blef fördärfvadt för den kvällen. Andakten flydde tvärt. Men så fort Kalle snörat maskinen af agenten, flydde denne hufvudstupa och syntes inte sen dess i vår ort.

Hvilket var välsignadt.

I potatisgraf.

Landtborna ha' en felaktig uppfattning om lifvet inne i städerna. Men stadsbofolket har inte håller redigt begrepp om, huru vi lefva och röras härute.

Vi tro nämligen, att alla, som inte hafva »något med utaf jorden», och det hafva ju stadsbor icke i allmänhet, sällan hafva något reelt att äta, och stadens barn gå och inbilla sig, att vi hafva det enformigt och tråkigt och dystert härute, synnerligast när sommaren är slut.

Men se, det är då alldeles på tok och uppåt väggarne, y om jag ska' säga såsom det är, så ha' vi allra treffigast

just under senhösten. Sommaren är, minsann, arbetsam och ansträngande. Men när hösten kommer, och vi fått in grödan och slaktat lite smått, så ha' vi det så godt och lugnt och trefligt, som en människa kan önska sig. Vi ha' mat och välsignelse och långa nätter samt få ha' humöret i fred ända tills fram på nyåret, då den förhårdade skatten ska' ut.

Och så rasande enformigt ha' vi inte håller, ty alltid händer här något stollastycke, som vi ha' att språka om under kvällarne. Vi ha gualof våra sensationssaker, vi också, och det är sådana som duga ändå. Åtminstone är det fallet i den här trakten.

Men vi nöja oss inte med att blott höra på eller berättas paschasorna, utan vi begrunda och utlägga dem och hämta mycken lärdom af dem. Vi behandla dem såsom en präst behandlar en predikotext, och fördenskull räcker en liten paschasa eller skandal rätt länge för oss.

Sålunda fingo vi t. ex. af efterföljande händelse ett nytt bevis på försynens underbara skickelse härute. Det, som inträffade, var så undervisande och lärorikt, att Sven Nilson i Bagghemmet använde det såsom omvändelsemedel på sin son, hvilken varit i Stockholm ett par års tid och där fått sitt andliga lif platt fördärfvad.

Paschasan är också verkligen sådan, att den till och med kan gagnas såsom tillämpning i en predikan, och då bör den väl i all världens namn äfven in i en sådan här gudlig bok.

Under en långlig tid hade det gång efter annan kommit ut dystra rykten om familjelifvet uppe i Kåringanäs.

Rusthållaren Måns Jönsson därstädes, hade förstas alla tider varit en dumbom öfver alla dumbommar. Det var nu allom bekant. Men det hade han då allra värst af själf, så för den skull bör man ju inte häda honom. Dock ju längre han lefde ju elakare och grymmare blef han mot de sina, emot bå' hustru och barn. Det var det, som rörde upp oss, och för den skull tager nog skam honom en vacker dag eller natt, om inte alla gamla märken visa fel.

Måns ville, att allt skulle gå efter hans dumma och envisa hufvud och precis efter hans order. Därför gick det också vanligen så besattandes illa och åt häcklefjäll för Måns Jönsson, alldeles såsom det gick den där kaptenen, hvilken skulle sköta sitt jordbruk på militäriskt vis.

Kaptenen var en vådlig exerciskarl, och hans rättare fick inte företaga ett dugg utan order. När kvällen kom, skulle rättarn aflägga en ordentlig dagrapport.

Så hände det en dag, när kaptenen var borta på mötet, att ett härligt bergningsväder uppstod, och då tänkte rättaren, såsom riktigt var, att han borde passa på tillfället och köra in grödan, fast ordern därom inte hunnit fram.

Men när kaptenen förnam detta, blef han ryss evigt rosenrasande och befallde, att grödan bums skulle köras ut på åkrarne igen, och rättaren fick åtta dagars arrest i drängstugan för orderbrott. Sedan blef det emellertid regn, evigt regn, och kaptenen fick inte in sin säd det året.

Nänämen, det är inte värdt att samtidigt vara dum och hålla på order här i världen. Det fick Måns Jönsson syndigt erfaras.

Hur gick det inte med sonen hans?

— Gack bort och gift dej med Stina i Svinanäs! kom-menderade Måns en dag.

— Ho' ä' för gammal, och så har hon fel på ögonen! invände pojken.

— Dä' ger jag attan! Ho' må va' så felaktig som hälst och hvar som hälst, så gifter du dej mä' henne, be-griper du det! röt Mångubben.

— Nä' si så aldrig i evighet, om I rätt blir aldrig så himlarasande! lät sonen.

— Tösst pojk! Du hör väl, att du *ska'* ha' henne!

— Ja vesst, när dä blir sju torsdagar i en vecka!

— Skäms du inte! Ho' ska' bli din, det är afgjordt och så säkert som domen.

— Ja, om I kan trolle med knäna! bjäbbade pojken, och det var stopp för gubben att få honom till att lyda order härvidlag.

Men då körde gubben bort honom, och sonen drog af

Ja vesst, när det blir sju torsdagar i en vecka.

till järnvägsbygge långt hundan i våld uppe i Norrland, ofvanför Lule, där världen håller på att tryta.

Se'n hördes det aldrig ett knyst efter honom, förrän flera år efteråt. Då fick Måns en dag bref ifrån länsman, att pojken, som gått åstad och gift sig med nå'n finnflicka däruppe, råkat i sådan fattigdom och sånt elände, att han

på faderns bekostnad nu skickades hem tillika med hustru och barn.

Måntro det var allt en hård nöt att knäcka för Måns. Men vi grannar tyckte, att det inte var mer än rätt åt den bråkstaken. Ty han hade inte varit för god att hushålla väl med pojken, när han var hemma, och låta honom gifta sig efter sitt eget hufve' här på orten, ty vi ha' gualof inte sådan missväxt på töser, att man behöfver dråsa upp till nordpolen efter dylika.

Men nu komma vi till det värsta. Måns fick i sin syndiga skalle, att han skulle reparera upp sina affärer och taga igen, hvad han fått sätta till för sonens skull genom att gifta bort sin enda dotter med Isak i Grythult, som var den klumpigaste och dummaste pojk vi hade i länet, fast han hade ett grand pängar. Men Måns hade alla dar tyckt om Isak, ty en dummer tyar sig till en dummer, det ser man jämt, när folk stifta vänskapsförbund och bilda kottier.

Tösen var däremot bå' rar och snäll och grann och inte ett tecken lik far sin.

Måntro, hon hade inte torra ögon en enda dag, sen Måns kungjort henne, att det skulle hållas bröllop för henne och Grythultarn till hösten.

Stackars barn, hvarken tårar eller böner beto emellertid på far hennes. Han låddes inte om hvad hon sa', utan styrde och ställde med giftermålsaffären alldeles som om hon inte hade haft något ord med i laget.

Själfsa Isak yttrade också en gång, rätt så dum han var:

— Dä' ä' kanske inte lönt, att vi dra' te' med geftet, för ja' sir bestämdt, att ho' inte vill vid mej!

— Vill! Hon ä' bara blyger, dä' tar sig nog, sa' pojken om skrikannet. Ho' blir allt så gla' ve dej som ve smör, när saka' blir klar! lät gubben.

Så en gång, just midt i själfva potatisplockningen, var Isak nere i Käringanäs en kväll, och då kommo Måns och

han öfverens om hela tillställningen och satte ut dagen för lysning och bröllop och hela kodiljen samt sutto i stugan och drucko kaffegökar och voro rysliga bussar. Och Isak hade lofvat Måns ett pängalån. Tösen gick i köket och grät, som om döden stått för dörren, och tog inte tröst.

— Ge' dej inte så vådligt öfver! Törhända kan Gu' hjälpa dej, fast det ser mörkt ut! mente mor hennes, ty i henne fanns då lite reson.

— Ja, dä' fins ingen annan än Han, som kan hjälpa, bara han ville! jämrade flickan.

Nå, sent omsider skulle då Isak ge sig i väg.

— Kors, så sent dä' ä'! Dä ä' bäst ja' lägger bena på röggen och barkar rätt öfver gårderna, så ginar det en halftimme. Annars tro de nock att ja' rymt därhemma! sa' Isak, tog hatten, handslog med Måns och gaf sig ut i mörkret.

Hur han nu rakade i väg öfver åkrarne, kom han emellertid att drumla ner i en ny potatisgraf, som Måns kastat upp för att lägga ner sin skörd uti. Hade nu Isak inte varit en dumbom, skulle han ha' begripit schäsen och förstått hvar han var. Fast det i alla fall inte är så treffligt att rätt som man går falla ner i underjorden.

Men Isaks tankegång blef alldeles omtöcknad i fallet. Säkert trodde han, att han i hast blifvit tagen af skam, och han vardt så förfärad, att han inte vågade röra en lem. Utan där låg han, och hvad som försiggick i hans skalle, det får nog ingen veta.

När Måns kom dit följande morgon och fann Isak på botten af sin potatisgraf, trodde han att det var kaffegökarne som bragt honom i det lägret. Men när de hade hissat upp honom och började språka med honom, funno de, att han var alldeles rubbad till sina sinnen. Måns försökte trösta sig med, att han bara var lite gastakramad eller riden af maran, och att det skulle gå öfver. Men det slog bom. Isak hade af den lilla tilldragelsen blifvit så toseter, som

en människa kan bli, och det finns än i dag ingen i socknen som kan få ur honom, att han inte är både död och begrafven.

Men när de hade hissat upp honom.

Men på det viset blef Klara i Karinganäs räddad, när det såg som mörkast ut för henne.

Af denna märklige händelse hämtade vi lärdom under långa kvällar, och Sven Nilsson i Bagghemmet begag-

nade densamma, som sagdt, till ett omvändelsemedel mot sin son.

— Om du inte vore så djupt sjunken som du är, din hädare, så begrepe du väl härutaf, att det i alla fall finns en försyn! predikade Sven.

Och det var sanningsord han kom med den gången

Trolofningen i Ormeshult.

Gamle Sven Månsson i Ormeshult hade klena ögon. Ja, man kan nästan säga att han var mer än halfblind, ty han såg hvarken på långt eller nära håll, och det hade varit tvärt omöjligt för honom att få några brillor, som passade för hans syn.

En del påstodo, att en tattarekäring, mot hvilken han vittnat i ungdomen, hade förgjort ögonen på honom och »satt ner» hans syn. Andra åter ville minnas, att han såsom barn haft »skerfvan» (= engelska sjukan) i hufvudet och att den försvagat synen på'n. Illa hade han alltid sett, men nu på gamledar var det nästan rakt förbi för honom.

Om det var aldrig så stor stil i boken och hur han än höll henne, så blef hela läsningen likväl som en gröt för Sven. Och det var inte nog med det, utan hvad han skymtade såg han ibland dubbelt, så alltid fick han en galen föreställning om'et.

Gick han fram emellan ett par grindstolpar, hände det nästan jämt, att han tog dem för folk, så att han lyftade på hättan och hälsade:

— Gu's fre' karlar!

En gång då han gick ur kyrkan, kom han att gå bredvid prästfrun och tog henne för hustru sin, som han är

kavat och sträng emot, emedan han tror, att hon lurar honom och säljer och krånglar bakom ryggen på'n.

— Du kunde gärna lagat dej ur körka så fort den gamle dö'dansaren snörflat amen, så du hade haft maten i ordning tills ja' kommit hem, ditt latskrälle, för du har då

»Gudsfred karlar!»

inte med kungörelserna att göra! Eller har du dä', din skvallerbötta? sa' Sven till prästfrun.

Denna blef förstås, rasande och knäckte till att predika för Sven, som å sin sida inte blef mindre förargad och snopen, när han fick reda på sitt misstag. Men folket på kyrkogården fick sej en rolig stund för omaket.

Bland sockenkungar.

Sådan är Sven Månsson, hvad synen anbelangar. I sinnet är han hård och snål, så att han unnar hvarken sig själf eller andra något godt. Därför har han också blifvit en rik knase, fast han lefvat uselt och knappt haft något roligt i sin dag.

Enda barnet, en dotter, hade också fått gå i alla tider hemma och släpa fast hon gång på gång velat ut. Vid ett par tillfällen hade det också varit frågsmål efter henne i giftermålsväg, men det hade inte varit karlar, som lämpat sig för far hennes, det blindstyret. Och därför gick hon där hemma och vändades.

— Ska' du gifta dej, ska' dä' bli med Pelles son i Granåsen, för det kan bli fason på gifte. Han har lika möcke som du, så ni kan passa ihop! Ja' har talt med Pelle om'et, och pojken vänder sig nog efter oss med tiden! plägade Sven predika, när dottren jämrade sig och pratade om, att det såg ut, som om hon skulle bli öfver.

En vacker dag kom Sven ut på sin förstubro och hojtade efter sina fruntimmer, som gingo och räfsade nere på maden.

— Kom in med er i rappet, för här har kommit ett bref ifrå' Granåsen! skrek han och viftade med ett papper i luften. Kvinnorna kilade in, och Sven flydde dottern brefvet:

— Läs opp'et högt och rent, så få vi höra, liva' dä' kan innehålla! sa' han.

Och flickan stafvade och läste:

»Hedes Sven Månsson.

Jag fatar nu pennan i min hand för att säga dig att min son Joan fått sitt vett igen, sen han fick si länsmans skrifvare kössa Anna i Vråen, som förvillat hans förnuft. Herren har hört våra böner te' sist, som vi uppsändt, så att nu säger Joan, att han ger Anna hunden, för han

ä' nok så pass folk och så välbärgad, att han inte behöfver slita fruntimmer ihop med nåra herraslankar, säger han. Tänk tocken nådi Gu' vi ha' i alla fall, och nu kan vi slå ihop barna och egendomen, som är oss beskärd, och nu kommer vi i nästa vecka på fredag ner till er och trolofva dem, för en ska' smi' mens järnet ä' varmt. Ta' då dit prästen, så står trolofninga sig likare, äss de skulle vella krångla, för ungdomen ä' vrensk och ostyrig i denna usla tid, tecknat af en vän i hast.

P. Israelsson.

— Sir du dä' att du inte blir öfver du, fast du har gått här och gnällt! Nu kan du tacka Gu' och slicka tummarna, om du har så pass vett, för nu får du en pojke, som har lite att va' med! utbrast gubben och var så glad, som om han hade hittat en pängapung.

— Ja, inte ä' dä' just nå'n vackerlek på'n, men han ä' väl bättre än ingen, så ja' får väl ta'n då! lät flickan och smackade med läpparne samt såg lycklig ut.

Se'n lades där råd, hur Granåsaborna skulle tagas emot. Reelt och hederligt skulle det bli och bå' prästen och hans fru och frökvarne och sonen skulle bjudas.

— Nå'n gång får en väl slö sej lös! mente Sven.

Och ett förskräckligt rabaskande blef det hos Månssons.

Flickan och käringen sprungo, hvilken som värst var, kring i bygden och lånade knifvar och gafflar, tallrikar och téskedar, och de voro till och med hos nämndemannens och lånade deras granna kaffekanna utaf porslin med målning på. Ty det var stopp, att de fingo Sven att köpa en sådan.

Omsider kom trolofningsdagen och Pelle med sin son en linhårig och snusig drasut. Strax efteråt kom prästens hela familj och undrade hvad som skulle stå på i Ormeshult, dit de aldrig förr blifvit bjudna.

— Gack ut i köket och köss flecka ett spadtag, så får du si, hva' du töcker, innan vi knäcka åstad mä trolofninga, för en ska' inte köpa grisen i säcken, du Joan! hviskade

Sven åt den blifvande mågen, medan man satt och väntade på välkomstkaffet.

Johan gick och kom igen efter en vändning.

— Nå, hur smakade dä? sporde begge fäderna på en gång, när han kom in.

— Åhjo, dä vore synn' å klaga. Sämre har ja' vatt ute för och för bättre mä! svarade pojken och drog ett stråk med tröjarmen öfver munnen.

— Dä ä' som så, herr pastor, sa' därefter Sven, men vände sej i följd af sin dåliga syn till prästsonen, bugade och kumbuktade sig för denne — dä' ä som så, herr pastor, att Pelle och ja' tänkt gefta ihop våra barn och så velle vi, att pastorn skulle trolofva dem åt oss, så att dä blir reelt och bergsäkert. Men vi ska' ha' oss en kopp kaffe först, innan vi dra te!

— Jaså, ja' lycka till då! genmälde prästen från ett annat hörn.

— Körs, setter pastorn där! Ja' ä'ke dä ferkelen hva' mina öjon grepera! Och Sven satte sig skamsen på den bottre soffan.

I detsamma bar gumman in småbrödkorgen och satte den på bordet samt trugade gästerna att sätta sig ned kring detsamma.

— Sitten nu ner, så kommer kaffet bums! bad hon, och allesammans tråkade ihop sig kring bordet.

— Nå värden själf då, ska' inte han vara med! inföll pastorn, när han såg Sven förblifva på soffan.

— Han drecker sin sleck, där han är. Han sir så dåligt, att han skäms äta ihop med folk, för han vänder sej så illa! inföll hustrun.

I detsamma hade fästmon satt nämndemannens rara kaffekanna på bordet.

Men innan någon kom sig för att börja, fingo de se Sven stiga upp och kisa med ögonen åt bordet och bita på tänderna.

— Ut din usling! skrek han.

»Ut din usling!»

Och ingen kunde begripa hvad han menade, utan de bara glodde på honom.

Men Sven gick efter sin körkekäpp, tågade sen rakt på bordet och klippte till kaffekannan, så att hon gick i hundratusen bitar, och så att det skållheta kaffet for i synen på hela sällskapet, men mest på prästfrun och fästmannen. Ett farligt skrål och skrik och jämrande blef där.

— Hva' i Herrans namn va' dä? pustade Sven.

— Dä va' ju kaffekanna, ditt blindstyre! svarade hustrun.

— Åh, åh, du min store skapare! Och ja, som töckte, att det var den store hvitbrokete lagårdskatten, som fluget opp på bordet! halfgrät Sven.

Aldrig har väl sådant någonsin händt vid en trolofning förut, och hela affären hade bestämdt gått åt putten, ty Johan blef nästan toseter, om inte pastorn jämkat ihop dem. Men säkerligen hade inte ens han kunnat få affärerna till stånd, om inte Sven i yttersta minuten hade ökat hemgiften med 500 kronor.

Det var ett dyrt rapp för honom.

Men att pastorn lade sig ut för Sven, det var då mer än vackert, ty frun hans blef så illa skållad, att hon fick ligga under doktorn i tre veckors tid, innan hon kunde visa sej, och den ena fröken fick sin klädning förstörd för bå tid och evighet.

Tidens tand.

Tiden är en öfverdängare att kunna skapa om många. handa af det, som finns här i världen, och han håller i med det där omskapandet dag ut och dag in, år ut och år in.

Han hvilat inte en endaste liten sekund för att dra' andan till sig, utan han knogar och går på i ullstrumporna jämt och beständigt såväl natt som dag och blir aldrig trött. Han är alltså en trogen och bra dagsverkare.

Sådana, som vilja störta sig i elände och giftermål, skälla ut honom och påstå, att han skrider fram mycke för sakta, att han rör sig som ett kryp på en tjärsticka. Men hvad mig beträffar, håller jag före, att han är allt för häftig i sina rörelser. Jag skulle allra helst vilja ta' honom i vingen och hålla honom tillbaka ett grand, ty efter som jag har så kallade ackommodationsvexlar i banken, tycker jag, att han rusar på som ett vilddjur och sätter i väg såsom en af graf Rosens kapplöpningshästar.

Och så grymt han far fram med saker och ting sen.

Man vet knappast ordet af förrän han ruskat håret af hjässan på en, utan att man känt det eller begriper, hur det gått till. Och rätt som man går här och trallar och slår för flickor och tycker, att man är såsom ett ungt lejon och såsom en pojk, finner man en morgon, när man tittar i spegeln, att man helt hastigt och lustigt börjat »gubba» till.

Anagga den tiden! Han har ju inte försyn för någonting. Öfverallt ränner han in sin tand och gnager, den filfrasen. Han låter ej ens de vackra flickorna vara i fred och behålla sin skönhet och tjuvningsförmåga. Nä' gubevars. Han behandlar dem till och med sämre än oss karlslokar, hvilka han stundom liksom i ett anfall af godt lynne roar sig med att försköna, såsom fallet lär vara med kungen och mig, som varda allt stiligare ju äldre och gråare vi bli, så att vi äro till en svår hjärtepinna samt åstadkomma gruffig ödeläggelse bland landsens kvinnor af alla klasser, stånd och åldrar.

Men mot de unga och särdeles mot de allra vackraste flickorna är tiden, med förlof sagdt, en stor drummel.

När han behandlat dem efter sin järnhårda metod ett par decennier, tussar han dem på oss såsom de blågråaste och hemskaste käringar eller svärmödrar, tandlösa samt fulla af galla och etter och egoism.

Det är just för den skull, som vi karlar också med tiden bli knarriga och djädriga i ord och åthäfvor.

Jag kom att tänka på dessa sanningar och tidens framfart med människor och pantalonger och klädningar, när vi härom aftonen voro ute på en liten morkulljakt bortåt Fästampahället, Pett'son och jag.

Vi sto där i det gamla »draget» och lyssnade och glodde samt tummade bösshanarne i längtan och förbidan, när vi plötsligt fingo höra ett förskräckligt svärjande och illvrålände från Fästampen. Det var en karl, som svor, och ett fruntimmer, som vrålade och skällde. Det hörde vi tydligt.

— Det är bestämdt nån, som håller på att mörda en stackars kvinna! sa' jag.

— Nä' gubevars! Då ä' bara Pelle, som daljar upp hustru sin därinne. Och då ä' inte mer än hans rätt! sa' Pett'son.

— För resten kan vi gärna gå dit och syna dom efter bataljen, när vi nedlagt morkullera! Då kan va lärorikt nog, fortsatte han.

Men det såg ut, som om det där väsendet i Fästampen skrämt fåglarna och förmått dem att söka sig en annan plats för sitt kärleksmöte den kvällen, ty vi fingo inte höra så mycket som ett vingslag en gång. Ekorrar och igelkottar voro det enda villebråd vi skönjde, och för den skull

Där stod Pelle och tvättade sig.

blefvo vi arga och svängde ner öfver Fästampen på hemhället.

Där stod Pelle och doppade ansiktet i vattenhon vid brunnen. Det rann blod ur näsan på'n och kinderna voro svullna och strimmiga och upprispade, som om man hade kastat en ilsken katt i synen på karlstackarn.

— Har du varit fuller och ramlat omkull, Pelle? sporde Pett'son.

— Nä för all del! Här har inte vart en droppe i huset se'n jul. Men jag råkade lägga te' Stafva mä' spadskaftet i rögggen, och det tåldes inte kantänka, utan hon flög på mej å började rifvas och slöss, så ja' blef tvungen å ge henne ett par dängare till utå skaftet, innan jag kunde få henne ifrå kröppen på mej.

— Hvarför skulle du smeka henne mä' spadskaftet? lät jag.

— Åh, hon gick härute och tjätade och skällde och sa' som vanligt, att ja' är' en lathunn!

Och Pelle frustade blod samt såg ut som om en granat kreverat i skallen på'n.

Så gingo vi in för att se, hur det stod till med Stafva.

Hon hade allt fått några bra nyp, för hon gick krokig och ömmade ryggen alldeles förskräckligt. Men arg var hon, och när hon fick syn på oss och Pelle, knäckte hon till att skälla ut allt manligt kött i en sådan tonart och med sådana ord, att de inte af mig kunna utsägas. Och då kan man nog veta, att de inte voro just så vackra.

— Skrömtare, lögnhalsar, svin och kreatur och äkten-skapsdjäflar ä' ni. I gör ingenting i världen annat än plåga stackars osköldia fruntemmer och bedra dem och proppa dem fulla mä' lögner och fördärfva dem! Här ska' I få si hurudana I ä! fräste hon och rusade efter ett papper, som låg i bibeln.

— Här ä' ett kärleksbref ifrå Pelle, när han friade te' mej. Nu ska' I få si hva' han lofvade då, och titta sen på min rögg, så få I si, hur han hållet dä! Och vi läste brefvet.

Där stod bland annat:

»Evigst älskade hvän och kärleksblomba! Dej ska ja bära på mina bare arma igönom hela lifvet änna te' evihetens port, för du ä' snällare än en ängel i himmolan och miljoner gånger grannare än drottningen af Saba. Om du

refve ut mett höjra öja, så kunne dä' inte göra annat än godt, och ja' skulle kössa näfven, som du gjorde't mä, så pass älskar ja dej nu och in till min sista pust. När ja' tänker på hur löcklia vi bli, så går det omkring i skallen på mej, så att ja' vell ramla ikull, för du smakar bättre än sötost, och di andedräkt osar skönare än korfvakrydder.»

— Ge attan och läs längre i dä' där brefvet, som ho tar fram och slår mej mä' hvar gång ho' ä' illsk och besatt af den onde. Ja' skrefve't när ja' va' ong och dum! Men efter som ho' inte vell ge mä' sej, markatta, så ska' I få läsa hva' ho'! dä' förhärdade falska etterboet skref te' mej på den ti'en afbröt Pelle och tog fram ett papper ur sin chiffonier. Och vi läste:

»— — — lelle välsignade Pelle tror du inte, att ja' töcker tusen gånger mer om dej än du om mej. Ja' får inte en blunn i mina ögon en endaste natt, utan legger bara och tänker på hur rolit och godt dä' ska' bli, när vi kommer ihop. Då ska' ja' kössa dej da'n igönom och tvätta dej på halsen om söndagsmornarna och smörja dina stöflar, och hvareviga kväll ska' ja' baka pannekaka åt dej i stället för å koka gröt, så länge du lefver. Och om du rätt skulle komma fuller ifrå sta'n, så allri ett ondt ord ur min mun, bara klappning och kössning, hör du dä. Och inte ska' du behöfva slita, utan ja' ska' hjälpa dig i utegärningera och stå dej bi bå ute och inne natt och da' mä hela min store tjärlek änna tells ja' läggs i grafva, för du ä' min — —»

Här ryckte Stafva brefvet ifrån Pett'son och slängde det på elden.

När Pelle såg detta, ville han slita sitt bref från henne, och innan Pett'son och jag visste ordet af, voro de åter i hals och hår på hvarandra. Pelle frustade som en flodhäst, och hon klämde i som en ånghvissla. Pett'son och jag blefvo förskrämda och flydde ut ifrån Fästampen.

När vi så kommo till gårdsgrinden, fingo vi höra ett förfärligt brak och klingande af glas, och då vi därför tittade oss tillbaka, fingo vi se de såta makarna dråsa ut genom fönstret. Pelle skulle kantänka häfva ut Stafva, men denna

De såta makarne dråsade ut genom fönstret.

höll så ilsket fast i skägget och kalufven på'n, att han måste göra resan ut med henne han också.

Se'n fortsatte de att skrika, skälla, svärja och slåss nere på marken mellan ett par krusbärsbuskar, som växte där.

Pett'son och jag flydde fortfarande.

— Men ä dä' inte unnerligt, att folk, som hållit af hvarandra så pass som Pelle och Stafva, till sist ska kunna regera med hyarandra på dä' viset! suckade jag.

— Dä' är den förhärdade ti'en, som gör'et. Hon förändrar bå sinnet och kroppen på mänskan, förklarade Pett'son, som är en filosof.

En filur.

Per Kristofferson i Ragnarök var en fasligt dålig män niska, och hustru hans var inte ett tecken bättre, fast hon gu'bevares gjorde sig till och gick på bönemöten och ville hetas vara gudelig, det leda lifvet.

Men hade det varit något bevändt med hennes »religionsfyllesofi», som skolmästaren säger, så skulle hon väl inte hjälpt Per med hans hyss och spektakel och orättfärdigheter, utan i stället förmanat och förehållit honom, att bättra sig och vandra ärliga såsom om dagen samt inte lura sin nästa eller drifva skoj med länsman och fjärdingskarlar, utan i stället uppföra sig som en annan respektabel och välaktad och betrodd man i socknen.

Men det gjorde hon inte. Tvärtom höll hon med honom samt hjälpte och understödde honom i hans elakheter och grinade och skräppte med honom, när han kunde göra nå't riktigt spratt för sin nästa, fastän hon, när folk hörde på, suckade och stönade och beskärmade sig öfver Per samt betydade, att hon låg och bad för hans förbättring minst två eller tre timmar hvareviga natt.

Jo, jo, fruntimmer de kunna svänga sej, så att det vetter till.

De knep Per i Ragnarök utfört, och de spratt han spelat oss socknebor äro legio, ty de äro verkligen många,

och jag håller nu icke längre för rof att basuna ut ett par af hans bravater, ty han må gärna bli utryktad en smula, så att folk i andra orter må få reda på, hvilken drummel han är, på det de må kunna taga sig till vara för honom.

Per i Ragnarök hade en son, som reste till Amerika för flere år se'n och han slog sig visst bra ut därborta, ty när han var hemma en vinter, såg han ut som en herrekarl och skräppte med Amerika, så att det var bå' synd och skam åt'et.

Här hemma var allt bara usselhet och elände, mente han, och för att bestyrka detta, tog han fram och visade ett läkarerecept, hvilket såg ut alldeles precis som en utländsk papperssedel. Ja, receptet liknade för resten en pappersdollars så besattandes bra, som ett bär liknar ett annat.

Vi tyckte, att det var ett högtidligt »recept», och Per för sin del plirade med ögona och sa':

— Låt mej få det där reseftet' Johan, dä' kan va löjligt å ha' ett sän't i blann!

Per fick naturligtvis grannlåten, som han låste ner ganska noggrannt i sin chiffonier.

Nu vet ni och all världen för resten, att här i hela länet inte finnes en snålare och girigare karl än Abram i Sonakull. Han är så pass, att han inte låtit göra sig ett par pjäxor på 32 år, utan vankar i träskostöflar såväl heligt och söckent, både till kyrka och marknad, fast han har tusentals riksdaler utlånta i bygden.

Per var skyldig Abram fem riksdaler, och så fort sonen rest tillbaka till Amerika, masade Abram ner till Ragnarök för att kräfva ut sina pängar.

— Pojken har nok skjutsingen lämnat Per en hop medel! tänkte girigbuken.

Och så kom han till Ragnarök en afton samt knäckte till att kräfva Per det argaste han kunde. Han hotade till

och med med stämning, om han inte nu finge sin fordran på eviga momangen.

— Ja' har inte en styfver! lät Per.

Abraham räknade upp tretton kronor.

— Åh prat, Johan gaf dej nok inte så lite! menade Abram.

När de så hade gått på och dividerat en lång vändning erkände Per i tysthet för Abram, ett han hade en tidollars i sin byrå.

— När ja' växlat honom, ska' I få era pengar Abram! lofvade Per.

— Växla! Dä ä' ja' karl te! Ta' du hit sedelen på tie dollars så ska' du få tretti kronor te'bak's på'n utå mej, och så ä' vi kvett! sa' Abram.

Per låtsade, att han inte ville gå in på't, men till sist lät han öfvertala sig och tog fram det granna doktorsreceptet samt gaf det åt Abram och suckade.

Och antingen ni tror mej eller inte, så är det dock dag-sens sanning, att Abram räknade upp trettio kronor och gaf Per hans revers åter samt gick hem och grinade och trallade på vägen och sa' för sig själf.

— Anagga mej, har ja' inte gjort i dag dä ingen annan skulle gått i land med, för här finns ingen, som kan säja, att han fått ut nå'n fordran utå den fluren i Ragnarök! Och Abram hoppade och kände sig så lycklig och säll som en brudgum vid midsommartiden.

Men när han ett par dar efteråt kom ner till banken i sta'n och bad att få växla den amerikanska pängen, och kassören grinade och sa', att dä' inte var något annat än ett doktorsrecept, då trallade Abram i Sonakull så lagom. Ja, föga fattades, att han hoppat i kanalen.

En så'n djädrans och fullvaggad filur är Per i Ragnarök.

Men han är ock en grömsing i humöret, hämndgirig, ilsken och hjärtlös, hvadan han, gunås, i många hänseenden är en vådlig människa.

Strax efter det folk ett år hade fått in sin råg, skulle Per slagtröska tillsammans med Erik i Intagan hos Måns i Backen. De bägge tröskkarlarne hade bytt klockor förr i världen, och Per hade för sig, att Erik lurat honom.

När de nu stodo och tröskade, tänkte Per i sitt leda sinne på det där bytet och ilsknade till så besatt, att han inte kunde berga sig, utan klippte till Erik med slagan i skallen, så att denne stöp som en torsk. Man såg inte lif i honom på länge, och det blef ingan annan råd än att skjutsa in karlen till läkaren.

— Ja' rådde inte; slagan slant i näfven på mej! jämrade Per.

Men eftersom slaget var utaf den beskaffenhet, att doktorn inte kunde ansvara för lifvet på Erik, skulle Per naturligtvis häktas.

Men hur illfundig och rysansvärd vår länsman än är, så lyckades han likväl icke få fatt i Per. Och Erik sväfvade fortfarande mellan lif och död.

En kväll skulle då länsman göra ett reelt försök att knipa Per. Just som mörkret föll på, kommo han och fjärdingsmannen framsmygande som ett par kattor till Ragnarök. Ingen hade sett dem gå dit, så att Per kunde inte blifva varnad. Men när de såsom ett par blixtar slogo ner i stugan, har Per ändå hunnit gömma sig i ugnen. Hustrun satt och spann och sjöng en sång ur »Sabbatsklockan.»

— Hvar har du din man? röt länsman.

— Ja, grät hustrun, om befallningsmannen kunde säga det, skulle ja' bli så löckelig, för ja' har ingen ro, förrän han får sitt världsliga straff. Då' kanske kunde böja hans sinne och drifva honom te' sinnesändring och bättring. Han går väl nu omkring som ett vilddjur i skogen och blir än mera förhärdad!

Och den leda käringen grät och suckade.

— Vi ska' titta på höskullen ett slag! lät kommissarien och gick ut med sin fjärdingsman. Käringen följde med.

Just som de kommo på förstugubron, fick den sabla kvinnan se deras svarta ko stå under en gran i skogskanten.

— Jesses, där sir ja' nå't svart röra sig ve' den stora granen. Då' ä' bestämdt Per! Sir befallningsmannen, att då' rör sej därnere? hviskade hon.

Länsman kisade med ögonen ut i mörkret.

— Jaha, vid Jupiter, där ha' vi honom, och nu ä' han min! Kom Johannes! skrek befallningsmannen och satte af neråt skogen, skrikande:

— Stanna karl, annars skjuter jag!

Kon blef förstås rädd och barkade i väg inåt skogen. Länsman och fjärdingskarl lupo efter. De hörde, hur det brakade i grenar framför dem, och vägledda af detta ljud rusade de efter, säkra om sitt rof. Och till yttermera visso sköt länsman af ett revolverskott i luften. Allt vildare gick jakten. Länsman slängde först af sig kappan och kort därefter kavajen, för att han skulle bli ledig i språnget, ty han är gruffligen tjänstenitisk. Med uniformsmössan på nacken, i skjortärmarne och med revolver uti näfven brusade han efter Pers i Ragnarök svarta ko, så att det rungade i skogshagen, och fjärdingsmannen följde efter. Äfven han hade slängt af sig rock och väst. Därjämte hojtade de och skreko, så att folket i det närbelägna Rasmusbo skulle kunna komma dem till hjälp.

Länsman vardt under tiden så arg och upphetsad, att han sprang såsom en råbock. Och af brakandet och stampandet framför förstod han till sist, att han vann på den jagade.

Och det var väl inte så underligt, för kon var tung på foten.

Så serradö, när de kommo framåt Rasmusbovägen, skymtade länsmannen ett svart föremål bakom ett par furubuskar.

— Det må gå som det kan, men jag är i min fulla rätt och nu skjuter jag! tänkte han och sålade af ett par kulor så lågt, att de möjligen skulle kunnat råka en medelmåttig karl i benen.

Så fort skotten gått, tystnade stampandet därframme.

— Gudskelof, nu gjorde jag göken oförmögen att springa! lät befallningsmannen och drog andan till sig.

I detsamma kommo Rasmusbokarlarna ner med en lykta och sporde hvad det var fråga om.

Men de blefvo inte litet förvånade, när de fingo se sin egen länsman i skjortärmarne, med mordvapen i handen och nästan halfdöd af andfåddhet.

— Titta efter bakom buskarne därborta, hur dä' är med Per i Ragnarök. Jag sköt i benen på'n för han var på flyende fot! pustade befallningsmannen.

Så gingo karlarne till det utpekade stället.

Hade ho' gjort något olagligt efter ho' skulle häktas.

Men ni skulle sett länsmans min, när han kom dit. Den synen var värd tie kronor, sa' Sven i Rasmusbo.

Där låg nämligen Pers svarta ko i dödsryckning, ty det hade händt så olyckligt, att den ena kulan träffat henne precis i det vänstra ögat.

— Tvy hundan! sa' länsman.

— Har kon gjort nå't olagligt, efter ho' skulle häktas. I så fall har ho' nu försonat sitt brott! lät Sven, som är en spjufver.

— Tvy fan! spottade länsman.

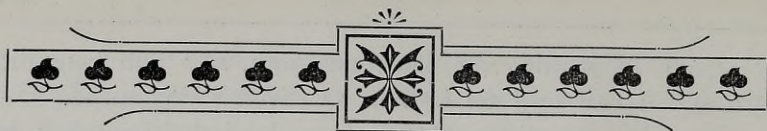
Sen måste hela karlaskocken in i skogen för att söka upp länsmans kläder, hvilket icke var något lätt göra.

Men hela denna paschasa skänkte oss mycken fröjd och fromma i socknen.

Ett par da'r efter denna katastrof gick Pers hustru med en stämning och två karlar till länsman, och sen dess har det icke varit något frågsmål efter Per i Ragnarök.

Han får nog vara i fred, men nå'n ersättning för kon får han troligen icke. Och då har han i alla fall fått sota för smällen, han gaf Erik i Intagan.

Så det se vi, att dåliga gärningar draga straffet med sig

Indiansommarfröjd.

De tala visserligen och skrifva ännu mer om den gruf-
liga folkupplysningen här i landet. Men den är i alla fall
icke så stor som den borde vara. Ty det säger jag, att
just på grund af bristande folkupplysning höllo jag och ett
par andra ärevördiga och vördnadsbjudande personer på att
en dag blifva fördärfvade.

Och en stor nåd är det, att vi inte i detta nuet ligga
antingen lemlästade eller uti lunginflammation och andra
svårartade magkrämpor eller kanske i grafven.

Saken var den, att vi en söndag på efterhösten fingo
för oss att göra en liten utflykt till landet för att njuta af
den flyende sommarens sista solsken och vänhet.

Ty hur det är, fröjdas man med åren nästan mera åt
höstens än åt vårens behag. Det är bara poeter, pojkar
och dårar, som dikta vårvisor och besjunga knopp och kart.
Det reela förståndet tycker bättre om frukten, det är säkert
det. Jag skulle alltså inte vilja byta min mognande flicka
mot v. pastorns fästmö, hvilken bara är sjutton år, om jag
rätt finge femtio kronor i mellangift. Nej, indiansommaren
är härlig, och om jag hade makt, sinne och förmåga att
skrifva vers, skulle det gå tusen gånger lättare för mig att
dikta en sång om Peter Svenssons slaktestut, när han går

i bet på det återväxande klöfverfältet, än om en gänglig och oduglig sippa på en mager tufva vid bäcken.

En sådan skald är jag, gualof.

Nå, vi skulle alltså ut att njuta af indiansommarens behag. Det var jag och patron Snuselin med fru samt tvänne bastanta handlande med sina käringar. Vi skulle, gu'bevars, åka i en wurst och hoppades på en glad och angenäm dag. Matsäckarne staplades och bundos vid kuskbocken. Flaskor hade vi inga, ty fruarna voro nykterhetsvänner.

Men Snuselin, som desslikes är en blåbandist inför Heranom, log och sa' strax innan vi satte oss upp:

— Var inte ledsna, pojkar, jag har en »liter» i kappfickan.

Och det anade jag nästan, ty han såg grufveligen uppstoppad ut.

Så klefvo vi opp och stufvade oss samman i vagnen, och sist skulle då Snuselin streta dit, hvilket mödade honom så, att han vardt svartblå i synen.

Hur det var krånglade hästarne, så att den gode och ärlige Snuselin ramlade af och slog bröstet något föga mot fotsteget i bakändan på wursten.

— Kratsch! sa' det i kappan på'en.

— Hva' var det nu, som gick sönder? sporde frun hans och tittade till som med ett par synålar.

— Åh, det var väl bara klockeglaset! mente jag och drog med ett ryck upp Snuselin i vagnen.

— Kör! sa' fru Snuselin.

Men gubben hennes såg bedröfvad och anfäktad ut. Han vred och vände sig samt ryste då och då till. Och rätt hvad det var, begynte fruntimren att fnysa och skrika, att det osade konjak i vagnen, så att inga människor kunde åka i honom.

Se'n började de äfven fördubbla sig på, att det blaskade om fötterna på dem, och innan vi visste ordet af hade Snuselins skarpsynta, aningsfulla gemål stannat åkdonet och fläckt upp kappan på sin man.

Gubben stod som ett saktmodigt offerlam.

Klock, klock, klock! ljöd det ur hans innerficka, och en ljusgul konjaksström flödade ner utefter den store blåbandistens lekamen.

Han hade, gunås, knäckt sönder buteljen mot fotsteget, när han skulle upp i vagnen och det kunde ju icke gå på annat sätt, ty »den illa gör han illa far», heter det.

Om jag nu sökte referera det tal, fru Snuselin höll till sin man på sabbatsmorgonen uti vagnen midt på vägen, skulle ni bäfva. Och inte försämrades detta tal af den omständigheten, att hon skar sönder trenne af sina rosendingrar, då hon skulle plocka upp buteljresterna ur fickan på gubben sin, hvilken stod som ett saktmodigt offerlamm. Men slutligen tröttnade ändå äfven hennes tunga och hon slöt sin ljufliga framställning med dessa ord:

— Åhja, Snuselin, mej slipper du nog snart. Mina dar ä' kvickt räknade. Ja' känner allt, att du snart inte ska' ha' mig att plåga. Ja' står inte ut många dar till, — dä tär och tär — och se'n får du väl ha't, som du vell: en butell i hvar ficka.

Och så grät hon och de andre fruarne också.

Men under det de tjöto och vagnen rullade fram i raskt tempo, fick Snuselin tillfälle att hviska till oss:

— Varen inte ledsna, gubbar, utan vid godt mod; ja' har gualof en till i böxefeckan!

Och detta tal lättade våra sinnen.

Efter en sådan angenäm färd kommo vi ut till gästgifvaregården i Bohr, där vi skulle äta och roa oss i naturens sköt.

Medan så fruarne med lust och gamman kokade kaffe och dukade, gjorde vi gubbar en sväng utomkring och hade bakom en klippa en treffig stund med den där flaskan, som Snuselin i sin vishet undanstuckit i pantalongerna. När vi återvände, voro vi alltså inte så blyga af oss eller rädsla för fruntimren.

— Men ja' har tio halfvor öl i vagnslådan! Hur i hundingen ska' vi få i oss dem? lät den ene patronen.

I detta ögonblick uppenbarade Snuselin vidden af sitt snille.

— Vi smyga in dem i förstugukammaren, och så instruera vi gästgivaren, att han, när vi börjat äta, kommer in och ber oss gå ut och bevittna en handling! log han.

Bevittnandet.

Och på det viset gick det.
När vi ätit några bitar och började trängta efter ölet, klef gästgivaren in.

— Ja' får väl inte be herra' va' goa å bevettna ett par namn härute! sa' han.

— Jo, vars! mente vi och gingo ut och bevittnade, tills det inte fanns en tår kvar i ölhalfvorna. Och fruarne anade gudskelof intet ondt.

På det viset blefvo vi muntra och hade ogement roligt därute. Och när fruntimren fått i sig fem koppar kaffe jämte ett gruffigt beröm för sin mat, var det ingen fara med dem heller.

Färden skulle alltså blifvit utmärkt bra på slutet, om inte den ene patronen tagit med sig en hop bengaliska eldar.

Just som vi emellertid strax efter skymningen fått fram hästarne och skulle stiga upp i vagnen, tog den sabla karlen till att föreslå en hurrning för Bohrs by, och i det samma tände han på en bengalisk eld på gästgifvaregårdens förstugubro.

Vi hurrade och hojtade och därpå tände han eld efter eld, så att det sken öfver hela världen därute.

Men när den sista var utbrunnen och vi väl i vagnen, fingo vi höra ett förfärligt väsen.

Alla Bohrboarna kommo springande och flåsande med pyts- och assurancesprutor, ämbar och båtshakar och skriade och flämtade:

— Hva ä' elden lös?

De hade kantänka tyckt, att hela gästgifvaregården stått i eld och flamma.

Vi sa' dem, hur det hängde ihop, hur vi tändt bengalisk eld och hurrat till deras glorifierande, samt att vi inte kunnat tro, det de voro så litet upplysta, att de inte förmått skilja på ett sådant ljus och en brinnande byggning.

Men de ställde sig med sina sprutor och doningar rundt om wursten, och när vi slutat tala till dem, ropade alla med en mun:

— Antingen dä' va' bäjersk eller bengalisk eld, så har I ställt till honom och omakat oss, och därför bör I ha lite för besväret!

När de det sagt, begynte de spruta på oss, så att det pep efter'et, och de dängde oss om ansiktena med blöta svabbar samt skälde och grinade och slängde till och med hela ämbar kallt brunnsvatten öfver oss upp i wursten, så att snart hela vagnens innandöme vardt fylldt jäms med sitsarne.

Ett obehagligare äfventyr har åtminstone jag aldrig varit med om. Och när de fått oss riktigt genomvåta, påtade de till hästarna med båtshakarna, så att dessa foro af som en blixtnedåt vägen, medan vattnet yrde och Bohrboarna i sin tur hurrade.

På det viset gjorde vi vårt intåg vid hemkomsten, förkylda, rådbråkade och elända, emedan det lärda och mogna svenska folket inte kunnat skilja mellan en bengalisk eld och en brinnande gästgifvaregård.

En oskuld.

I världen och bland människor bedrager skenet så ofta och fördenskull varna vi härute folk från att »skåda hunden efter håralaget».

Men det är icke alltid så lätt att skilja mellan hvad som är godt och ondt, mellan sken och verklighet, och på den grund uppstå ganska svåra konflikter i lifvet.

Det skulle nästan fordrats en öfvermänsklig skarpsynt-het för att inte ta' vilse om Brittass i Hjälmaryd rätta halt och beskaffenhet.

Sannerligen hon såg ut som en liten ängel. Så oskyldig så ren och så skär föreföll hon.

Det låg en sådan barnslig och oskuldsfull glans öfver hennes ögon, att man alldeles bestämdt tvingades att bå tänka och tala försiktigt, rent och oskyldigt, när man kom i deras närhet. Det var som om små osynliga skyddssänglar lagt händer på ens skuldror och sakta hviskat: »grumla icke flickans hjärta.»

Därför gick det alltid mera städadt och polerad till vid midsommardansen och på lekgillena, när hon var med.

Ty hurudana pojkarne än voro, ville de inte gärna visa sig om tölpar för henne. Hennes skönhet och oskuld kufvade dem. De grabbade inte tag i henne utan spörjsmål och löfte, såsom de eljes gjorde det med andra flickor, när de

ville dansa, utan de lyftade på hättorna, skrapade ett grand med fötterna och bådo henne ödmjukt om en dans. Till och med själfva herrarne nere vid bruket, i hvars omedelbara närhet Hjälmaryd låg, och bland hvars ungdom hon oftast därför rördes, bemötte henne mera som om hon varit brukspatronens än en åttingsbondes dotter.

Hon var som ett mönster för flickor. Det tyckte alla undantagandes bror hennes, hvilken ibland, när han hörde henne beprisas och lofordas, grinande plägade yttra:

— Dä' hörs, att I känner henne inte riktigt! Hon sir så'n ut, som I säger, men »en ska' inte skåda hunnen efter håralaget».

Det var emellertid ingen, som fäste sig vid broderns tal. Tvärtom blef han i stället ansedd för en drummel, och stygging.

Det hördes aldrig af att Britta befattade sig med några karlar eller med någon slags kärleksaffär. Tjogtals ynglingar brunno halfvägs till döds för henne, men så fort någon med rädda och darrande läppar försökte tala ett ord om älskog med henne, blef hon alltid röd som en pion och sprang sin väg från den stackarn.

Den ende man någon gång om aftnarne kunde se, att hon spatserade med ensam var kassören vid bruket. Men det gjorde hon, mente man, därför att han lånade henne böcker, stämde hennes guitarr och skickade kryddad punch till far hennes, när han hade för ondt af sin andtäppa. Och kassören var för öfrigt en karl, som man inte ansåg vidare farlig för flickor, lång och skranglig och svartskäggig som han var med stora glasögon, ben som ett par styltor och fötter som plantland. Tyst och tråkig och inbunden var han äfven, så det fanns då ingen, som ansåg något skäl förefinnas till svartsjuka på honom.

Men ett, tu, tre spordes det, att den unge maskinförarn Kalle Hjälhm, hade friat till Britta i Hjälmaryd och fått ja.

Han var nykomling till bruket, och han knep henne, ty allt nymodigt är, som man vet begärligt.

De andra gossarna blefvo alldeles öfver sig gifna, och hade inte Hjälms varit den karl, som han var, hade han nog fått rivalerna i hals och hår på sig.

Men nu tordes ingen på'n, ty liksom där inte fanns någon vid bruket, som var så ståtlig och grannlagd, så hurtig, glad och manhaftig som han, så gafs där heller ingen, som kunde mäta sig med honom i styrka och mannamod heller.

Där hölls ett ordentligt förlofningskalas i Hjälmaryd, alldeles på herrskapsmaner, och det var riktigt bå' vackert och rörande att se den blyga och rodnande Britta luta sig till den breda barmen på Kalle Hjälms, alldeles som en ranka klänger sig fast vid ett bröstvärn.

Ni kan tro, att Kalle Hjälms var glad efter den betan. Han bara trallade om dagarne och var som en kung.

En kväll hade några ynglingar i bränvin sökt dränka sin förtviflan öfver att för alltid ha' mistat hoppet om att få äga Britta, och så hade de i yrseln samlats att öfverfalla Kalle Hjälms, då han skulle kila ner till Hjälmaryd.

— Dä' är inte mer är rätt, att han får svi'a lite, för allt hva' vi få li'a! mente de och lade sig i försåt för den lycklige.

Men det var dumt gjordt. Kalle Hjälms redde upp dem allesammans och nystade ner dem, den ene efter den andre, i ån som rinner där utmed vägen. När han så tyckte, att de svalkat sig tillräckligt, hjälpte han upp dem och var så vänlig mot dem, att de skämdes.

— Ja' ä' alldeles för löcklig att kunna va' arg på er log han. Men efter den dagen var det ingen, som hvarken ville eller vågade anfälla honom. Tvärtom alla började unna honom hans lycka.

— Han är värd henne för likare och rappare och trefligare karl fins inte i nejden, sa' hans brukskamrater.

Så gick en hel sommar och till hösten skulle bröllopet stå.

Men när Septemberkvällarne började längas och mörkna, var det som om Kalle Hjalms glädje också tagit till att skumna.

Kärleken är, sägs det, så ytterst känslig, så aningsfull och skarpsynt. Han tyckte att det började liksom lägga sig något hemlighetsfullt kvalm mellan honom och Britta. Hvar gång han tog henne om lifvet eller gaf henne en kyss, kom det en oförklarlig känsla öfver honom, att någon, sedan han sist träffade Britta, gjort samma manöver med henne. Han kunde inte förklara, hvarifrån han fick den tron eller huru den kom öfver honom. Men han kunde inte frigöra sig från de tankarna. Och hvar gång de kommo öfver honom, skälfdde hela hans inre, och han betogs af en ängslande oro, som nästan ville jaga honom bort från maskinerna och arbetet, så att han kunde springa hän och se hvar hans älskling var och hvad hon gjorde.

Men hvarje gång han blottade sina aningar för henne, blef hon missnöjd och berättade med den oskyldigaste och trovärdigaste min om allt hvad hon tänkt och allt hvad hon gjort och med hvem hon talat, sedan de sist råkades.

Och sedan började hon gråta och påstå, att hon vore så olycklig, så fasligt olycklig, emedan han ej hade lit till henne. Då trodde han henne, så länge han hade henne i sin famn, och förbannade sin dårskap och dumhet.

Men så fort han blef ensam, kommo de ohyggliga aningarne öfver honom igen.

En kväll strax efter det han kommit åt fabriken för nattarbetet, och då han sålunda icke kunde gå ner till Britta, stormade de mörka tankarne häftigare än vanligt på honom.

Han hade ingen ro och kunde icke berga sig. Slutligen bad han en kamrat passa på hans maskiner, medan han sprunge ut några minuter.

Och så rusade han i skummet af neråt Hjälmaryd.

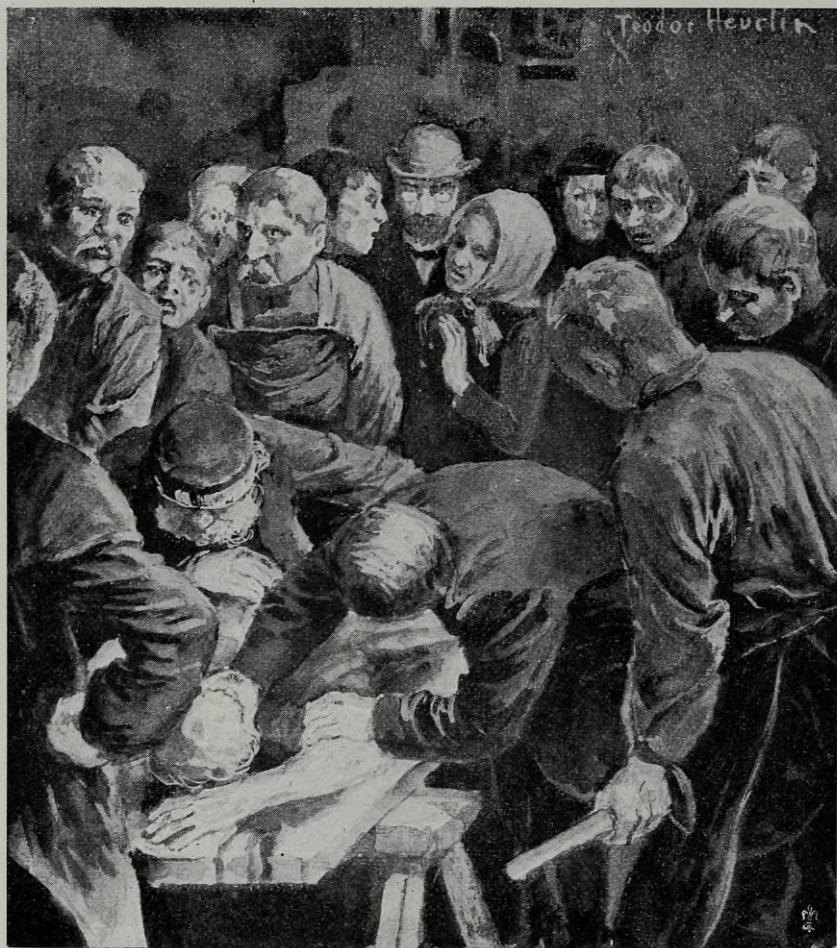
Och sedan började hon gråta.

Han sprang och tänkte, att nu skulle det väl bli ett slut med oron. Han skulle finna Britta hemma sorgsen öfver att det var hans nattarbetsvecka.

Men rätt som han sprang, fick han syn på ett par personer, hvilka smögo sig in bak' några lummiga hasselbuskar

Bland sockenkungar.

vid stranden. Han tyckte sig känna dem bägge, och som en orm var han efter — och där, där stod Britta, den där rodnande, oskyldiga, eftersträfvansvärda Britta, sluten i kas-

»Usch så otäckt!»

sörens famn, stod där och lät sig kyssas af den utmärglade rouéens läppar.

Några minuter efteråt kom Kalle Hjälms tillbaka till sina maskiner. Men kamraterna tyckte att han såg ut, som om han blifvit blind och drucken på en gång. Han bara stirrade och raglade.

En rem höll på att glida af sin skifva. Kalle Hjälms stirrade på det precis som om han ej fattat, hvad som var på färde.

— För på remmen! skriker en af kamraterna till honom. Först då vaknade han liksom om han fått en elektrisk stöt och rusade på remmen.

I samma ögonblick sågo kamraterna, hur den kraftige unge mannen greps af densamma och kastades upp mot taket med en knastrande och ohygglig duns, och så följde han remmen än ett hvarf, och slogs ånyo i taket, innan maskinriet kunde stanna.

Få minuter efteråt trängde hela brukspersonalen in i maskinsalen för att se hvad som var å färde.

De närvarande hade tagit ner den lemlästade kroppen och lagt den på golvet.

Där rådde dödstystnad i salen och om en stund kommo kassören och Britta också ungefär samtidigt dit in.

Och hvad tror ni att den »veka, oskyldiga ängeln» tog sig till, när hon fick se, hvad som var å färde?

Hon svimmade inte, hon skrek inte håller. Hon bara bleknade och ryste till ett litet grand, raglade mot den gänglige kassören och hviskade upp mot honom.

— Usch, så otäckt! Hjälps mej ut!

Och han halps henne ur fabriken.

Inför afgrundsfursten.

Jag vill tala om för herrskapet, att jag en gång gått igenom någonting fruktansvärdt, någonting, som skakat min själ i dess innersta rot, någonting, som för en kort tid öppnade mina ögon, så att jag såg, hvilken stor syndare jag är uti lära och lefverne.

Ja, mina vänner, stöten som jag erhöll var af den allvarliga art och beskaffenhet, att jag i en blink beslöt att dädanefter aldrig sysselsätta mig med någonting så lättfärdigt, som sådant här skrifveri, hvilket under den tid min bättring pågick, syntes mig utgöra min mest rödglödgade synd.

Ack, det var en svår stund jag hade och jag vill knappast önska min värste ovän en dylik pröfning. Men jag är glad, att det är öfver nu och att min sinnesändring inte blef så absolut, att jag ännu finner det syndigt att skrifva

annat än predikningar, ty i så fall hade jag och barn fått svälta ihjäl i följd af min bättring.

De hade gått och fört ut, att det skulle finnas en ofantlig mängd tjädrar borta i Skrefberga skogen, och det lät inte otroligt, ty den skogen ligger då så långt från all ära och redlighet, att till och med jägare sällan vanka där.

På den grund tänkte jag och min vän Johansson och kamrern i vår sockensparbank, att vi rätt så gärna kunde slå oss lösa ett dygn och knäppa en hop tjädrar däruppe i vildmarken. Ty hemma omkring knutarna ha' de plockat bort nästan så mycket fågel som funnits.

Och eftersom nu också Skrefbergaskogen ligger så af-sides och i skymundan, ansågo vi oss utan att mista äran kunna ställa till med en liten skjutning vid bloss en kväll.

Sagdt och gjordt. Vi åkte dit upp så långt det var väg, och på aftonen voro vi inne i illmarken och lyddes upp fågeln, som också förekom i ganska stor myckenhet. Allt lyckades oss nästan öfver förväntan och i skymningen, då vi voro färdiga och visste hur vi hade det, sträfvade vi oss fram till ett litet enstaka torp, som ligger däruppe i en uthuggning.

Vi skulle hvila där ett par timmar och värma oss, innan skjutandet skulle begynna.

Här i detta torp var det pröfningen kom öfver såväl mig som de andra.

När vi kommo dit, hade mannen och hustrun nyss gått bort med en säck säd till kvarnen, hvilken ligger på en dryg half mils afstånd nedanför backslutningarne.

Endast fyra stycken barn lågo i sängen och kastade sig och lekte med hvarandra såsom en skock kattungar, och en stor och dråplig stockeld brann och flammade i den stora vinkelspisen samt lyst upp stugan och sken på en hög potatis, hvilken var inlagd på golfvet till torkning för att icke ruttna under vintern i potatisgrafven.

Tillflykten var mycket trefflig och mycket inbjudande för trötta jägare.

Också slogo vi oss, med stort välbehag ner i stugan. Kamrern satte sig på soffan vid sidan af fönstret, Johansson vrok sig ner vid spismuren och jag själf tog säte och stämma uti en stol i närheten af potatishögen på golfvet

Så sutto vi och kysste våra jaktflaskor samt pratade historier och ljögo för hvarandra på jägarmanér.

Särdeles var kamrern alldeles förbanskad med sitt ljugande. Och jag gaf honom, förstås, inte mycket efter, min syndare. Men nu är det slut med den saken. Ty om jag inte blef helt och hållet omvänd af det, som nu hände och som jag strax ska' berätta, så hade det åtminstone så pass inverkan på mig, att jag aldrig hädanefter, såvidt i min makt står, ska' låta något ljugande komma mig till last.

Midt under det vi alltså sutto där i all sköns trefnad och lugn, ty barnen hade omsider somnat i sängen, brakade fönstret sönder och in genom detsamma flög ett vidunder, som liknade en stor svart bock.

Kreaturet susade in såsom en rem med den benställning, som en prima kapplöpningshäst använder, då han tar ett svårt hinder. Men hufvudet höll det bakåtlutadt, så att de alnslånga svarta hornen lågo utefter ryggen på'n!

Sådant kom vilddjuret in, under det glasskärfvor yrade såsom ett hagelväder rundt om öronen på oss.

Detta ögonblick var det högtidligaste i mitt lif och det skall aldrig gå ur mitt minne eller sinne.

I första förskräckelsen tänkte vi nog på ingenting. Men när vi efter ett par sekunder fingo se det svarta djuret stå midt på golfvet och med vidöppna ögon glo än på den ena än på den andre af oss, insågo vi genast, att det var den gamle pocker, som i ett vilddjurs skepnad kommit i och för vårt snara anammande. Och vi kunde väl inte tro annat.

— Välsignade skam, flämtade jag, låt dig nöja med kamrern och med Johansson. De äro mera mogna än jag

som är gift och har sex barn i äktenskapet. Kamrern djäklas alltid vid ränteuträkningar samt lämnar handlingar till indrifning och kväljer folk. Han är din man. Och Johansson nyper hustru sin och kösser sin svägerska. Tag dem, tag dem och låt mig gå i fred! ropade jag ur djupet i min själ och gjorde bättring.

Men när jag höll upp för att draga andan, fick jag höra, hur kamrern och Johansson gräto och tiggde och skällde ut mig under påstående, att jag vore den störste rackare hela landet.

— Ta'n, ta'n, så får du en fet stek. Han gör inte annat än drifver skoj med folk och lurar sin nästa. Ta'n, ta'n! Han passar bra till muntrationsråd i helseket! låt kamrern.

Och Johansson instämde och sökte ställa sig in genom att kalla den svarte behornade skam »högvälborne herr baron och vasariddare» samt »högvördige herr ärkebiskop och ordensledamot» med mera dylikt, hvilket syntes lugna och stilla afrundsfursten.

Men åtminstone min räddhåga och bättring fortforo, så att jag tiggde och bad och framlade de andras synder i så förfärande dager jag kunde. På samma sätt gjorde de samt sökte bevisa, att de voro änglar mot mig.

— Och det säger jag, — skrek Johansson vid ett tillfälle, — att hela trakten undrar öfver, hvarför inte ers excellens och serafimerriddare för länge sen' har tagit honom! Det var, förstås, mig Johansson menade.

På det viset fortforo vi uti vår åkallan timma efter timma, och aldrig har åtminstone jag varit så uppskakad i all min tid. Den lede gick omkring med klamrande klöfvar och bara långpinade oss. Då och då tog han en potatis ur högen på golfvet och svalde den med stort välbehag. Men så fort vi började bedja hårdt och skrika, gick han till en vrå och glodde på oss.

När vi nästan voro uttröttade, kom torparen åter, och då han fick se, hur det stod till i stugan, blef han i början alldeles förbluffad.

Så snart han emellertid undersökt fönstret, blef han arg, grep den svarte i hornen och vrok honom ut genom dörren samt gaf honom en spark i sidan, så att det sang i ref-benen på'n.

— Har du en sådan makt med Hin? sporde kamrern.

— Mä Hin? Nä! Men bockarackarn har fördärfvat fönstret för mig. Han har naturligtvis stått utanför och sett potatishögen härinne i ljusskenet. Då har han inte kunnat stå emot lockelsen att få sig ett räfvamål, och så skuttade han in. Det är inte första gången. Bockar ä' djädrans illtyg! förklarade han.

— Var det en riktig bock? sporde jag.

— Visst, då såg ni väl. Ja' har sju stöcken häruppe! Hva' trodde ni att då var? sa' torparen.

— Vi ha' legat här två timmar och trott att det var skam! gemälde kamrern.

Jöss', så torparen grinade.

Men jag tog tvärt till att svära på, att jag genast begripit, att det inte varit den riktige skam, ty då hade han nog, — lät jag, — ätit kamrern till potatisen.

Det var rätt så nära att vi kommit i gräl, vi jaktherrar. Men vi hade gått igenom för mycket. Våra sinnen blefvo snart ödmjuka och det fortfar än hvad mig beträffar.

Om männens grymhet och synd.

När en hop karlar, särdeles om de äro något äldre och mycket gifta, komma tillsammans och börja anförtro hvarandra sina erfarenheter samt yttra sig i moral och i filosofi, så kan man få höra rysansvärda saker. Om man inte visste, att de merendels ljuga och färglägga, behöfde en ung man icke gärna vara i ett sådant sällskap mera än under vid pass en half stund för att varda en pessemist af första klassen och en kvinnohatare.

Det ohyggligaste är, att dessa erfarna och filosoferande gubbstutar vanligen, när de komma ihop, inlägga all sin kraft och förmåga, all sin vältalighet och bevisningskonst uti att svärta ner fruntimmer och upphöja sig själfva och sitt honetta väsende.

För den skull skyr jag männens sällskap och håller mig förnämligast till kvinnfolken, om hvilka jag slutligen funnit att de äro mycket, ofantligt mycket bättre än de skräflande och stortaliga männen. Och då jag här dristar uttala denna sanning öppet och offentligt, hoppas jag, att denna berättelse skall blifva väl upptagen af läsarinorna. Men jag får nog smörj af grobianerna.

Det är riktigt ohyggligt att höra männen tala om sina »huskors», sina »harpor», »fotblock» och Gu' vet icke namn

på alla de pinoredskap, vid hvilka de förlikna sina hustrur, dem de inpiskade krubbebitarna dock en gång i sin ungdomstid sprungit toseta efter och svurit och förbanskat sig på att älska och klappa och pussa

»i nöd och lust
intill lifvets sista pust.»

Men de ändra åsikter, de lufvarne, alldeles som voro de riksdagsmän allesamman och icke vanliga dödliga. Thy känner jag mig lycklig och glad på denna stunden, att jag icke är såsom en af dem.

De gå till och med så långt i ondska och elände att de till och med stämpla sina ömma och trofasta hustrurs förnämsta kärlekshandlingar såsom yttringar af inneboende grymhet och elakhet.

En kväll efter skymmet kunde t. ex folk, som vandrade på gatan i vår by, tydligen ända dit ut höra, hur handelsman Snuselin regerade med sin stackars förtviflade husära inne på kontoret.

— Käre, söte rare beskedlige och välsignade gubbe, gack inte ut i kväll! snyftade frun.

— Tösst käring! Ja' menar du ä' ryss evigt hospitalsmässig! Ska' ja' nu inte få gå bort till »Gästis» för te' å bevittna en handling åt en vän! hördes Snuselin ryta.

— Bevittna! Jo, jag känner till ditt bevittnande. Du går ju ut hvarenda kväll och bevittnar, så att pigorna få dra dej uppför trapporna, när du kommer hemraglande. Du tål inte vid det där bevittnandet, för om du går och bevittnar en tid till, så får du slaget, så möcke du vet det, du toddytunna, och då ligger du död, och hvar din själ då hamnar, det får du si dej om, din punchtratt, för då är du, så möcke du vet det, Snuselin, och hade jag vetat, att du skulle bli ett så'nt pimplande kreatur och nattblacka och bevittnare, så hade jag inte tatt dej, för det hade jag inte gjort, så mycke du vet det, din — — — — —

— Håll truten! Du begriper inte, hvad det vill säja att sköta en affär. Då duger det inte att ligga inne som

en stugegris! Vet du inte, att den flygande fågeln får något, men den sittande inget, ditt förhårdade etterbo. Och nu tar jag på mig rocken samt går ut och bevittnar midt för näsan på dig! förklarade Snuselin och drämde näfven i »skriftulpeten.»

— Ja, gack du och skäm ut dej, om du tycker det är roligt! fräste frun och sprang sin väg i vredesmod.

»Så du ser ut?»

Tio minuter efteråt trädde mannen in på Gästis med den ena ärmen bortsprättad från rocken. Snuselin hade inte observerat det i sin ifver.

— Hur sir du ut? grinade vi.

— Hur ja' sir ut? Som en karl hoppas jag! genmälde han.

Men när han strax därpå i ljushafvet därinne fick iakt-

taga, att han blott hade en enda rockärm, blef han så besatt, att det är ogörligt att beskrifva't, och det är likaledes omöjligt att tälja, hur både han och de andra svärtade ner och förtalade fru Snuselin, som af pur kärlek och omtanke, kantänka, sprättat bort rockärmen, för att få sin herre och mästare att lefva familjelif en kväll och spara sin hälsa.

Jojo, så går det till. Karlarne, som inte ha' förstånd nog att sätta värde på sina kvinnors ömhet, tala jämt och samt endast om deras fel och svagheter, men tiga så vackert med hurudana de själfva äro.

Salomon i Hägnen har nästan den likaste hustrun i hela socknen. Det enda felet med henne är det, att hon, efter hvad hon själf säger, har försläpat sig och däraf fått en så fördärfvad mage, att hon inte tål nån mat, utan är tvungen att till det mesta lefva af kaffe.

Det där är emellertid Salomon rasande på.

— Dä' ä' kostsamt och förargligt att behöfva lägga ut så många kaffepängar, när en har all möjlig reel föda oköpannes! påstod han, och ville liksom låta påskina, att hustru hans var mera full af »djäklastreck och kaffemani än af matleda och magondska.»

Det sade han flerfaldiga gånger, den grömsingen och snålvargen, som i sin elakhet inte unnade den stackars kvinnan hennes kaffefröjd.

Jo, sådana äro de sabla karlarne. Salomon gick dag ut och dag in och grubblade på, hur han skulle vänja hustru sin af med kaffedrickandet.

Nå, en gång när hon var på ett bönmöte, gjorde han sig till och kokade själf kaffe åt henne tills hon skulle komma hem.

Men i stället för bönor vrok han ett par näfvar peppar och snus i kokaren, den syndabocken.

När nu hustrun återvände, stod han emellertid så rar och smilefiner på förstugustenen och sa':

— Välkommen igen, Sanna lilla! Ja' har kokt en go' tår åt dej härinne. Dä' kan du behöfva nu!

— Gu' välsigne dej för dä, Salomon. Jo, dä ska smaka, för ja' ä' så mätter, så ja' nästan kan schvemla!

— Si här, lät gubben och hælde upp en kopp. — Dä ä' minsann rejält och starkt som järnbindsle.

— Färgen har dä! Gu' välsigne dej än en gång! myste Sanna och sväljde några klunkar.

Men så sjuk som hon blef och ett sånt lefverne, som där uppstod i Hägnen den aftonstunden för mannens usselhets skull, det trotsar all beskrifning.

Det var rätt så när, att Sanna strukit med på kuppen.

Men ifrån den dagen kan hon inte förtära kaffe vidare och har sålunda ingen egentlig glädje längre här på jorden.

O, hvilka rysansvärda vilddjur äro icke männen! Prygel och spö skulle de ha' samt och synnerligen.

Lena på Rydet fick en dag se hur hennes odjur till man stod bakom en höstack och vänslades med änkan efter grannen, som nyligen dött.

Må man gå hvar och en till sig själf och tänka efter hvad Lena skulle känna. Dä ska' nog ingen undra på, att hon placerade grytkroken i hufvudet på sin Sven, när han kom in på kvällen. Ty det gjorde hon i kärleken och gjorde rätt däruti. Men han tog det icke såsom en nödvändig och hälsosam aga eller såsom en tuktan till bättring, utan han förhärdades än mer i sitt sinne och tänkte på hämnd. Ty sådana äro de eländiga karlarne.

Fördensull låddes han ånger samt gick och smekte Lena och smilade och hade räfvastycken för sig.

Så en söndag yttrade han:

— Kom med ut, Lena lilla, så ska' vi äta kössebär en vändning!

Hon följde med och var förskräckligt glad åt Svante, hvilken tog och böjde ner hela det mellanstora körsbärsträdet.

— Lägg dig här öfver toppen en stund och håll säkert, så skall jag skutta efter en korg, lät han. Ja bevars, hon vrok sig öfver trädtoppen, och när hon det väl gjort, släppte Sven sitt tag med det resultat, att trädet for upp och bar Lena med sig åt höjden.

Där låg nu den stackarn i grenarne bland körsbär mellan himmel och jord och tjöt och bölade och kunde ej komma ur fläcken. Så fort hon rörde en lem, riskerade hon nämligen att dråsa ner. Det förstod hon.

— Hjälp mig, hjälp mig för Guds skull, hojtade hon. Men Sven rörde sig ej ur fläcken, utan log försmädligt och sa:

— Dä' brådskar inte. Ät nu bär och moja dej, mens jag går åt hinstuan en vändning och språkar med änkan.

Vid det talet blef Lena så ledsen och förargad, att hon damp ner och bröt benet af sig. Och se'n fick hon ligga på sjukhuset och lida, medan hennes afgrundsande till man gick i Rydets kohage och stollades med änkan.

Tvy attan hvad karlarne i alla fall äro ena odjur! Ve, sjufaldt ve öfver dem!

Klangens Malena.

En sommarafon skred ett allvarligt tåg fram öfver gångstigen, som ledde ner till Klangs husartorp under Rasmusbo.

Det var inte mer och inte mindre än trefjärdedelar af socknens kyrkoråd, förstärkt med en fjärdingsman och den tillförordnade länsmannen, som voro på väg ner till Klangens.

Saken var nämligen den, att ett rykte spridt sig därom, att husar Klang skulle fört ett hissnesamt lif i sitt hus allt sedan han kom hem från mötet, och det hade till och med sagts, att han böstat mer än hälften af lifhanken utur hustru sin, Malena.

Föregående söndag hade de blifvit kallade till varning inför kyrkorådet, men ingen Klang hördes af och ingen

Klangesa håller, utan rådet hade fått sitta där och koxa en hel timme förgäfves i sockenstugan.

Till sist hade man då kommit öfverens om, att »Klanga-rackarn» säkert tyckt bättre om att gå ut på jakt än att förfoga sig till varningen och att Malena nog vore så sönderböstad, att hon icke orkade gå fram.

För den skull hade man skilts åt och beslutat att istället en dag under veckan gå ner till torpet och öfverraska Klangen på bar gärning.

Detta var nu anledningen till det ärevördiga tåget ner mot Klangens.

Rätt som de gingo där och hoppade mellan stenarne på skogsstigen, harklade sig den ene kyrkovärden och sa:

— Det ä i alla fall inte så värst underligt, att det gått åt helsefyr för Malena, ty ho' har allt sått ut en hel hop dåligheter i sin dag och såsom man sår får man skörda, det är då, besitta mej, tvärsäkert det!

— Riktigt, kyrkovärd, riktigt! Men hvad har hon då i alla fall gjort? sporde pastorn.

— Ja, språka om paschasorna, du körkevärd, som har talegåfva och känner till'et! mente sexmannen.

Just i detsamma kommo de fram till en gärdesgård och på den satte sig alla de allyarliga männen, medan de lyssnade till kyrkovärdens tal om Klanga-Malenas ungdomsbedrifter.

Det hade, måntro, varit ett godt gry i Malena, när hon var flicka, och grann och rödlett och sprittande glader var hon då, så att det förslog. Alla pojkar i hela grannhället sprungo toseta efter henne och friade till henne och slogos om henne.

— Friade inte du också te Malena på den ti'en, körkevärd? sporde sexmannen.

— Jo, gubevars, och för den skull haltar jag än i dag!

— För den skull? undrade prästen.

— Jo visst, kronejägarn sparkade ju af mig benet för att jag köpte en ylleväst åt henne nere på marknaden. Han var så stollig efter henne, att han förlorade vetet till sist.

— Äh, di sa' att han fångade dej i en vargsax, när du sprang efter henne och att det var saxa, som knäckt benet på dej. Aldrig har jag hört, att han sparkades. Och Kalle på Moen hittade ju dej halfdöer i vargsaxa' en söndagsmorn, inföll sexmannen, som var en stor filur och aldrig stack under stol med något eller skydde storgubbar.

Själftva pastorn drog härvid ett grand på smilbandet.

— Om det inte vore för pastorns skull, hade du min körkekäpp i din skalle på eviga fläcken! dundrade kyrkovärden, som kände sig stött för vargsaxens skull, kantänka.

Men hur det var, lugnade han sig och fortsatte beskrifningen öfver Malena

— Hon drog åt sig så mycket manligt kött som fanns, men själf bara stollades och gycklade hon samt var djädrig emot alla och brydde sig egentligen inte om nå'n.

Kunde hon skrapa till sig en annans fästman, så tyckte hon, att hon gjorde det besattandes bra och grinade, så att hon kunde förgås åt den andras bekymmer. En faslig röra och ett stort elände ställde hon förresten till här i orten bland ungdomen på sin tid, och det såg nästan ut, som om hon inte hade nå't hjärta, ända till hennes tid kom.

Just när hon var i sina yppersta klangdagar, kom det en landtmätare åt socknen och blef alldeles pin galen i Malena, som då tjänade hos komministerns.

En lördagskväll lofvade hon möta honom utanför ringmuren. Och det gjorde hon.

Landtmätarn, som var långt ifrån »oppslutist», ty sådana funnos gunås inte på den tiden, allra minst ibland landtmätare, kom och var glad och lycklig samt hade två punschbuteljer med sig.

— Här springer så många och vakta på mej, vi gå rätt in i sakristian! lät Malena, som hade smusslat till sig den heliga nyckeln.

Det var landtmätarn genast med om.

Därinne lurade hon den stackars »stubbabytarn» att dricka ur all punchen, så att han somnade, och sen smet hon ut samt låste honom inne i kyrkan.

Man kan tro, att klockarn och stöten blefvo ett grand förfärade, när de på söndagsmorgonen kommo in i sakristian och fingo syn på den snarkande landtmätarn och de tomma buteljerna och allt det elände, han i öfrigt ställt till därinne.

— Hon måtte varit besatt! utropade pastorn.

— Jo, jo men, och det riktigt ändå! lät kyrkovärden.

Året därpå tjänade hon i en bondgård hos ett gammalt barnlöst folk, ty där det fanns söner i huset, vågade man aldrig ha' henne. Hon rent förvildade pojkarne.

Denne hennes husbonde hade en bror i grannsocknen, en stadig och reel karl, som var änkeman och hade en son hemma till hjälp vid jordbruket.

På julkalaset fingo far och son se henne och minsann for icke skam i dem bägge två på en gång. Och tösastollen, som tyckte att det var roligt, smilade med båd far och son.

Sen gingo karlarne hela vintern och voro kära som klockarkattor i samma tös, fast ingen, förstås, visste om den andres tankar.

På vårsidan hade den sabla tösen lofvat dem hvar för sig att få hälsa på henne en och samma lördagskväll.

— Hvert ska' I ta' väga far, efter I gör Er så gran-
ner? sa' pojken, när han såg gubben piffa upp sig just den
där lördagsaftonen.

— Åh, ja' ska' gå bort och tala vid domarn om en
inteckning! lät gubben och satte af utåt vägen.

Ett par timmar efteråt lommade, förstås, sonen äfven
å stad på giljarfärd.

Nå, gubben kom fram i skymningen, och Malena lurade
honom till att taga af sig stöflar, rock och hatt samt förde
honom sedan opp på ett vindsrum, där hon satt och språkade med honom, tills hon fick höra sonen hvissla.

— Vänta ett grand, mens ja' springer ner en vändning! Här ä' visst ugglor i mossen! sa' hon.

Pojken fick kläda af sig, han liksom gubben, ute i förstugan, på det att intet dånande skulle uppstå, och sedan fördes han i sin stad till den andra vindskammaren.

När detta väl var gjordt, tog hon pojkens kläder och rusade in till gubben, som satt i mörkret.

Han tittade som en fåne.

— Ta' på er i hast och skynda er ut, här ä' kommet främmande, som ska' legga på rummet i natt! Kom igen i da' åtta dar! hviskade hon.

Och gubben flängde på sig kläderna och satte i väg.

Framåt ottan tog hon gubbens grejor och flög in till pojken, hvilken omsider somnat på sin kammare.

— Matmor ha' blifvit så illa sjuk, så att ja' kan inte få språka med dej, och nu ä' doktorn i antågande! Klä'

på dej i rippet och spring ditt håll, så ingen får se dej, för då blir det ett evigt spektakel! Kom igen i da' åtta dar!

Sonen kröp hasteligt i sin fars kläder och rusade bort så yrvaken och perplex, att han inte kände det hatten gick långt ned mot ögonen på'n.

Just som solen rann upp, kom han hem och fick se far sin ligga i sängen klädd uti hans egen rock och stöflar. Och hatten stod på bordet. Gubben hade varit trött och kastat sig sådan han kom in. Pojken stod och bara glodde och gapade.

Så vaknade gubben. Och när han fick se, hur pojken var klädd, där han stod, tittade han som en fåne än på sig själf än på sonen, som var så förbluffad, att han knappt visste om han lefde eller ej.

När de så tittat på hvarandra en stund och funderat och rifvit sig i hufvudena, begrepo de nog schäsen.

Men ifrån den stunden glodde de illa på hvarandra i alla tider.

— Jo, jag skulle kunna hålla på en hel söndag med att dra' fram sådana här bevis på Malenas syndighet, slöt kyrkovärden.

— Nå, när hon vändt sig på det viset, är det inte underligt och inte mer än rätt håller, om hon får lite smörj på gamladar! Ja, töcker, att Klängen gärna kan tukta henne denna veckan ut, så få vi gå hem igen och köra in hafre, för solen börjar skina! utlät sig den andre kyrkovärden.

— Dä' sekonderas! Och ingen vet rätt håller, om det just är värdt att drabba på Klingasvinet i hans eget hus! lät sexmannen.

— Ske Eder såsom I viljen! sa' pastorn. Och efter det beslutet vände kyrkorådet om samt brydde sig inte om något varnande den gången.

Höst.

Sven Isakssons A'gust hade alla dar varit en konstig pojk och städse i vettet framom sina år, så att gum-morna i grannhället hade beständigt hållit honom för ett vidunder och ett underverk.

Han var inte mer än vid pass fyra månader gammal, då han fick sina första tänder, och när modern höll undan läpparne på den lille parfveln och visade rännaregummorna, som kommo och sneko kaffe, de små korta pärlorna i byting-ens nedre gom, så slogo de ihop händerna, snyrpte på sina egna tandfattiga gap och skreko:

— Kors i alla dar! Den pojken ä' då så långt före sin tid, att han blir då aldrig gammal!

Men han lefde ändå, trots gummornas förutsägelser. Han kunde gå, när han var 11, talade rätt bra när han var 14 månader, och när han var 4 år, svor han så rent som den argaste länsman.

När han var så där fyra och ett halft år, höllo de ett litet midsommargille hos Sven Isaksson, och Magnis i Skripen var där, förstås, med hustru och ett barn, en liten flicktossa kringsvid fyra år. Hanna hette hon.

A'gust och flickan rullade om med hvarandra och hade fasligt roligt i gräset, så att det äldre gästabudsfolket inte kunde annat än grina åt de små.

— Töcker du om flecka, A'gust lelle? finade Magnis.

— Ho' ska bli mi lella fättemö! sa' pojkavasken och rände in en stor polkagris i munnen på den lilla.

— Ajjame, sånt vett och förstånn' han har, den pojken, mer än mången sjuttonåring. Jaja, ingen vet, hur dä kan hampa sig, ty före spå, ätter gå, plär man säga. Äss han bara får lefva, förståss. Men kloka barn bli aldrig gamla, det vet en ju! suckade Kajsa i Hult.

När se'n gästabudsfolket skulle äta sin aftonvard och hade annat att göra än titta efter de små, buro A'gust och Hanna ut alla gubbarnes hattar och käppar och roade sig med att låta dem glida utför vattenfallet, som fräste och dånade ett stenkast ifrån Sven Isakssons bostad.

Hi, hvad de grinade, när hattar och käppar skuttade upp och ner i skummet och bränningen, och inte mindre roligt hade gummorna, när de senare på aftonen fingo skåda sina herrar och män ligga på magarne och söja efter sina don vid åns kroker i maden där nedanför.

— Dä kommer nok att slå in: den pojken tar vår Herre snart, dä' ä' inte möjligt annat, så utstoderader, som han allaredan är! mente gummorna, nu ytterligare styrkta i denna sin tro.

Medan sedermera A'gust och Hanna runno upp i världen och gingo i skola och läste för prästen, såg man dem

alltid tillhopa, när ungdomen var samlad någonstädes, och gummorna i orten sa' beständigt:

— Sir en dä' att det gick som pojken profeterade, när han bara var halffemte år och inte större än en näfve gröt!

— Hva' profeterade han då?

— Att Hanna skulle bli hans fästemö!

— Kors, tänk så unnerligt!

Det sades också, att A'gust skulle blifvit ett vilddjur och en riktig stopastolle, om inte Hanna förstått att exercera honom så väl. Han lydde emellertid henne i allting och tog sig aldrig någonting för utan att rådgöra med henne om'et.

Under tidens lopp hade där kommit opp en stor ångsåg borta vid Sven Isakssons.

Samma vågor, som en gång lekt med gubbarnes hattar och hättor och kyrkokäppar, arbetade nu natt och dag med att sätta åstad käkarne på denne fruktansvärde Moloch, som stod där och åt upp den ena skogsparken efter den andra, utan att någonsin bli mätt.

Där arbetade nu A'gust och förtjänade en rätt vacker dagspänning.

Ofta i våren sågo vi i skymningsstunden en ljus hufvudduk fladdra mellan de gröna träden på kullen öster om sågen. Och gaf man en stund akt på den företeelsen, fick man alltid rätt snart se en smidig, af sågsprån liksom pudrad gestalt ila upp för backen åt det håll, där sjaletten skymtade. Och stod man på utkik än en stund, såg man snart, huru ett ungt par slagit sig ned på någon klipphäll däruppe, och huru den ljusa sjaletten snart hvilade lugnt emot en manlig axel.

— Dä' ä' A'gust och Hanna, som sitta där och talas vid om, huru de ska' ha'det, när de bli gifta te' hösten! sa' folket.

Man log så gärna då ett vänligt löje och önskade inom sig all möjlig lycka och välsignelse åt de friska och för-

hoppningsfulla två, som sutto däruppe med armarne om hvarandras lif i vårkvällen och drömde ljusa drömmar om framtiden. Forsen fräste och sågbladen raspade och raspade djupt under deras fötter, plankor smälde och kubbar rullade, men de hörde endast hvarandras smekande hviskningar.

Liljekonvaljer doftade från löfjorden under asparne rundt omkring, men de unga kände endast hvarandras friska och varma andedräkt; smultronblomman log åt dem, där hon stod mellan stenarne, skinande hvit och fager, aftonstjärnan glindrade öfver dem ett stycke ofvanför horisonten, men de sågo endast hvarandras leende ögon.

Det var vår, frisk, aningsfull, glädjedrucken och kärleksjublande vår.

Så kom hösten. Smultronblomman hade burit frukt och lagt sig till hvila mellan stenarne efter den vedermödan. Konvaljen hade doftat sig till döds och sof under de fallna asplöfvens gula täcke, och svarta, trasiga moln hängde som liksvepningar framför aftonstjärnan. Det var höst, och regnfylld vind drog fram öfver de ungas mötesplats på kullen. Sågen raspade och fallet dånade med ökad raseri.

Men uppe på kullen sågs ändå en dag strax innan arbetstiden slutade Hannas smärta gestalt. När månen stundtals silade ner ett knippe af sin matta glans mellan sargade och brustna skyar, kunde man skönja henne däruppe, gladt väntande slutsignalen från sågen. Vinden ryckte i hennes kläder, schal och kjolar, och regnet piskade ursinnigt hennes varma, rosiga kinder, liksom vore alla höstens andar i raseri öfver, att de icke kunde rå på denna friska vårblomma, som ensam stod där och brann och glödde och liksom log åt och hånade och trotsade deras ursinnes fåfänga kamp.

I kväll skulle hon få veta så mycket, så mycket och viktigt. Under dagens lopp skulle August hafva fått besked, om han finge Per Jönssons stuga, där de hoppades få plocka in det bo, de redan sträfvat ihop. Lyckades icke detta,

skulle de få vänta till våren med giftet, ty det var så ondt om bostadslägenheter i närheten af sågen.

Det var icke underligt alltså, om Hanna, när så viktiga underrättelser väntade henne, skyndat till mötesplatsen i mer än vanligt god tid.

Där stod hon, som sagdt, i skum, kall och regnig kväll och väntade glad på honom, som hon hållit af allt sedan hon var barn och älskat allt ifrån den stund hon begrepp hvad kärlek var.

Plötsligt stannade sågverket där nere en liten stund innan timmen ännu var full, och Hanna förnam ett underligt sorl och skrik från sågbacken.

— Något har gått sönder! tänkte hon och väntade att snart få se A'gust vigt klättra upp för sluttningen.

Men det dröjde och dröjde. Ingen A'gust kom och till sist kunde hon icke berga sig, utan ilade ner till sågverket och trippade fram mellan de stora brädstaplarna därnere.

Där stodo dystra grupper här och hvar.

— Gack inte in du! ropade en gammal man åt henne och sökte hålla henne tillbaka.

Men det var någonting som mäktigt dref henne in i stora såghuset. På dess tröskel sökte man ånyo hindra henne från att gå ditin, men hon gled förbi väktaren, och om en sekund stod hon i den dystra krets som slutit sig kring det af en kanttrissa rysligt stympade liket af en ung man.

— Stackars, stackars barn! mumlade arbetarne

Men själf sa' hon aldrig ett ord. Folket menade, att de aldrig skådat någonting så blekt, som hennes ansikte blef, när hon fick se den rysliga synen. Skrika kunde hon inte, gråta inte håller. Hon bara såg en stund på de kära dragen.

Se'n gick hon.

— Hon fick hjärtkramp! sa arbetarne.

Hanna satt hvar kväll på den vanliga platsen.

Men sedan dörrarne blifvit låsta om dessa sargade kvarlefvor af ett för kort stund sedan så friskt, så vackert modigt och hoppfullt människobarn och långt efter det alla arbetarne aflägsnat sig från den hemska skådeplatsen för denna olyckshändelse, satt Hanna kvar på den vanliga platsen däruppe.

Och allt efter som minuterna skredo, saktade stormen af, regnet upphörde och hösthimlen fick liksom ett blidare utseende.

Gladdes han måhända, den grymme sköflaren, öfver att den fagra människoblomman, som satt där på stenen, allt mer och mer förbleknade i hans dystra kväll?

Men när den stackars A'gust jordats följande söndag, sade gummorna, som voro med i likbegängelsen, och hvilka ju alltid ska' ha' sista ordet:

— Var dä' inte dä' vi allti' sagt. Han var för kvicker, han *kunde* inte bli gammal!

En rasande man.

Det gifs många sätt, på hvilka ilska och annat ursinne yttra och visa sig här i världen. En del hoppa och stampa samt svära äfven något föga, en del ryta och skria som vilda djur, andra åter blekna och tiga.

Hvad mig beträffar, så vill jag gärna skälla och slåss, om jag någon gång, som dock så sällan händer, gripes af vredenes anda.

På hurudant sättkvinnorna lägga i dagen, att deras små sinnen i en eller annan mån blifvit bragta ur jämnvikten, därom behöfver man inte yttra sig, ty den saken är så vanlig, att alla människor veta det. De gifta karlarne dock bäst. Men I, som älsken, I veten det ock.

Ja, det finns alltså mångahanda afloppskanaler för inneboende ilska.

Men ett sådant vredesmod, som det, af hvilket fjärdingsmannen Johan Månsson uti Intagan häromsistens var gripen, det har jag aldrig tillförne skådat. Och aldrig vill jag håller se något dylikt.

Ty karlen saknade allt aflopp för sin vrede, så att vi i hvarje ögonblick trodde, att han skulle spricka, hvadan vi allvarligt tänkte på att för säkerhetens skull gira honom med rep.

Hans vrede var dock innerligen befogad, ty det hade händt honom någonting, som visserligen var förfärligt, men hvilket ändå kom oss att grina, hvarigenom fjärdingsmannens förskräckliga vrede än ytterligare stegrades.

Och detta efterföljande hade händt Johan Månsson under tjänsteutöfning.

Karl Bengtsson på Skogen är som man vet, en underlig prisse.

Många tro, att han är en ganska framstående dumbommedan andra påstå, att han af ett eller annat skäl gör sig dummare än han är, och denna senaste är nog den rättaste uppfattningen af honom, ty tidt och tätt ställer han till något litet ganska fint knep, som inte bevisar dumhet. Han har t. ex. inte så sällan sysslat med lönkrögeri, utan att länsman kommit åt honom för'et.

Men omsider blef han fast i alla fall, oaktadt han var djädrig inför rätten.

— Ja har inte *sålt* en droppe — lät Karl — för inte kan jag rå för, om er person kommer in te' mig och lägger en krona i fönstret och sen, när jag vänner ryggen te', stoppar på sig en betäll, som stått på spishällen!

Men ingen illfundighet halp honom. Kalle blef svärigen dömd till bra böter, och i tidens fullbordan skulle Johan Månsson, i sin egenskap af fjärdingsman, införpassa honom till kronohäktet, där Kalle skulle sitta af böterna.

De drogo åstad på vanligt sätt. Men det gick dag efter dag utan att fjärdingsmannen kom åter. Vi undrade visserligen hvad han tog sig till efter han inte återvände.

Men vi fäste oss inte stort därvid, utan tänkte som så, att han utan tvifvel var ute åt länsman med röstlängder och stämningar. Men så, serradö, uppenbarade sig fjärdingsmannen en dag såsom en rasande man midt ibland oss.

Han var blekare i synen än det finaste herrskapslik, och fradgan stod i mungiporna på'n.

Vi rent af förfärades inför vår eljest stillsamma och beskedlige fjärdingsman.

När han sansat sig så pass, att han kunde tala, fingo vi honom slutligen att berätta sitt elände.

— Jag drog af med Kalle — sa' han — på förmiddagen, och vi voro goda bussar under hela tiden. Kalle var mycke ledsen och ångerfull och bedröfvad, som inte underligt var.

Och jag, min stackare, bjöd till att trösta honom, så godt jag kunde och påvisade för honom, att han inte skulle sitta inne te' evig tid och att han inte skulle unnergå annat än ett enkelt fängelse, hvilket ju nu för tiden är en enkel sak.

I solnedgången närmade vi oss häktelset, och Kalle blef allt mer bedröfvad i sin ande.

— Hva' var dä för papper du fick Jo'an utå länsman, innan vi dro åstad? sa' Kalle, då vi voro så däromkring 300 steg ifrå' häktet.

— Dä va' fångförpassningen och de andra handlingarna, svarade jag.

— Dä skulle allt va' roligt att se, hur så'nt sir ut! Låt mig titta ett tag i dem!

Nå, jag trodde honom inte om nå't ondt, utan tog fram papperen och lät honom läsa.

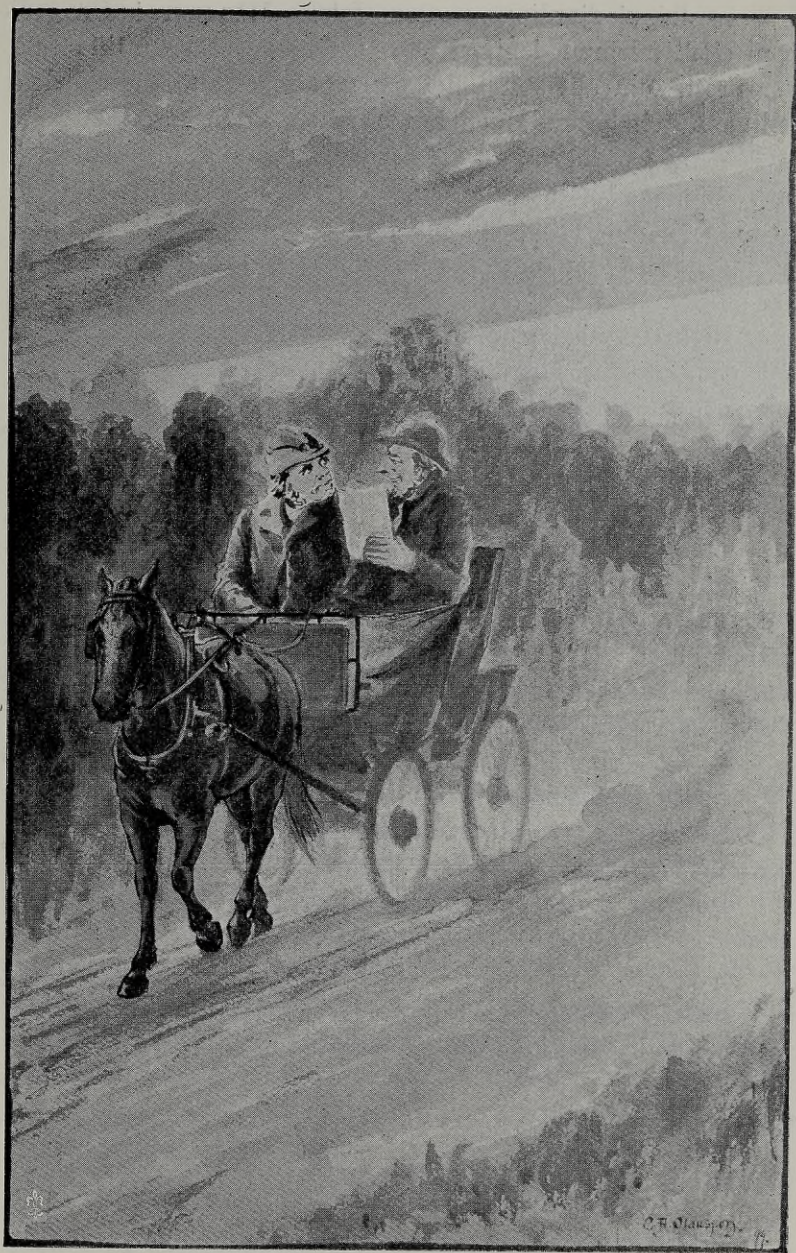
I det samma voro vi just komna till häktet

— Ge mig te'baks papperen nu! sa' jag.

— Nä, låt mig läsa ett grand till och ring du på porten så länge! suckade bofven.

Och jag mitt dumhufvud gjorde så.

Inom en minut flög dörren upp och Kalle slank in.

Låt mig läsa ett grand till ...

— Ja' ä' fjärdingsmannen Johan Månsson i Intagan som skall aflemna denne Kalle Bengtsson i Skogen till straff för brott, som allt står i denna förpassning! förklarade den uslingen och bockade och hoverade sig.

— Dä' ä' lögn! Dä' ä' jag som är' fjärdingsman och han som är fånge! skrek jag.

— Nu hör ni, sådan bof han ä'! grinade Kalle och bad att de genast skulle ta' hand om mej och ge honom kvitto på mej.

Ni kan tänka er, att det blef ett väsen på häktet! Befäl och knektar höllo med Kalle, eftersom han hade papperen, och jag blef så förbluffad och ilsk och altererad, att de äfven för den skull trodde, att jag var bofven.

Kalle var lugn och sekterlig och anropade dem om att genäst häfva mig in i cell.

— Han ä' en vådlig person, den här lönkrögaren. I ett nafs kan han flyga på någon af oss. Jag har, måntro, fått känna mej i lifsfara för honom under hela vägen! yttrade han. Hvilket gjorde mig ännu mera galen, så det var med knapp nöd jag undgick tvångströjan. Och så häfde de in mig, grät fjärdingsmannen.

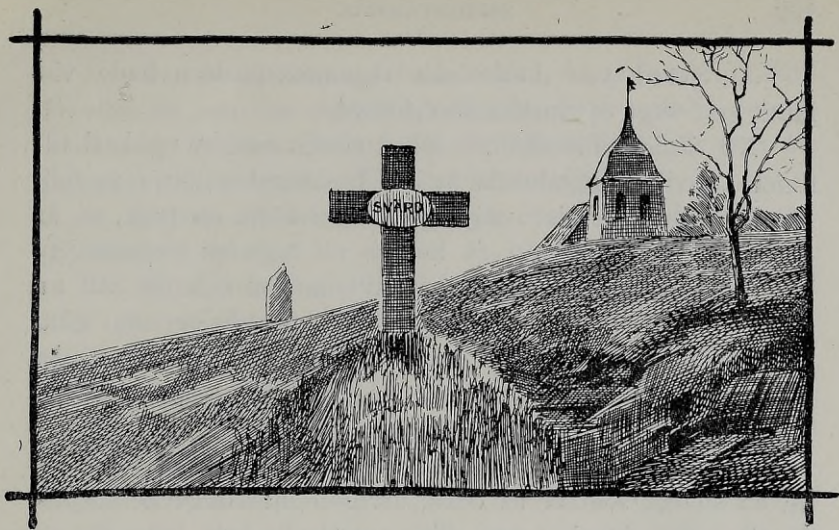
— Och nu har du suttit af böterna Kalle? ropade vi.

— Vesst fasingen!

Nu kunde vi inte hålla oss för grin längre, ty saken var för bra gjord af Kalle i Skogen.

Det var i det ögonblick, när skrattet skallade, som vi trodde att vår arme fjärdingsman skulle spricka.

Men när man tänker lugnt på saken, är det allt märkvärdigt ändå, att dylika ting kunna hända i vår upplysta tid.

Rekrytering.

För inte så länge sedan hade vi en ganska både bryd-sam och rolig aftonstund.

Det var nämligen som så, att vår gamle knekt dött och gått till det land, »där gamle Svärd» — för att begagna en viss regementspastors ord — »för evigt skulle undslippa denna syndfulla jordens vapenskrammel, trumhvirflar, skallande horntutning, trängvagnars rasslande ljud, larmslagens sömnstörande dån, vakttjänstgöringens vaksamma och maktpåliggande kall, barackatmosferens tjocka, förpestade luft, benbrytande klättringar i fästningar och vallgropar, pontonvagnars med därtill hörande materiels framsläpande å backiga och oländiga vägar, ångkokapparaternas matlukande imma samt afståndsbedömningens och målskjutningens ögonfrestande göromål, för att i stället under änglars förgaddrings-slag inrycka till ett evigt möte, där inga kaptener ryta och inga arga löjtnanter svära.»

Ja, Svärd var döder och regementspastorn hade vid hans graf sagt ofvanstående fridsord.

Nu skulle vi rotehållare alltså skaffa oss en ny karl till numret, hvilket ingalunda är så besattandes lätt som folk kanske tror. Är det något till hufvud på en pojk, så är det nästan omöjligt att få honom att taga ett nummer, ty han fruktar att blifva uttagen till korpral och det vill nu ingen bli. Dessa få nämligen ligga på skolor samt göra långa bevaringsmöten och kommenderingar hvilket just inte inbringar dem något i vår tid, då guld eljes rent af dräsar ner öfver kroppsarbetaren.

— Nej — sägs det — ingen har det bättre nu för tiden än en soldat, som är så dum, att han inte duger té korpral för han har ju sitt torp eller sin dryga lega bara för att göra det korta regementsmötet!

Och detta är nog sannt i alla fall.

Därför låg det nu makt uppå, att vi rotehållare fingo fatt i någon dumstock, ty vi ville inte ha' någon, som kunde bli korpral och fattig, så att vi framdeles skulle behöfva bistå honom. Nej, man har nog hundingen många onera ändå. Och med en dumbom kunde man ju dessutom ha utsikt att kunna uppgöra ett litet sidokontrakt, så att man finge honom att taga någon tiokrona mindre än lagen bjuder.

Omsider upptäckte vi en, såsom vi tyckte, lagom dum pojk och skulle kontraktera med honom.

Men den sabla gymnaren var i alla fall inte enfaldigare än att han begrep att preja oss in på märg och ben, och det såg i början mörkt ut för oss att få något sidokontrakt till stånd. Vi prutade och han stretade, så att det blef ett gruffligt dundrande och svärjande och ett vådligt kakalorum uppe hos Jonas i Fageräng, där denna viktiga händelse tilldrog sig.

Till sist, när vi länge dividerat och gormat, blef Jonas ryssrasande och stampade till i golfvet, så att träskon sprack midt i tu för honom.

— Vet du då ingen lefvande hut, du pojkavalp? Ska' du vilja få oss, din stockfiol, och ska' du inte ta' i betraktande, att lärdomen, som du får på slätten, ä' värd tie gånger mer än legan. Ta' du etthunratjugefem, annars få vi se oss om efter en annan! röt Jonas och dängde träskobitarne i spisen.

— Nähä, inte en styfver under hunra banko. Dä må f—n gå på slätten och äta ovätt och kanske få stryk på köpet för mindre än hundra banko! sa' pojken.

— Äta ovett! Tänker du då inte ett dugg på att du får äta ärter också, så tjocka att du skulle kunna skyffla dom i dej mä' en hötjuga. Tänker du inte på dä, du utsvultne och backstugufödde spoling? Vattnas dä' inte i munnen på dej nu! Jo du, vi och kongl. maj:t bjuda dej på tre veckors kalas och betalning till. Si så, ta' nu etthunertjufem. Hit mä' labben!

— Nähä, om ni vell prediká allri' så djädrigt, släpper ja inte efter ett runstöcke. Hunra banko ska' ja ha; annars ger ja' numret attan! murrade pojken och grep sin hätta liksom för att gå sin väg.

— Äss vi skulle mjuka opp sinnet på honom mä' något föga smörj! hviskade Jonas och skelade bort åt vrån, där hans kyrkokäppar stodo.

Vi tittade på hvarandra, och Gu' vet, om vi inte gått med på förslaget, ty vi tyckte, att pojken var hård och i stort behof af förbättring.

Men just som det började rycka i armarna på oss, och käpparne vinkade, kom minsan käringen in med kaffebrickan. Tösen trippade efter bärande ett fat med bullar så stora som Uppsala högar och skorpor, hvilka mera liknade landgångarne till stora oceanångare än goda Guds gåfvor.

Kaffeaffären lugnade oss emellertid och gjorde våra sinnen blidare. Vi doppade och mumsade och stönade, befunno oss väl och lofprisade bå' Jonas och hans hustru.

När Kalle Karlsson, som är en dängare att kunna dricka skällhett kaffe fort, ty han glufsar i sig det som om han

vore förtent i halsen, slutat med påtåren, förkade han sig om munnen med tröjärmen samt grep en tidning, som låg på »skeffangeren» för att titta i henne, mens vi slutade vår drickning.

Han hade emellertid inte läst långt, förrän han stampade till i golfvet och svor en lång och syndig repris.

— Hva' nu då? Har stutapriset gått ner? sporde vi.

— Nä! Men tösst ett grand, gubbar, så ska' ni få höra hvad värre är.

Och så harklade Kalle och las om de stora rustningarna i Norge.

Ju längre han kom i texten, dess mer rynkade vi ögonbrynen och beto hop tänderna. När jag tittade på de andra rotehållarne, såg jag hur ögonen gnistrade och näsborrarna vidgades på dem.

De sågo ut precis som karlar se ut, när de tänka att slåss.

Jonas satt stilla som en målad bock på stolen, blek som ett lik och glodde på sin bössa, hvilken hängde på väggen.

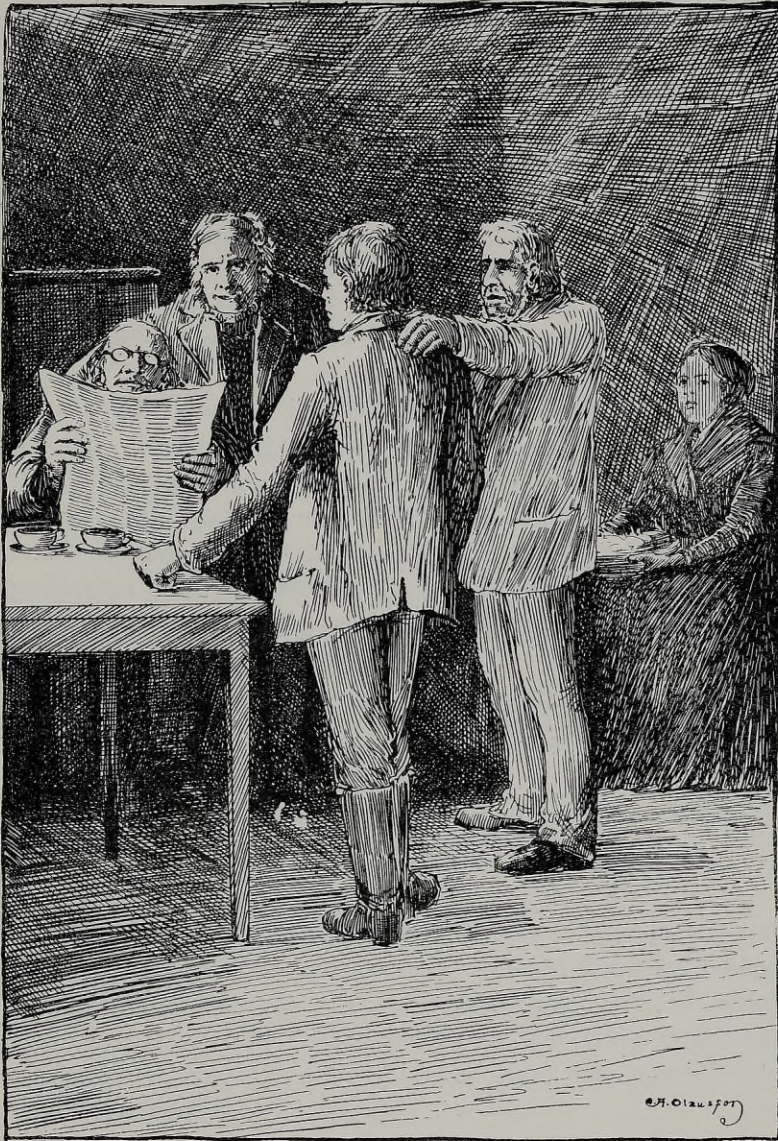
Ja, jag observerade att vi voro arga som bålgetingar allesammans och Kalle darrade på målet, så att han knappt kunde läsa.

Men allra underligast var det att se pojken, som vi skulle städja till soldat

Han hade rest sig upp och stod midt på golfvet och tycktes svälja hvarteviga ord, som Kalle las. Voro vi bleka så var han däremot röd i synen som en pion, och bröstet hof sig och arbetade på'n, som om han kappsprungit. Han såg inte alls dum ut i det ögonblicket. Hans ögon glänste och tindrade som ett par ljus.

Flickan, som satt med det plundrade kakfatet i skötet, kunde inte vända sina blickar ifrå' honom.

— Håller dä' streck hvad ni läst? flåsade pojken när Kalle lagt ifrån sig bladet, och vi andra af pur förtrytelse inte kunde komma fram med ett enda ord.

Klappa och välsigna pojken.

— Visst är det sannt! röt Kalle och dängde näfven i bordet. Och nu är ja' galen öfver, att jag inte är tjugo år yngre.

— Då tar jag numret och tjänar för roten för hunra kronor, för nu har ja' fått lust för knektaväsendet! Skrif sidokontraktet tvärt! skrek pojken.

Jag vet inte hvad som tog åt oss i det ögonblicket. Men vi stego upp allesammans på en gång och togo ill att krama och klappa och välsigna pojken.

— Nä hä, du! Är dä' sånt gry i dej, så ska du, min själ, ha' hunrasjuttifem! Eller ska' vi inte ge honom det gubbar! sa' Kalle.

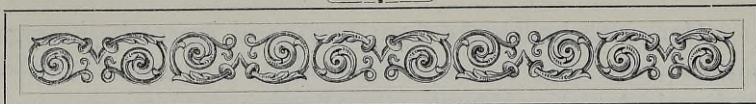
— Nej, han ska' ta' mej den dålie ha' tvåhundra och sex par strumpor, om ja' rätt ska' lägga skilna'n själf! lät Jonas och torkade bort nåt' vått ur ögonnästet.

— Dä' gå vi med på, för om en pojk tittar på det viset, när det gäller, så är han pängar värd, om han annars inte är så förhärdadt kvecker! utbrusto vi öfriga rotehållare.

Och så kladdade vi ihop kontraktet.

När det var gjordt, knäppte Jonas ihop händerna och sa':

— Gu'alof, att dä' än finnes oförfalskade pojkar kvar i dä gamla Sväret!

Aftonfrid.

Den gamle trädgårdsmästaren på Bergaholm hade många underliga och många hemska saker att förtälja ur sitt herrskaps släkthistoria.

— Det har fordom skett mycke däruppe, många stygga ting, som icke komma i ljuset förrän på den yttersta dagen, plägade han säga, i det han pekade uppåt det gamla greffliga herresätets slottlika hufvudbyggnad.

Det var mångt och mycket den gamle åttioårige trojänaren hade att tälja för oss unga. Mitt minne har väl nu tappat det mesta, men jag kommer dock ihåg hans berättelse om ett par dunkla tilldragelser, hvilka timat däruppe under »vilda greffvarnes» dagar.

Gamle gref Hans hade blott en son. Hade fadren varit en vildhjärna och en galenpanna, så hade dessa egenskaper ännu mera utvecklade och markerade gått i arf till sonen. Och intet fann, som lade sordin på den vilda ynglingens sjudande böjelse, ty modren hade gått bort, medan han ännu var späd.

Unge gref Rolf vistades icke mycket hemma på fädernegodset. Han for omkring öfverallt i världen och förde ett stormigt lif.

Men mot hvarje jul kom han alltid åter och tillbragte några veckor eller månader hos fadern. Bergaholm blef då städse skådeplatsen för en mängd galna upptåg.

Ty unge grefven var inte som annat folk. Ofta kom han insprängande på en häst i matsalen vid måltiderna. Stormade det på julaftonen, kröp han upp på slottstaket, satte sig grensle öfver takåsen med en champagnebutelj i ena och ett dryckeshorn i den andra handen. Han roade sig med att skjuta till måls på tuppen å kyrktornet, och var han riktigt i tagen, krusade han icke för att till och med slänga in några kulor genom själfvaste kyrkfönstren. Ett särskildt nöje fann han äfven uti att rida omkull menniskor på vägarne. En sådan vettvilling var den unge grefven.

Människorna i trakten bäfvade därför nästan för julen. Den »vilde grefven» skulle ju då komma, och någon skadegörelse och ledsamhet åstadkom han alltid.

Så kom han en vinter likväl såsom en förvandlad människa.

Han kom en natt i början af December, tyst och utan vanligt buller och bång.

Ingen såg honom, när han anlände. Betjänten, som vaknade och kom ut, körde han in samt tog sin våning i besittning utan någons hjälp. För det mesta höll han sig sedan instängd i sina rum och mottog ingen, icke ens far sin därinne. Sällan infann han sig vid måltiderna, utan lät bära in maten i sitt mottagningsrum. Men när han någon gång visade sig ute, var han så saktmodig och stillsam, att ingen kunde känna igen honom. Folket skakade också på hufvudena och sa:

— Han dör nog snart, det syns!

Ingen var dock mera förvånad öfver förändringen än gamle grefven. Han spände ögonen i sin son som uti ett underverk, frågade och svor, men den unge lämnade honom

ingen upplysning om hvad som åstadkommit sinnesförändringen.

Ortsbefolkningen gladdes emellertid högeligen åt densamma.

— I år ser det ut som om vi skulle få den lugnaste jul vi haft på länge, och det tycks som om vi nu skulle slippa att bli nedridna på kyrkovägen, lät folket.

Begripa förändringen kunde dock ingen.

En del höllo före, att gref Rolf blifvit sinnessjuk och led af ett stilla vansinne. Men de, som träffat honom, förklarade, att han talade vettigare än förr.

Till sist blef den allmänna åsikten, att han begått något rysligt brott, och att han dolde någon fruktansvärd hemlighet i sina omsorgsfullt låsta rum.

Detsamma tycktes omsider också hafva blifvit gamle grefvens mening, ty han började i smyg gå vakt både natt och dag och lyssna utanför sonens dörrar, särdeles sedan kammartjänaren en dag hviskat, att han tyckte sig se ett fruntimmersansikte genom fönstret därinne.

Just i skymningen på julaftonen fingo domestikerna plötsigt höra ett förfärligt larm i öfre vestibulen. De hörde hur den gamle, gripnen af sitt allra värsta ursinne, rasade och svor, hur den unge i början fogligt, men sedermera med allt större hetta förebrädde fadren att ha »brutit sig in» i hans rum. Det lät som ett par titaner drabbat samman, och ingen vågade sig till dem. Men enstaka ord och meningar trängde sig ner, och af dem förstod man, att den unge ville gifta sig genast eller döda sig, under det att den gamle hotade med förbannelse och arflöshet samt nämnde något om en »gömd tatterska», som genast »skulle jagas bort af betjäningen eller skjutas som en galen hynda.» Allt häftigare och vildare blef grälet däruppe, allt mera högljudt. De flämtade som om lössläppta onda andar varit nära att kväfva dem.

Men då, när stormen var som hårdast, fingo de förfärade tjänarne höra, huru något började falla tungt och snabbt utför den höga trappan. Det dunkade från trappsteg till trappsteg, tills fallet afslutade med en duns mot golfvvet därnere.

Och då de nu icke kunde hålla sig längre, utan sprungo ut för att se hvad som händt, låg den unge grefven därute med afbruten nacke.

— Han snafvade häruppe! Han har väl endast bedöfvats? flämtade den gamle i det han skyndade ner.

Men innan han hunnit midten af trappan, kom ett ungt, blekt, mörkt fruntimmer som ett spökelse och sprang förbi honom.

— Det korpsvarta håret fladdrade efter henne; ögon hade hon mörka som en adventsnatt och vilda som en storm! yttrade den gamle trädgårdsmästaren.

De, som redan fattat i den döde för att bära in honom, släppte sina tag af förfäran öfver denna oväntade uppenbarelse, och kvinnan kastade sig öfver den fallne som en lejoninna öfver sin unge.

Men en blick och en åtbörd af den gamle jagade bort tjänstefolket, och hvad som tilldrog sig därute mellan grefven och den unga kvinnan blef en hemlighet.

Man tyckte sig likväl gång på gång höra den gamle ropa:

— Han snafvade, den olycklige! Men ännu oftare förnams hennes hesa och hotfulla skrik:

— Du skuffade! Du skuffade!

Emellertid försvann kvinnan från Bergaholm lika hemlighetsfullt som hon uppenbarat sig, och nyårsdagen sattes den döde in i familjegraven.

— Han dog som han lefvat, fort och våldsamt! lät folket.

Men ifrån den julaftonen — förklarade den gamle trädgårdsmästaren — blef Bergaholm såsom ett förbannadt ställe.

Du skuffade!

Den gamle tålte hvarken sig själf eller andra. Fick man se honom, gick man helst ur vägen. Inga gäster bjödos eller kommo. Det var som om grefven dömt sig själf till fängelse och späkning.

När andra tände julljus släckte han sina, och slottet stod som ett svart spöke, som en hemsk graf. Själ red han då städse ut, åtföljd af den gamle stallknekten, red och red utan mål som en fördömd mest å aflägsna ensliga vägar och stigar.

— Det ser ut som om han rede för att bli trött och kunna sofva! hviskade den stackars karlen, som var dömd att följa med på dessa julnattsridter.

* * *

Några år, fem eller sex, efter unge grefvens död hem-söktes trakten vid själfva jultiden af ett tattarband, som tiggde, stal och begick våldsgärningar i gårdarne.

Julaftonen hade de härjat i en aflägsen by norrut i socknen och slutligen till den grad retat befolkningen, att dess tålmod tröt. Gripna af ursinne hade en mängd karlar gått ut mot tattarne, och dessa skulle säkerligen blifvit ihjälslagna, därest de icke funnit för godt att hals öfver hufvud fly.

Samma kväll kom grefven under sin ridtur åt det hållet.

Tyst gick ridten på den öde vägen, då grefven plöts-ligen ryckte till vid ett barns snyftningar från vägkanten.

Den gamle stallknektens förvåning blef gränslös, då han såg grefven stanna sin häst och gifva akt derpå. Så-dant hade förut aldrig händt. Men han icke blott stannade, utan han lyssnade till gråten, som om han tyckte sig för-nimma en gammal kär och känd musik. Än mera förbluffad blef tjänaren, då grefven sprang af hästen och skyndade till en halft förfrusen ensam parfvel, som satt vid vägen i skogskanten.

Men inga gränser kände hans förvåning, då han hörde grefven med ett sådant tonfall, som han förut aldrig för-nummit från det hållet, fråga den lille:

- Hvarför sitter du här, barn?
- De ha' rymt ifrån mig!
- Hvem?

»Så sutto de länge och väl.»

- Demetr och mormor!
- Hvar är din mor?
- Död är hon! Långt borta.

— Din far?

— Mördad innan jag föddes, sa' mor!

— Hvad heter du?

— Ro-olf, heter ja'!

Drängen såg hur grefven skalf, hur han bar gossen ut i månskenet midt på vägen, hur han synade den svarthyade, trasiga tatarpojken, synade hans mun, ögon, näsa och panna, såg hur han lät sin hand, len och mild som en moders glida genom barnets lockar, och slutligen såg han, hur grefven lyftade upp pojken och tryckte honom intill sig samt hur han med denna börda i sin famn gick och satte sig på en sten vid vägen. Och pojken var inte alls rädd, utan smög sig själfmant intill den gamle.

Så sutto de länge och väl. Men stall-Klas, som höl hästarne, nöp sig i armar och ben för att utröna, om han icke möjligen sof eller drömde, ty han iakttog, att stora tårar tyst och stilla välde fram ur ögonen på den »vilde grefven» och förrunno i hans gråa skägg, liksom när sol faller på is. Det tycktes som om gossen, hvilken låg vid den gamle ädlingens barm, värmt upp något, som förut legat hårdt och kallt och grymt därinne, så att den gamle nu kände en obeskriflig lättnad. Ty det smärtsamma och hemska draget öfver hans ansikte drog sig allt mer och mer undan.

Stall-Klas kände icke längre igen sin husbonde.

Omsider steg grefven till häst. Med gossen framför sig i sadeln sprängde han af mot hemmet.

Och när han en stund efteråt stod i sin vestibul med gossen i hand, blef den utskyndade lakejen blek af förvåning. Han kände ej igen sin husbonde, han heller.

Men grefven ropade:

— Tänd ljus, ljus öfverallt i kronor och stakar, ljus i hvarenda vrå, och bjud genast in allt gårdsfolket i stora salen!

Det var en bestört tjänarskara, som en halftimma därefter stod samlad i Bergaholms stora sal, hvilken sam i ljus.

Och när grefven strax därpå inträdde, glad och strålende med en liten gosse vid sin sida, höllo de på att få slaget.

— Kors, det är ju gref Rolf! Precis sådan som han var, då han var liten! hviskade de!

Men grefven steg fram i salen, lyftade upp gossen och yttrade:

— Hvarför glädes allt kristet folk i kväll? Hvarför tända de ljus, hvarför fyllas deras hjärtan af tacksamhet? Jo, emedan ett barn är födt, ett barn, som kommit med förlossning och frid, ett barn, som tände mänsklighetens hopp i dess hemskaste skymningsstund.

Äfven till mig har i kväll på ett underbart sätt kommit ett barn. Jag känner, att Gud, som omsider bevekts, skickat det hit till förlossning och frid för mitt hjärta och för att sprida ljus i detta, hittills det mörkaste af alla hem.

Därför har jag i afton låtit tända juleljus, därför vill jag nu, att I skolen hjälpa till att tacka himmelen för den dubbla välsignelse han i dag skänkt mig, sin son och min son. Från och med denna stund skola vi bjuda gudsfruktan och dess dotter friden att bo ibland oss. Detta barn, som jag håller i min famn, och som af Guds finger förts hit öfver underliga stigar, är mitt. Behandlen det som sådant.

— Ja, — slöt den gamle trädgårdsmästaren — ifrån den stunden blef här lika ljust på Bergaholm, som det förut varit mörkt. Välsignelse och trefnad kommo hit, kommo hit för det att barnet kom. För sitt eget barns skull har Gud tydligen välsignat alla de små. Och grefven fick frid i sin afton och gick nog in i himmelriket, ty han vardt själf ett barn. Och det är ju sådana, som få fara dit upp!

Ett tidningsbolag.

Anders Karlsson i Snipen gick och såg ledsen ut.

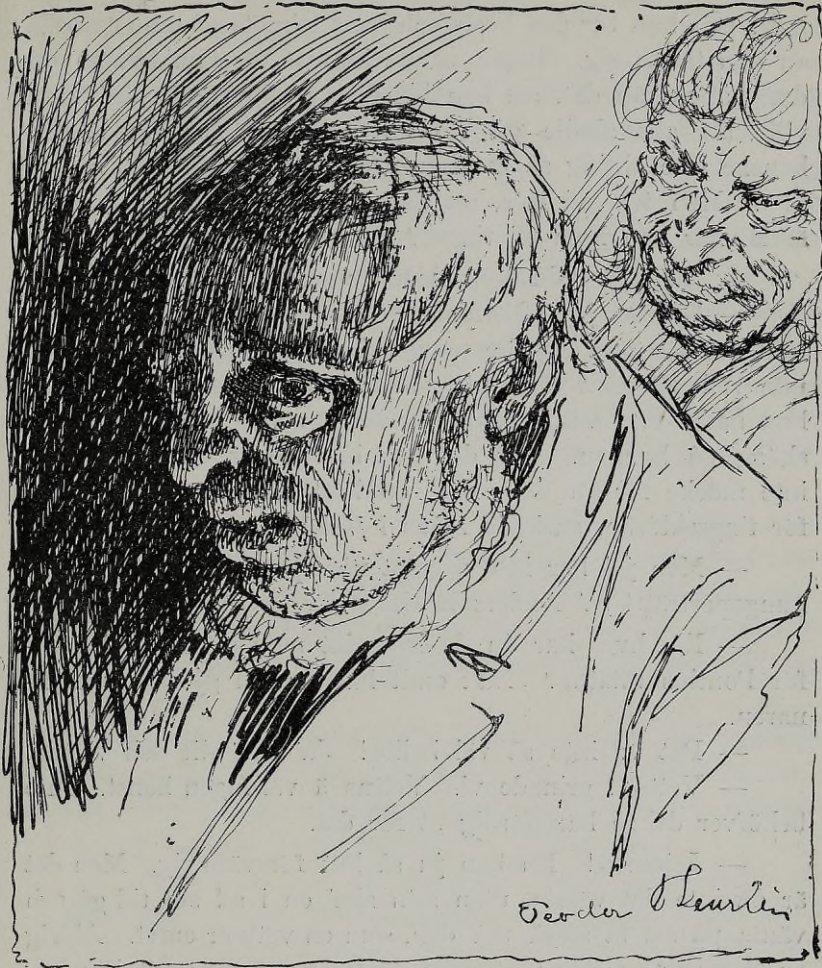
På söndagen satt han i kyrkan och suckade, som om skeppundtals synder tråkat honom öfver bröstet. Tisdagen därefter gick han på auktionen i Kramsäng och såg ut som hans stutar hade fått den här mjältbranden eller åtminstone som om hustru hans hade blifvit nedlagd i den galopperande lungsoten, och kvällen efteråt satt han i Stulebo kvarnkammare tillsammans med mej och tre eller fyra andra karlar och spottade i spiseln och skrufvade sig på bänken precis som en karl, som befarar och befruktar att få smörj på hemvägen.

— Hva' går åt dig, Anders, ä du rädd, att ja' ska' tulla för styft, när ja' håller din hafre på kvarna? sa' mjöl-naren.

— Ja, hva' hunden går åt dig, karl! Du har vankat omkring i flera dar och sett ut som en förskrämd höna! inföllo vi andra.

Anders suckade, spottade och såg så misskundlig ut, att det var riktigt rörande.

— Jo, go'vänner, för mig ä' dä' illa ställdt och Gu' vet hur det kan barka i väg te' sist. Ja' ska' inför tingen den 31 i denna månad!

Hvad går åt dig Anders?

— Nå, det var värre. En går dit i dagningen som en fri och rejäl karl, men på kvällen kanske de köra in en på häktelset, — utlät sig Måns i Gölen.

— Men då får en väl lof att ha gjort nå't så kalladt urbota lell! inföll jag.

Bland sockenkungar.

— Nä, gubevars! Jag kände Per Israelsson i Hags-hult, och han var den bästa och mest te'mötesgåanne mänska en kan tänka sig. Ingen skulle kunnat förevita honom ett dugg annat än det, att han kanske var lite fortfärdig. Han ville, att allt skulle gå i ett huj, och därför gjorde han kanske inte allting så rasande väl. Inte var det nå't urbota inte. Men tror ni inte, att han fick tre års fästning för'et ändå, när han kom te' tinget?

— Nu ljuger du igen, Måns, menade vi.

— Ljuger ja'! Nänämen! Per Israelsson tog sig en höst för att göra sig lite pängar i sin fattigdom. Han hade inte råd att göra dom utå annat än tenn, stackarn. Men han hade efter vanligheten för brådt och glömde sätta helskägg på kongen. För det fick han tre år, så det fordras inte möcke för att fälla ikull en karl, när han kommer in-för tingsskifvan, suckade Måns i Gölen.

— Men ja' har inte myntat nåra pängar eller förfalskat kungaporträtt! sa' Anders Karlsson.

— Nå, hva' har du då krånglat med efter du ska' in-för Pontius Pilatus? Nå't ondt har du väl gjort! lät mjöl-naren.

— Det är inte så väl heller! Ja' ska' dit och vettna.

— Vettna! grinade vi. Vettna ä väl ingen konst. Inte behöfver du se hängfärdig ut för det.

— Jojomen! En kan ju så lätt försvära sig. Men det är då inte det värsta, utan se'n ska' en i all sin tid gå och vänta på att få stryk utå den, som en vettnar emot. Aldrig en dag går en säker, stönade Anders och ville gråta i kvarnkammarn.

Ni kan inte tänka er, hvad det gjorde oss ondt om karlastackarn. Ty han hade ju verkligen rätt uti det han sade.

Och så bådo vi honom vackert och väl att tala om sin sak från början till slut, på det vi möjligen skulle kunna grunna ut något sätt att råda och hjälpa honom. Och det

var verkligen, såsom ni ska' få höra, ett ledt mål han kommit uti.

Bengt Nilsson i Fagerhult och Sven Kask i Österäng hade alla da'r varit de bästa bussar i kristenheten. Det var knappt en fjärdingsväg mellan deras hemman, och förty hade de ett beständigt hopahang med hvarandra. De skrefvo på banklån för hvarandra, och när de behöfde pängar dess emellan för något särskildt momang, så svängde de ihop växlar och delade beloppen. De bägge karlarne voro såsom ett. De lånade ärjkrokar och vagnar och järnspett och flåhackor och snus och bränvin af hvarandra, men kommo aldrig i gräl. Och om Kaskens hustru blef kaffelös, så behöfde hon bara smita ner till Nilssonskan i Fagerhult för att bli hulpen ur trångmålet.

Det rådde med ett ord en obeskriflig vänskap mellan de bägge fjärdingsbönderna. Bengts hustru hade flera hundratals gånger åkt med Kasken till sta'n och sålt smör, eftersom Kasken hade häst, hvilket Bengt inte hade, och många tjog gånger hade de inte kommit hem förr än sent om kvällarne.

Men aldrig hade det fallit hvarken Bengt eller Kasken in att skälla och vara svartsjuka för det. Så gick det i många herrans år, och ingen kunde ana att Bengt i Fagerhult och Kasken i Österäng skulle bli okontanta.

— Men i år ha de blifvit de värsta dödsfiender på jorden, och i detta momang skulle de inte ha' något emot att se hjärteblodet rinna ur hvarandra, suckade Anders och snöt sej.

— Kom den förhärdade svartsjuka' emellan? sporde vi.

— Nej, men saken var den, att Bengt i julas sa' till Kask: »Vi, som ä så bra bussar och ha' så möcket annat hopahang, vi kan gärna promenera på tidningen te'sammans, och så kan mi flicka ta' hem henne, när hon går hem ifrå' skolan. Så läser ja' först, och så hämtar du henne här. Det blir ju billigt och bekvämt.»

— Dä' har du djädrans så rätt i, svarade Kasken.
Därvid blef det också.

Kasken och Bengt salade ihop pängar och läste tidningen och Bengts flicka tog hem henne om lördagskvällarne, när hon vankade från fortsättningsskolan.

Men det blef inte galet, förrän de börjat med den ordningen.

Kasken, som var vurmer på läsning, kunde förstås inte styra sej tills Bengt hade traggat igenom bladet, utan han kom ibland på tisdä'n och aldrig senare än onsdä'n upp till Fagerhult för att hämta avisan.

Och då kunde det ofta hända, att det fanns två eller tre spalter i henne, som Bengt inte hunnit se igenom, hvilket förargade honom rysligt. Han tyckte, att han blef lidandes på't så mycket mer som Kasken ju fick ha' samlingen och när som helst hade tidningen att ögna uti. Bengt tyckte, att Kasken var för bråd på't och trodde, att han inte unnade honom den valuta af tidningen, som han hade rätt till. Och när det gått en tid, blef sinnet så förändradt hos Bengt, att han aldrig kunde se Kasken komma på vägen åt Fagerhult, utan att det klack till i bröstet på'n.

— Siså, nu kommer det kreaturet igen för att ta' tidningen ifrå' mej. Han unnar mej aldri' läsa henne te slut! mumlade han.

Ibland kunde han i vredesmod säga till Kasken:

— Du får vänta ett par dar. Ja' har inte läst henne än.

Men då blef Kasken alltid rasande och gormade:

— Du har ju haft hele sönda'n på dej te å läsa.

— Söndan! Tror du, att ögena' stå' bi te' å läsa bå tidningen och »vangelet!» röt Bengt te'baks. Och så blefvo de ordkastandes och bittra emot hvarandra.

Så en kväll, när Anders Karlsson gick förbi Fagerhult en stund efter sedan det skymmat, fick han se, att ett ljus fladdrade och flaxade därinne. Ibland flammade det nere vid golfvet och ibland uppåt taket. Anders tyckte rent att

det såg ut, som om elden varit lös i stugan och ansåg sig skyldig att gå in.

— Och det var min olycka, suckade han.

Ty när han kom in, fick han se Bengt med en ljusstump i näfven springa omkring som en tosing och lysa i alla vrår, ilsk som en bålgeting, medan Kasken satt på en soffa, och svor och skällde.

— Hva' står på härinne? hade Anders frågat.

— Åh, den evinnerlige drummelen har vräkt bort tidninga och ä inte människa te å' hitta henne. Men ja' går, förbaskingen, inte ur fläcken, förrän jag har henne i handom, för innan ja' lägger mej vill ja' veta, om den usle fransosen har hämtat Drefusen ifrån Djäklaön! skrek Kasken.

Bengt kröp än på händer och fötter under sängar och soffor och dammade och klente ner sej, så att han såg ut som ett kreatur, än klef han upp på stolar och glodde på hyllor och skåp samt var så altererad och ursinnig, att han gång på gång drumlade ner och slog vidöppen i golfvet. Men tidningen hittade han inte.

— Nu ger ja' letandet attan! Du får tåla dig, Kask, och ett tidningsbla' ä väl inte hela världen heller! sa' han till sist och satte ifrån sig ljuset.

Men då blef Kasken besatt och knäckte till att hojta och stampa i golfvet för tidningens skull, och innan vi visste ordet af blef han så desperat, att han nappade en stol och slängde den emot spiseln, så att benen foro åt ett och styret åt ett annat håll.

— Jaså, du gör hemgång på köpet! Då åker du ut och det i ett enda tempo ändå, rasade Bengt. Och så flögo de ihop såsom ett par racetuppar.

— Gu'vet hvem som var värst eller hvem som gaf eller fick den mesta stryken. Men ledt såg det ut. Ibland stodo de på benen, ibland rullade de på golfvet, ibland voro de vid dörren och ibland framme vid skeffanjereren. Men till sist fick jag höra Kasken gifva till ett illvrålande, och när ja' då titta efter, såg jag, att Bengts käring böstade honom

i synen med grytslefven, som var full med het gröt. Karlen blef precis som en stolle och skenade ut som ett jehu ända bort till brunnen, där han rände ner hela skallen i vatten-

»Då ska' du ut å' dä' i ett tempo ändå.»

hon. Bengt hade näsblo' och tedde sig som ett vilddjur. Bord och stolar lågo i en hög på golfvet, och käringen fräste därinne som ett katta.

— Och nu ha de stämt mig te' vettne bägge två. Kasken påstår, att ja' ska' vettna om, hur han blef fördärfvad af gröt, med hvilken käringen ville förgöra ögon på'n, och Bengt säger, att i fall ja' inte vill försvärja mej, så måste ja' vettna, att Kasken gjorde hemgång. Hur i alla tider ska' ja' nu vända mej, för denna sak är så invecklader, att ja' nok inte kommer ifrån'et med mindre än att ja' svär bort mej. Kan ni inte ge mej ett råd, karlar? slöt Anders och torkade tårar ur sina ögon.

Men vi kunde ingenting säga, utan sutto och grunnade och glodde in i elden, som brann i kvarnkammarispiseln.

När vi så suttit en god stund, sa' slutligen Måns i Gölen:

— Gu' hjälpe dej Anders! Jag åtminstone sir inget ljus i den saken och förstår inte, hvem du ska' vittna med eller emot. Du får lof att slingra dej och göra dej dummer och låtsas, att du är glömsker och döfver och andesvager.

— Ja, dä' ä' nok inte annat att göra, äss ja' ska' kunna rädda min själ, suckade Anders Karlsson.

Ryttarbragder.

Så snart några kavalleri- och artilleriofficerare ridit en del mil i ett sträck och lyckats fördärfva åtskilliga smalbenta jakthundslika hästar med galla i bakhasorna, så skrifves det under veckor en oerhörd massa granna saker om dessa bragder, och tidningarna ställa till och med ut referenter här och där vid de vägar och stigar, öfver hvilka kappridten företages.

Men i alla fall är det ju, när man tänker rätt på saken inte så fasligt mycket att göra väsen af. Ty att officerarne kunna rida och sporra och ta' knäcken på hästar, det är ju något, som hör till deras yrke, och därtill ha' de ju blifvit födda och uppfostrade ifrån begynnelsen.

Men när karlar, hvilka blifvit fostrade för stilla och saktmodiga yrken, för andliga strapatser, när män, hvilka tränats icke i ridhus och gymnastiksalar utan i studerkamrar och sakristior samt utan föregående öfning och utan den ringaste afsikt att vinna människopris och lagrar, likväl åstadkomma underbara ting i ryttarväg, då är detta verklig en någonting, som i mitt tycke förtjänar att granneligen beskrifvas.

Sportlitteraturen har förevigat minnet af mångfaldiga gentlemänryttare och jockeyer, hvilka dock icke ridit besattare och vådligare än kyrkovärden i Rasmusbo och komministern i Sutaryd.

Därför anser jag det vara på sin plats och i sin fulla ordning, att jag icke låter en större allmänhet sväfvä i okunnighet och mörker rörande dessa personens ryttarbragder, ty de äro öfverträffade och märkliga.

Om berättelsen om dem möjligen kunde mana andra kyrkans män till att efterfölja dessas exempel, anser jag mig rikligen belönad för min möda.

Det var som så, att kyrkovärden och jag en dag vid midsommartiden kommo gåendes fram åt vägen mot Rasmusbo kyrka.

Kyrkovärden hade varit ute och kräft folk räntor, ty han hade inteckningar till höger och vänster. Men eftersom man just inte haft några pänningar till honom, hade man i stället spenderat tappert med kaffegök och könjak och frukostsupar på'n, så kyrkovärden var lifvad och upplagd samt i den stämning, att han skröt och skräftade öfver sitt hiskliga mod och sin rysansvärda styrka och vighet.

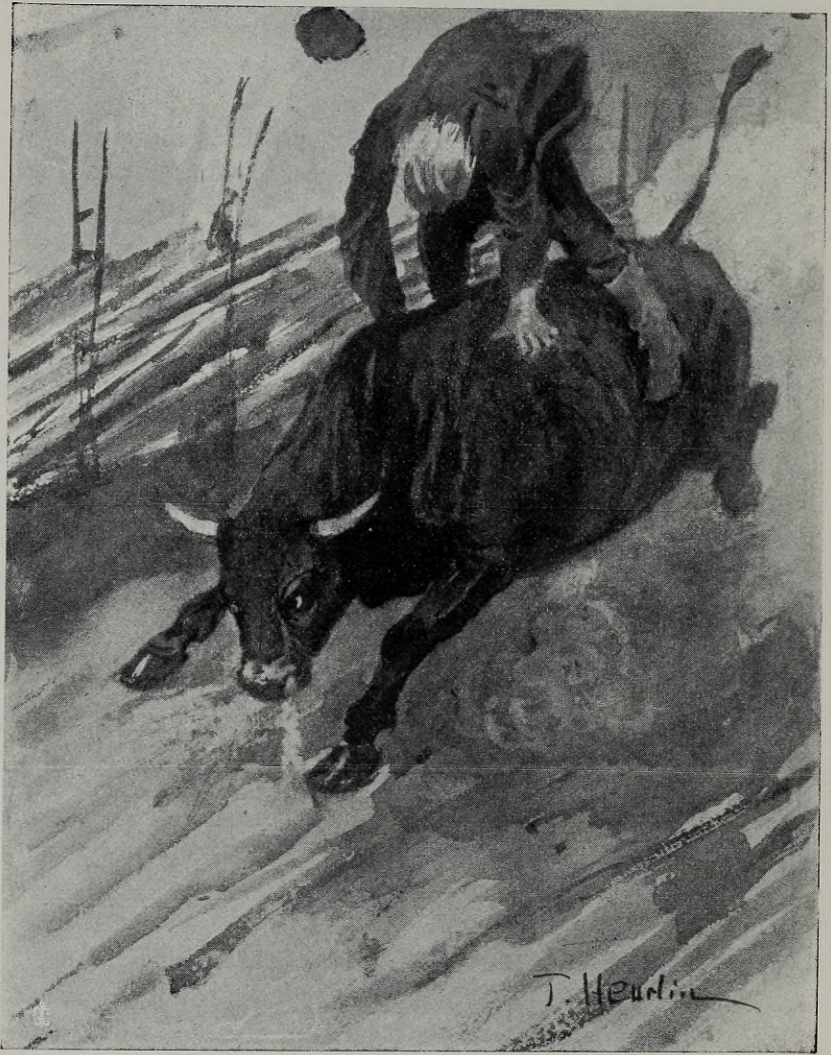
— Vi få allt akta oss för prostens tjur, som lär gå här i hagen! Han ska inte va' att leka med, och dä' är unnerligt, att han bara få gå lös vid en allmän väg, sa' jag rätt som vi gingo

— Prostens tjur! Tvy sjutsingen! Dä vore väl, om han bara komme och åbåkade sej, så skulle jag min själ snart lära honom veta hut, inföll kyrkovärden och tog på sig en myndig och skräckinjagande min.

Rätt hvad det var uppenbarade sig också tjuren och glodde och vrålade och ristade med ena hornet i marken samt skrapade med framfoten, så jag lagade mig i ordning att likt en annan Zakéus krängla upp i en ek vid vägen.

Men den sabla kyrkovärden gick minnsan i sitt bränvinsmod emot vilddjuret, och hur han slängde sig, fick han fast i svansen på'n och snodde densamma omkring en liten björk.

Tjuren blef häröfver både snopen, ledsen och förargad och slutligen ilsk. Men han kunde naturligtvis icke komma ur

»Kyrkovärden flaxade upp och ned.»

fläcken, ty han var en stor kavaljer och rädd om sitt utseende, hvadan han inte ville rycka af sig svansen för att komma åt kyrkovärden.

— Håll här ett grand, mens jag klifver upp och rider på'n, så ska' du få se, hur grundstukad och beskedlig och flat han blir! sa' kyrkovärden.

Och jag hade inte bättre vett, än att jag grep fast och höll i det yttersta af den kring björken snodda svansen. Under tiden krånglade sig kyrkovärden stönande upp på tjuren och satte sig såsom en ryttmästare på'n. En ståtlig och osedvanlig syn var det.

— Håll bara fast, så ska' vi kujonera honom och ta' illvetet ur honom! förmanade kyrkovärden och sporrade tjuren i sidorna med stöfvelklackarna och böstade honom i ljumskarne med kyrkokäppen såsom den värsta jokey.

Härunder blef tjuren så pass arg och altererad, att fradgan yrde om munnen på'n och jag trodde att han skulle dö.

Då blef jag rädd och släppte svansen, som i ett ögonblick ringlade sig af björken.

Och nu startade kyrkovärden.

Aldrig har en människa sett så ridas.

— Bu-u-uh! röt den ädle tjuren och flög af som en orkan åt prästgår'n till, medan den ärevördige kyrkovärden flaxade upp och ner på ryggen på'n, föga olik en hösäck.

— Bu-uh! tonade det öfver hela nejden, och knappast lägre tjöt kyrkovärden efter hjälp.

Jag själf bäfvade.

Men tjuren rusade hem, och då han icke kunde komma in i ladugården, sprang han hit och dit samt barkade till sist in i trädgården.

Rabatter ramponerades, blomstergrupper ödelades, och när prosten kom ut och fick se, hur hans egen tjur, riden af hans egen kyrkovärd, huserade, kände hans bestörtning, förvåning och förbluffelse inga gränser.

En sådan syn får väl en präst också sällan se.

Omsider fick tjuren ögonen på en berså, tät och lum-mig, och utan tvifvel menade han, att han genom att rusa in uti den möjligen skulle kunna sopa af sig ryttaren. Dit

for han äfven af. Och där var målet, där var gränsen. Kyrkovärden förlorade balansen i bersåns öppning, hyfvades från sin plats af några grenar samt dängdes midt upp på det där dukade kaffebordet, hvilket krossades och tillintetgjordes, medan tjuren glad och lättad stack i väg genom motsatta öppningen.

Hvilka ord, som därpå växlades mellan prosten och den i grädde, socker och sönderslagna koppar drucknande kyrkovärden, har jag aldrig fått veta.

Men jag trotsar hvilken kyrkovärd som helst i universum att göra denna manöver efter.

Hvad komministern i Sutaryd beträffar, så hade han en dag köpt sig en gammal kasserad husarhäst samt öfvade sig då och då i ridt. För motions och vederbörlig spåknings skull.

Så fick han en dag för sig, att han skulle rida ned till Skumpaslätt och hålla sig i skogskanten för att åskåda husarernas exercis och ridning och dymedelst söka inhämta något. Och det gjorde han.

Men när ryttmästarn vid ett tillfälle lät truppen hvila, då den stod uppställd på linie, fick han oförhappandes syn på pastorn samt kände bums igen den gamla nummerhästen.

Ty ryttmästaren hade reda på hvarenda häst lika väl som på hvartenda fruntimmer i hela orten.

Ögonblickligen for skam i den sabla ryttmästarn och så lät han blåsa en piffig signal.

Nu vet man, att när en gammal nummerhäst får höra en sådan signal, är det som om hin onde själf finge makt med honom.

Innan pastorn alltså fick tid att blinka, rusade hans häst af som en raket och ställde upp sig på skvadronens högra flygel. Det hjälpte inte, hur den arme prästen stretade och drog i tyglarna.

Men så fort den syndfulle ryttmästaren väl fått se den nye husaren och flygelmannen på rättan plats, kommenderade han svängning åt vänster.

Ni kan nu tänka er, hur de fingo rida på den högra flygeln, särskildt prästen, som var allra ytterst, ty den gamla hästen stod inte att hejda. Han höll rättningen och låg som en rem utefter heden med prästen på sin rygg, och rundt gick det som en svirra.

Husarerna blefvo förfärade och bleknade, när de helt plötsligt på flygeln fingo se en präst rida såsom en ond ande, utan att de kunde begripa hvärifrån han kommit. Hela skvadronen höll på att få dåndimpen.

Men prästen grep sin häst om halsen och hängde med ända tills det gjordes halt. Men då lomade han af och syntes ej mer.

Han bedyrade sedan vid änglar och härskaror och profeter och kyrkofäder, att han icke vidare ville deltaga i någon skvadronsexercis.

Gjorde han i alla fall icke sin sak så bra, att jag vill se den präst i synen, som gör det efter?

Ja, här finnes många, som fått stora och indräktiga pastorat för mindre och lättare bravader.

Västragårds guldbryllup.

En oktoberdag vordo bå' jag och ett par andra karlar bjudna till Salomon och Inga i Västragård på kaffe. Vi blefvo snopna lite till mans, ty vi kunde inte begripa hvad som tog vid Salomon, som slog sig lös midt i sökneveckan och ställde till kalas vid den tiden på året, innan man ju har slaktat och då sofvelbaljorna bruka vara tomma.

Och för resten har man därtill de förhårdade tjänstehjonslönerna att lägga ut just i de dagarne, så man har minsan allt annat att tänka på än kalas.

Salomon och Inga pläga heller inte bravera med bjudningar annat än någon gång i juldagarna, så vi undrade och undrade hvad som egentligen kunde vara på färde i Västragård.

Men belättna va' vi i alla fall, ty dels tyckte vi, att det kunde vara roligt komma ut ett grand, och därtill visste vi, att det skulle komma att gå hedersamt till hos Salomon, ty ska' han bära sig vid och göra ett gästadud, så gör han det på folkavis, och en hustru har han som är en riktig dunderkäring och herradon, rätt så gammal hon är. Jaha, Salomon själf är håller ingen spädgris, fast han inte egentligen ser ut som en Metusalem och än i dag inte drar sig för hvilket arbete som hälst.

Nå, vid sagder tid kommo vi upp till Västragård, där det såg hundingen så pyntadt och reputerligt ut, som det dock alltid gjort och gör för resten.

Men nu var där riktigt helgdagsgrannt. Hvarken vagnar eller potatishäckar eller annan bråte syntes på gatubacken och midt framför förstugubron låg en stor granrisvase, hvaruti vi, förstås, skulle ansa af oss om fötterna.

— Hit måtte komma bå' klockare och präst! lät Danjel i Fageräng, när vi stodo och stampade i granriset och gnedo fram och tillbaks med stöflarne långt sedan dessa voro så rena som ett fruntimmershjärta, såsom man ju alltid förresten gnider och skrapar för att visa sig kruserlig och kalasvan.

— Ja, dä sir, min själ, inte bättre ut! suckade Magnis i Stenåsen.

Därpå gingo vi in och hälsade: Gu'ssfre!

Mycket folk var där inte och egentligen inte heller några gamla hjonelag, utan fastmer unga och medelålders människor. Salomon var finkladd, nyrakad och blank i synen som en apostel, och Inga stultade omkring i svarter klädning och ett hvitt förkläde utaf sockerduk.

Rart var där. Allting var ställdt precis som efter vattenpass, för ett större ordningsfolk än Salomons i Västragård finns inte.

Ja, där är till och med så rasande nogställdt i stugan, att en inte en gång vet hvar en ska' spotta, hvilket är svårt för dem, som nyttja snus eller tobak.

— Välkomna! Å tack för ni velle gå hit! hälsade Salomon.

Så satte vi oss på stolar och på soffor samt undrade hvad här skulle bli för slags bjudning. Fruntimren knäppte ihop händerna i sina sköten, hällde på hufvudena och krängde med ögonen. De visste synbarligen inte antingen de skulle lägga an begravnings- eller barnsölsminen, utan de sutto och sjåpade sej och hviskade, snöto sej och myste med munnarna samt försökte att se heliga och rena ut, hvilket gick dåligt för dem. Vi kände dem för väl.

Så, serradö, kom kaffet in med åtta olika slags dopp till, så en visste knappast, hur en skulle reda sig med kakhögen. För fruntimren går sådant lätt, de ha' ju sina sköten att lägga uti. Men för en karl, som sitter på en stol fjärran från ett bord, har det sig ett grand svårare att reglera kakorna.

Rätt hvad det är ramlar ju en bulle och rullar hän öfver golfvet. Hur i hundan ska' man komma efter honom när man sitter med koppen i näfvarne och en stor kakhög på hvart knä?

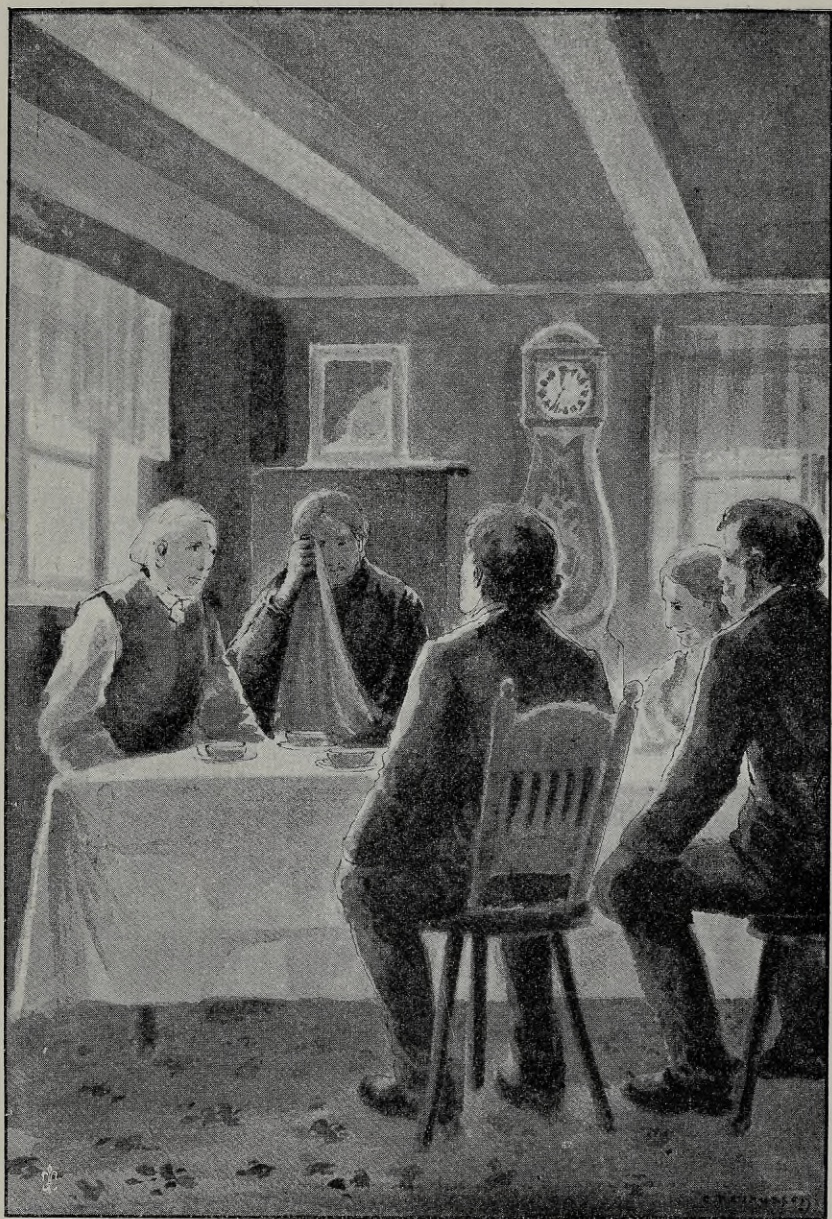
Nå, efter mycket slit och mumsande fingo vi i oss kakorna, och när vi satt ifrån oss kopparne samt bänkat oss igen i väntan på påtåren, började Salomon harkla och svälja precis som folk göra, när de tänka till att hålla tal.

— Kom hit Inga! sa' han. Och gumman gick och satte sig bredvid sin gamle Salomon framme vid chiffonieren.

— Här är nok fråga om inbördes testamente! hviskade Danjel.

— Eller om hemmanshandel mä' unnantags förmåner! genmälte Johannes i Galtås.

Fruntimren hade tydligen för sig, att där skulle göras bön, ty de ruskade kaksmulorna från sina kjolar, knäppte tillsammans händerna kring sina näsdukar samt knepo ihop munnarna, så att dessa sågo ut som skrynkliga strutar, såsom fruntimmer ska' göra på bönemöten.

Bland sockenkungar.

Allesammans väntade vi på hvad som komma skulle, ty det syntes på Salomon att något var å färde.

Då lät han upp sin mun och höll tal:

— I dag, sa' han, är det skam te' sägandes jämt på dan inte mer och inte mindre än femti hela och runda år se'n Inga och jag sto' på den heta stenen och gifte oss!

Fruntimren började så småningom lipa, men vi karlar hviskade emellan oss:

— Kors, där sir en hur länge en man ändå kan stå ut. Tänk så underligt.

— Och så — fortsatte Salomon — har ja' bedt er hit för att på denna da'n tala om för er, hur Inga och jag började vårt hjonelag. I vår tid, när folket fördärfvar sig och sin framtid med att ha' så stora fordringar på lifvet, kan det kanske lära er, som inte gått så värst långt på vägen, ett och annat.

— Dä' kan, gunås, behöfvas Salomon! inföllo vi och vordo än mer nyfikna.

— Jo, när Inga och jag i da' för femti år sen gifte oss, hade vi hyrt förstukammar'n nere i Snufvebo. Men vi ägde inte ett dugg att möblera'n mä'! Vi hade inte mer än Ingas gamla kista, som hon fått utå moster sin.

— Dä' va allt bra' klint! inföll Danjel.

— Vesst var dä klint. När vi kommo ifrån prästen och va' vigda, satte vi oss på kistan och åto lite fläsk och brö', som Inga fått utå sitt förra husbondefolk. Dä var vår bröllopsmåltid. Men den smakade godt likaväl, bättre än risgrynsgröt tyckte vi då. Så sutto vi och åto och grunnade och sa' inte ett ord. Men när vi slutat och tackat Gu' för maten, dängde Inga te' mej i röggen och sa: »gack nu ut i böjden, Salomon, och försök å få låna en gammal säng eller en soffeskrump! Mins du dä' Inga?

— Jojomen! lät denna. Och så tittade de gamla så godt på hvarandra, så det liksom sken efter'et i stugan.

— Herren hjälpte mig och folk var beskedligt. Jag fick låna en soffa i Gölsebo, två träpallar i Skåperyd, och ett litet bord i Mjöhult.

När jag se'n kom hemknekandes med det där efter Mjöhulta enbetsstut, hade Inga varit på sitt håll och fått en hel del hon också. På ett ställe hade de stuckit till henne en stekpanna, på ett annat en gryta och en gnista fläsk. Hos klockarns hade hon fått låna ett täcke och två råghalmsbukor så vi fingo oss den raraste brudsäng, som man kan drömma sej. Ja, när sola i da' för femti år se'n gick i skog, hade Inga och jag alltså lite utaf hvarje. Vi tyckte rent af, att vi va' rika och hade det fint, för intet på jorden kan måla upp och förgylla saker och ting så, som kärleken i ungdomstid. Och så glada vi voro den kvällen, Inga och ja', att vi bestämdt gått en polska i Snufvebo förstukammare, om den inte varit så förskräckligt liten.

Men da'n därpå började vårt gemensamma dagsverke. Jag laggade af åt mitt håll och Inga åt sitt. Hvad vi knogade ihop om dagen, det drogo vi till det gemensamma boet på kvällen. Vi voro som ett par fåglar.

Året efteråt kunde vi tagas med ett törp och sätta upp med ko. Några år efteråt var jag karl att arrendera ett fanjunkareboställe. Och när vi varit ihop i fem och tjugu år, hade vi dragit te'sammans så pass, att jag vågade mej på att köpa det här hemmanet. Jaha, då' är tjugufem år se'n dess, -- och i da' har jag med Guds hjälp löst den sista in-teckningen. Därför ville ja' att ni skulle titta hit och hjälpa mej tacka Gu', hvilken i femti års ti' va'rt så nådig emot oss stackars skråar, som inte ens hade en egen pinnsoffa att lägga oss i, när vi gifte oss! slöt Salomon och drog högra tröjarmen öfver ögonen. Inga snöt sig i det hvita förklä't, hvilket väl var oriktigt. Men hon kunde synbarligen inte hjälpat.

Vi gäster blefvo också allvarsamma. Salomons ord gáfvo oss mycket att tänka på. Vi visste inte hvad vi skulle säga, och därför sutto vi länge tysta och tittade i golfvet.

Men till sist klef Danjel fram och tog de gamle i händerna.

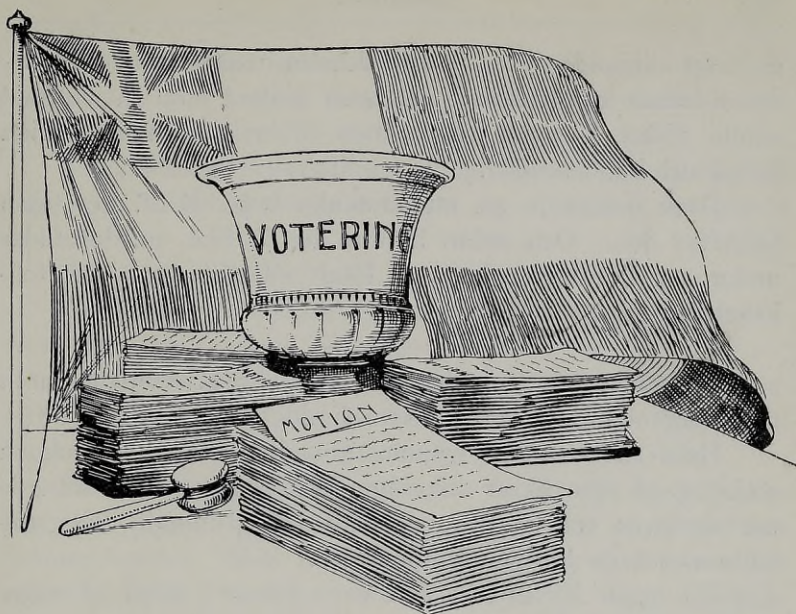
— Dä' är inte så värst underligt, att det gått er väl i världen. Ni började i ödmjukhet och i rätter ända. Neri-från och uppåt går den säkraste leden! sa' Danjel.

— Och när två troget gå densamma sida vid sida och stötta och stödja hvarandra och inte ta' ginvägar eller bukta, så nå de målet! inföll Magnis i Stenåsen.

— Amen! inföllo vi andra, för vi hade ingenting att lägga till. Och »amen» är ett bra ord i så fall. Sen hand-slogo vi allesammans med de gamla och klappade dem på axlarne. Därpå undfingo vi två påtårar samt drogo om-sider dädan. Men det voro vi öfverens om, att vi aldrig varit med om bättre gille än guldbröllopet hos Salomon i Västragård.

— Där vankade inte brännvin, dä förstås, men vi fick allt visdom utå Salomons tal lät Magnis, när vi gingo åt våra hemhåll.

— Och ja' sörjer inte öfver det bytet, för di får säga hvad di vill, så är visdom hunden så mycket för mer än bå' brännvin och schwensker rom! genmälde Danjel och lade in en viss skärpa i rösten.

Lockout.

Just nu har jag för afsikt att tala om någonting lärorikt och någonting som kan gifva sparsamhetsvännerna inom riksdagen ett utomordentligt bra uppslag. Jag skall gifva dem idéer till motioner, som ska' låta tala om sig i hela den civiliserade världen, till motioner, hvilka därest de med allvar och kraft drifvas igenom skola lösa en hel del af den sociala frågan och med ens krossa all byråkrati i hela landet.

Detta låter ju någonting, sa' han, som trampa i klaveret. Det förundrar mig blott på denna stunden, att ingen af riksdagens andra snillen, att ingen af de politiska stjärnorna af första eller andra ordningen, att inte ens något af

de högt skinande ljusen på Stockholmsbänken någonsin under tidernas lopp kommit på dessa tankar, utan att de först skulle födas hos det enkla men öfver all höfva kristliga folket uti Fånö socken.

Dock det är ju så, att en tanke föds till lif, när tiden behöfver den. Och sedan kvittar det ju lika, om den födes under en hundskinnshätta i Fånö eller under en sextonkronors »stukis» i Stockholm.

Ja saken var den, att det under hela eftersommaren rådt sorg och stort bekymmer i Fånö.

Hela skördeanden igenom gingo gubbarna i socknen omkring på sina åkrar och sågo, slokörade ut. De hängde ner skallarne och runkade på dem och grunnade och grunnade så att de kunde sig fördärfva.

De sörjde likväl icke och voro ledsna i följd af några ogynsamma skördeförhållanden. Ty de hade fått stor välsignelse af både korn och kärna.

Nä, gubevars. De hade fått fullgod skörd, och när nu för öfrigt alla landtmannaprodukter, undantagandes kaffe, stiga så besattandes i pris, borde ju Fånöboarna egentligen gått och trallat på sina tegar eller dansat polska och varit som folk.

Men det gjorde de inte. Utan de bara suckade och stönade och menade på, att landets författningar voro sådana, att de rent af fördärfvade riket i längden.

Hvad var det då, som på det viset tryckte Fånöboarnas sinnen och jagade dem till förtviflans branter?

Joho, godt folk, det var inte mer och inte mindre än det, att de omsider kommit underfund med, att deras småskollärlarinna tjänat församlingen uti fem år, och att hon nu hade rätt till — femtio kronors ökning å lönen.

Det var detta, som prässade de stackars Fånöboarna till marken. Hvar de gingo och hvar de lågo, sutto eller stodo, på fält, i loge, i bönehus eller hos sina kvinnor, jämt och samt red dem lärarinnan och de femti kronorna såsom en mara.

— Allri' ä' dä' annat än te' å kasta ut pänga te' onötta! suckade de och brydde sina hjärnor, huru de skulle kunna komma ifrån saken.

De skickade deputationer till lärarinnan och sporde, om hon inte ville vara tålig och låta sig nöja med det gamla arvodet.

Men det ville hon inte.

— Allting ä' dyrare nu och jag behöfver mitt! svarade hon.

Då blefvo Fånöboarna rasande i sina sinnen och öfverlade, om de inte kunde komma på henne med något fel i lära och lefverne. Men inte håller det gick för dem.

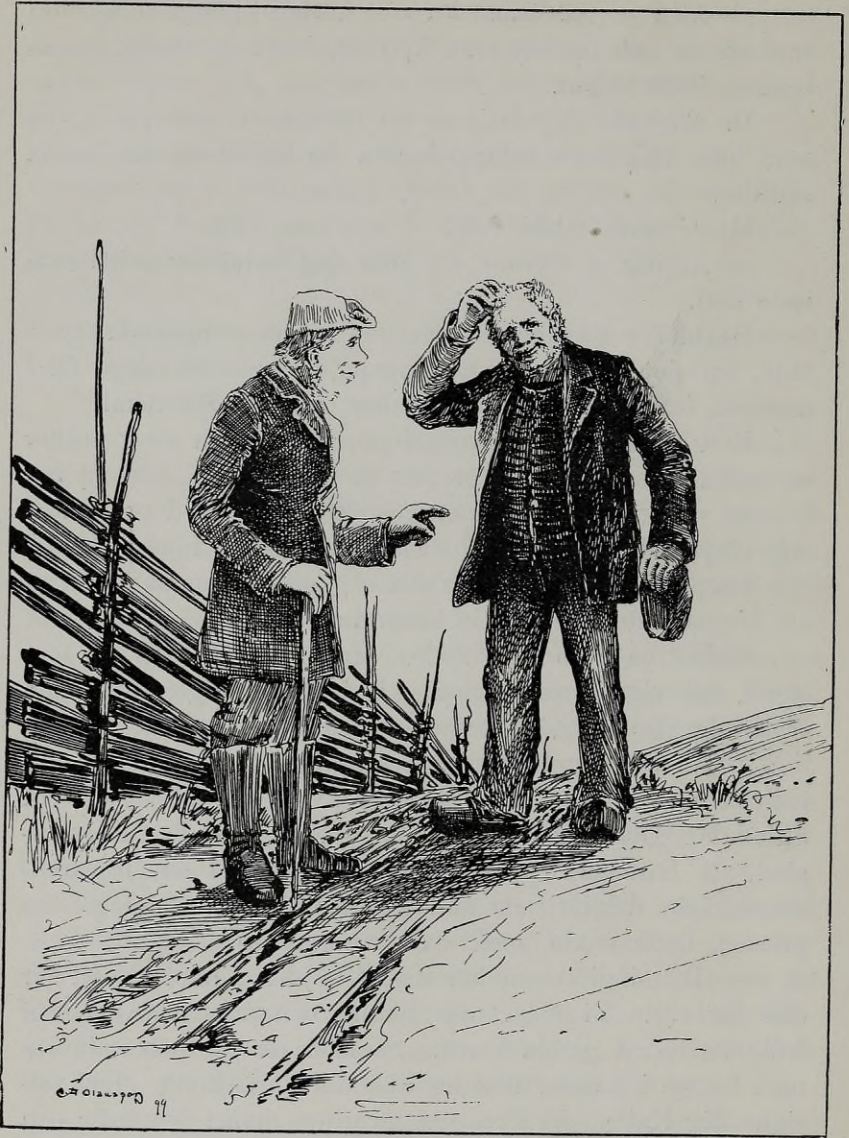
Rätt så kristliga de voro, legde de till och med pojkar att söka kyssa henne för att få något att sprida ut om hennes vandel. Men hon slog omkring sig med parasollen och värjde sig kvinnligen mot Fånöpojckarna. Inga upptänkliga knep hjälpte alltså, och det såg djädringen så mörkt ut att kunna rädda de femtio kronorna.

Gubbarna voro förtviflade. Men när då nöden var som störst, fick skolrådsledamoten och friförsamlingsmedlemmen Kalle Bengtson, ett, tu, tre en lysande idé.

— Vi säga upp henne; församlinga ä' ju inte vigd vid henne te' evig ti', tänkte han en kväll, när han gjort sin aftonbön. Och när han fått den tanken, blef han så skroflad, att han höll på att krevera samt gaf sig ingen ro förrän han delgifvit de andra ledamöterna, undantagandes prästen, detta enkla, men verksamma knep.

— Den ingifvelsen har du af höjden Kalle! Vesst går dä' för sig! Vi säga opp henne och annonsera platsen ledig med den gamla lönen. Så få vi en ny och reda oss med henne i fem år tills ho' ska' ha' förhöjning. Gu' välsigne dig Kalle. Vi byta om lärarinna hvart femte år och behöfva på det viset alldri öka nå'n lön. Hej, dä' var knepet! Utå' höjden ä' dä' kommet!

Och skolrådet, undantagandes prästen, var såsom pånyttfödt.

Vi säga upp henne, sa' Kalle . . .

Jaha, mina vänner, när tiden var inne, drefvo de igenom, att lärarinnan, den arma, som i fem år släpat med deras

illbattiga och föga snillrika afföda, blef uppsagd från platsen.

De öfverröstade prästen, annonserade tjänsten ledig, och jublet var stort uti Fånö socken.

Kan man tänka sig mera knifviga gubbar?

Men ett litet spektakel hände dem ändå härutinnan.

När tidningen, i hvilken deras annons infördes, sände sin räkning, hade de misstagit sig inne på tidningsexpeditionen om annonsens rubrik. De hade väl tittat på fel rad i annonsboken kan jag tro, ty i räkningen stod sannerligen:

»Skolrådet i Fånö.

Dbt.

An. Annonsering efter en racetjur 6:50 »

Hvilket gjorde att Fånöborna trodde, att redaktören efter vanligheten blifvit besatt af en ond ande. Men prästen log i sitt apostoliska skägg.

Nå, hvad finnes det då för lärorikt i denna historia, och hvad gagn kunna riksdagens sparsamhetsvänner hafva af densamma? frågar ni.

Jojomen, det finnes minsan mycket att stanna för i den här texten.

Inom vårt arma betungade land härjar, gunås, en hejdundrande skock tjänstemän, hvilka efter vissa snabbt flyende års förlopp ska' ha' ålderstillägg, di kallar't.

Skulle man då inte kunna göra med dem såsom de kristliga Fånöborna gjorde med sin småskolelärarinna, när hennes år voro fullkomnade?

Landet är väl inte vigdt vid tjänstemannen håller.

Vore det inte ett bra knep och skulle det inte bli en välsignad besparing, om man knäckte till att säga upp hvar eviga en, så fort han kommer stickande och vill ha' ålders-tillägg.

Vore det inte rättfärdigt! säger ni.

Ja, inte kan jag egentligen afgöra den saken, ty någon så värst framstående lärofader eller teolog eller moralfilosof

är jag inte. Men det vet jag, att intet folk på jorden håller sig för att vara så rättfärdigt som Fånöfolket, hvilket ju handterat sin småskolelärlarinna på det viset.

Och för öfrigt tycks någon vidare rättfärdighet inte ingå såsom en nödvändig ingrediens i politik och ekonomi. Snarare tvärtom.

Ty allt sedan parlamentarismen kom till och prygelstraffet kom ur världen, har rättfärdigheten flytt och träffas numera sällan i detta land.

Men en öfversvinnelig lust och gamman skulle det i alla fall bereda oss skattetyngda och dignande landtgubbar bara genom att skåda, huru långnästa tjänstemännen skulle bli, om vi, när de begärde ålderstillägg, grinade och svarade:

— Stopp gubbar! Härmed säga vi upp er ifrå tjänsten och det i vettnes närvaro.

Hur helsefyrs rytande lejon de än annars äro, skulle de allt mjukna, om de träffades af sådana karlaord.

Och inte vore det farligt att säga det häller. Tjänstemännen kunna ej skrämja oss med en strejk, ty här finnes tusende sinom hundra att taga i deras ställe. Det synes bara en länsmanssyssla blir ledig. Jesses, till och med juridiska doktorer eller andra djädriga lärdomskarlar, som tro sig gå utanpå hela gudomen, kan man få till länsmän.

Det vore alltså inte ett tecken riskabelt, om vi rätt ställde till med en sådan där lockout, hvad tjänstemännen beträffar.

I dessa viktiga och maktpåliggande frågor rådgjorde jag häromdagen med ett par karlar, hvilka rätt så när hade blifvit riksdagsmän i höstas.

Johannes i Sölje sa', att han tänkt något i den vägen och beklagade blott att han inte tog fram det vid valmötet.

— Anagga, att jag inte talade om den här saken. Men en blir så konfyser, när en ska' ge sina löften, lät han.

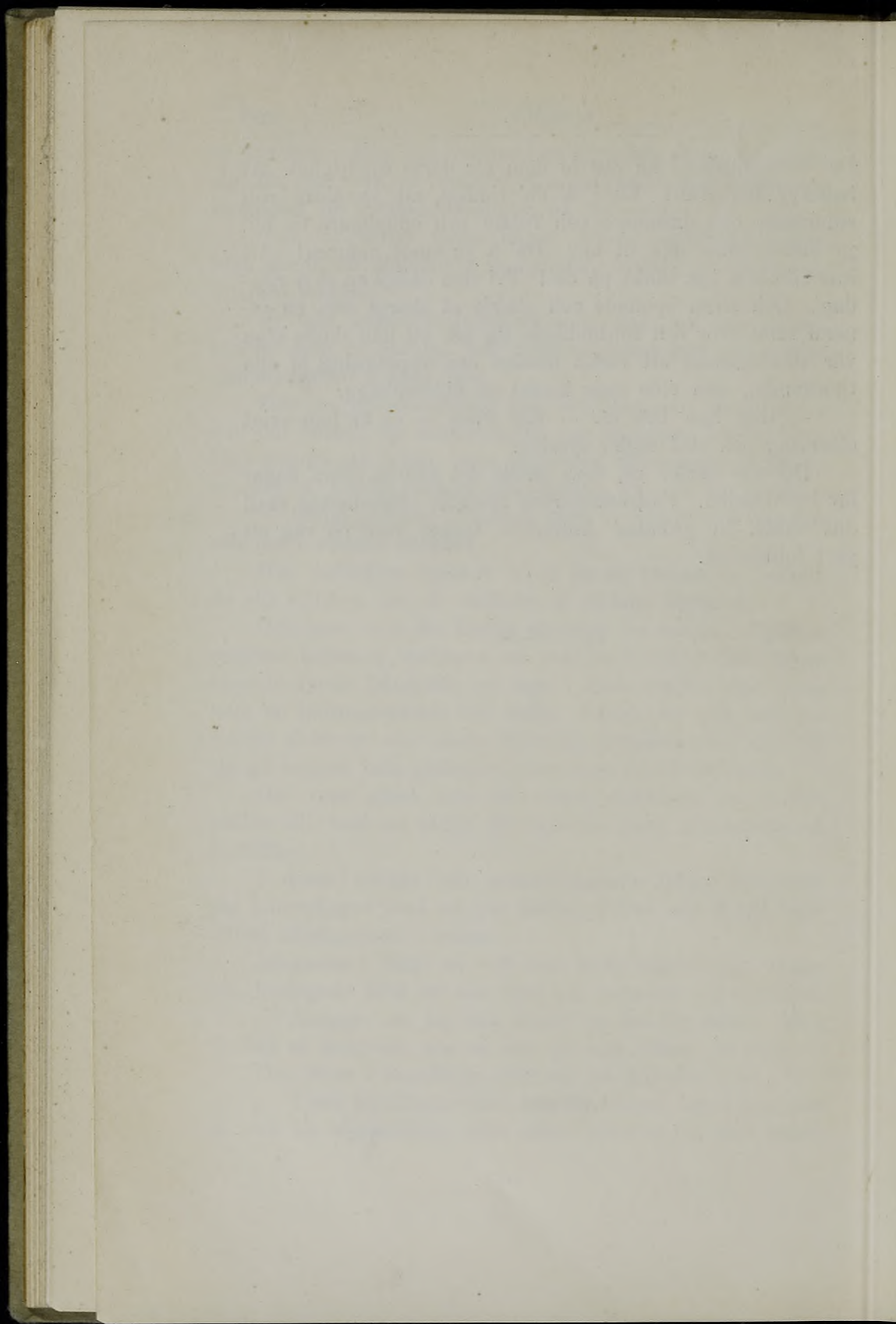
Och Sven i Skräflinge utlät sig på följande sätt:

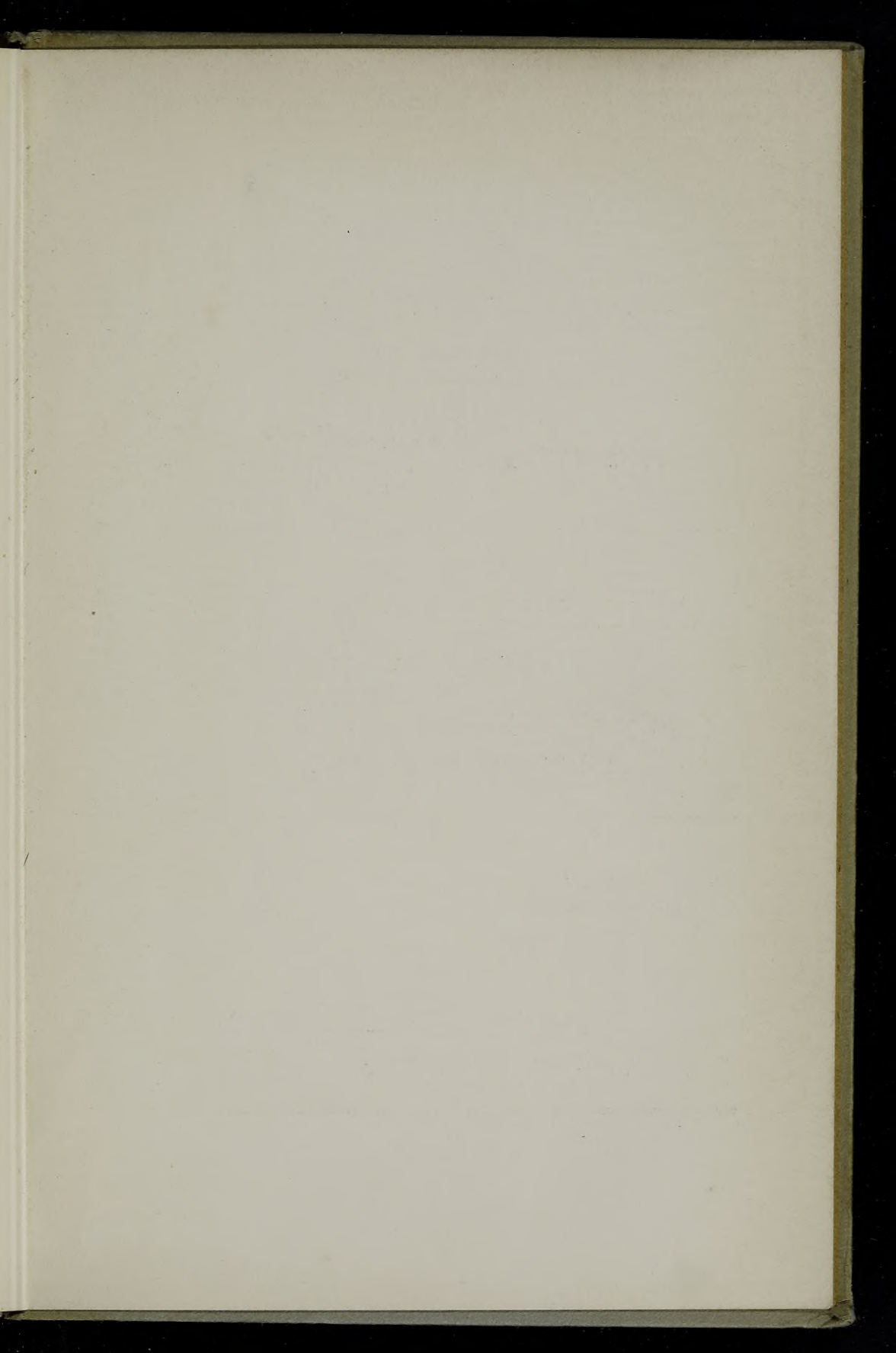
— Vesst hunden ska' tjänstemännen sägas opp, när di vell ha ålderstillägg eller annat tillskott till sina löner.

Dä' vore inte mer än rätt åt dem för deras djädrighet. Åt helsefyr mä' dem! Eller ä' dä' rimligt, att ju äldre och stummare och dummare och fulare och odugligare de bli, ju större löner ska di ha? Dä' ä' ju emot naturen! Att inte riksdä'n har tänkt på dä'! Tvi den dålige en så'n riksdag! Och Sven spottade och glodde så skarpt som en general samt svor och fördubblade sig på, att han skulle köra vår riksdagsman att väcka motion om uppsägning af alla tjänstemän, som ville suga landet på ålderstillägg.

— Gör han inte dä' — slöt Sven — så är han evigt olöckelier och såld under synden.

Det ser därför ut, som skulle det stunda svåra dagar för byråkratien. Psalmsångarens profetia »förminskas skall ditt välde, du grömme Antikrist», tyckes vara på väg att gå i fullbordan.

Af samme författare:

På Kyrkobacke och i Gillestuga

Skisser från Bygden

Med 19 illustrationer af W. GERNANDT

Pris 2 Kronor

Folkaforer och Stollastöcken

Bygdeprat —————

Med 45 illustrationer af W. GERNANDT

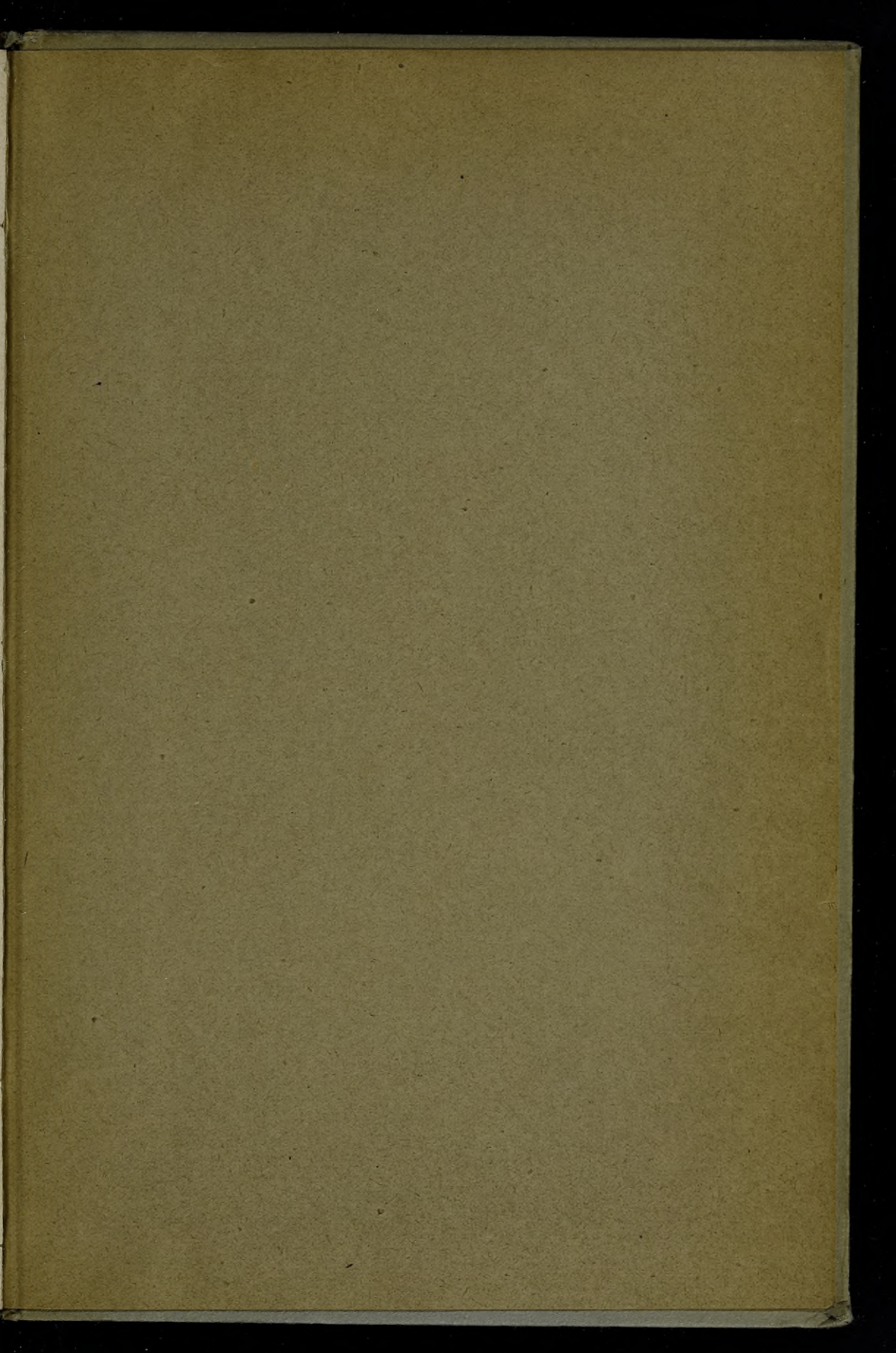
Pris Kr. 2: 25.

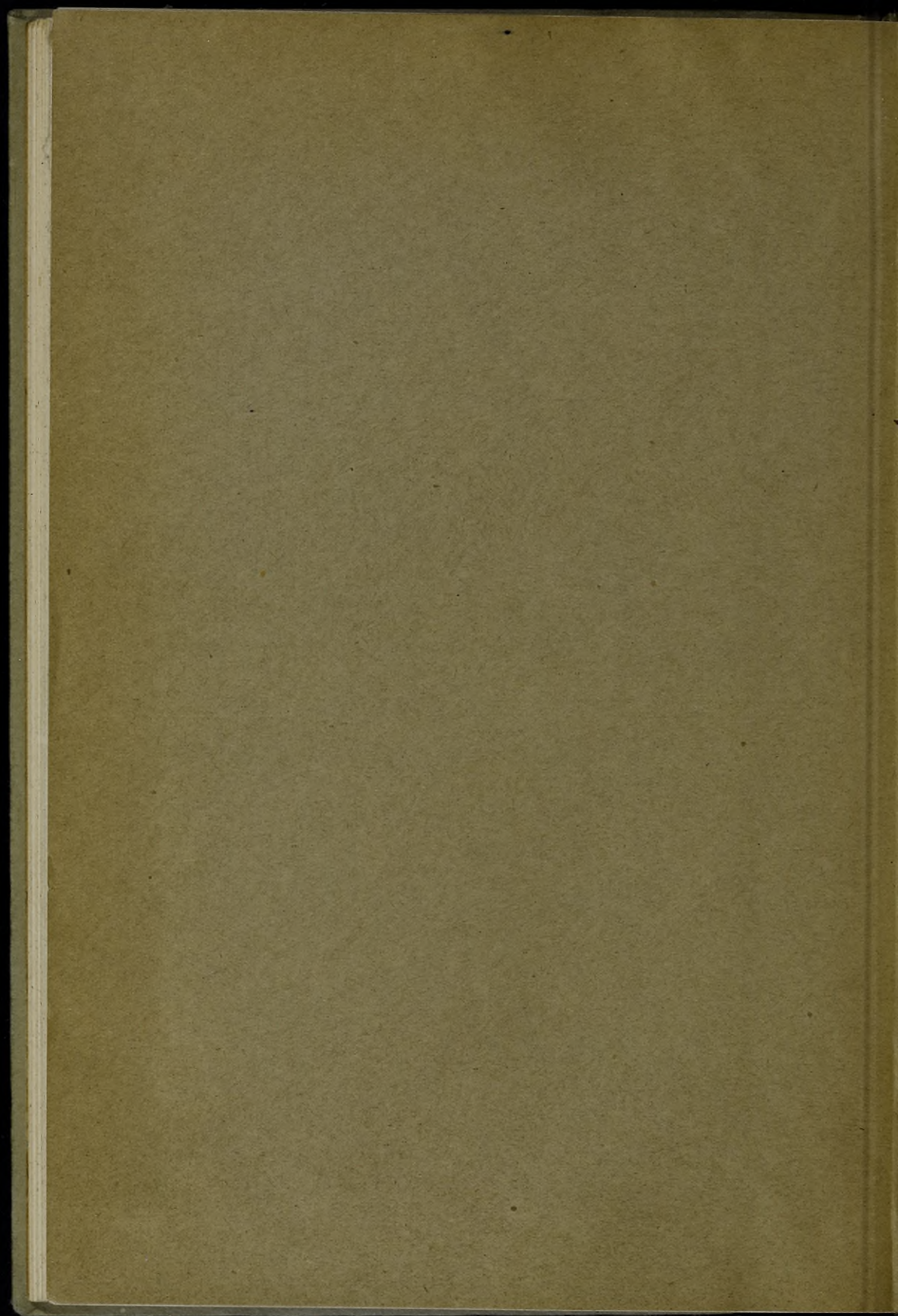
Småfolksprat och Storgubbatal

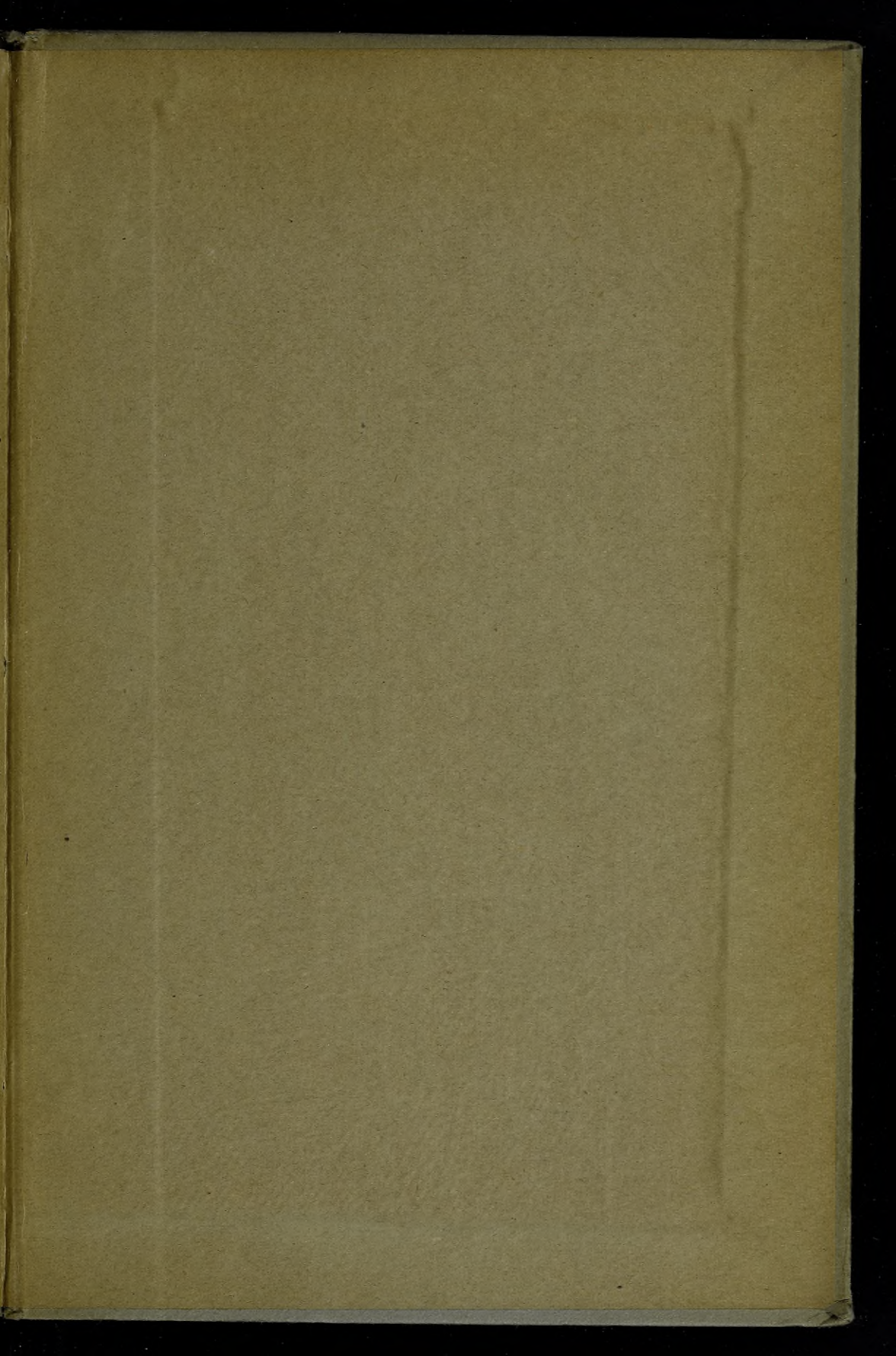
Sockenhistorier —————

Med 49 illustrationer

Pris Kr. 2: 50

UNIVERSITETSBIBLIOTEKET, LUND

15000

400999186